

list

LETO XVI
ŠT. 3
30. MAREC 2009
1,60 EUR

Revija za kulturna in druga vprašanja občine Šoštanj in širše.

Knjižnica Velenje
Titov trg 05
3320 Velenje

Poština
plačana pri
pošti 3325
Šoštanj

NAGRADNO VPRAŠANJE:
Kaj / kje je to?
Podrobnosti na strani 3.

**Vesele velikonočne praznike, obilja dobrot in miru,
Vam vošči župan Občine Šoštanj Darko Menih s svetniki
ter Zavod za kulturo Šoštanj.**

V aprilu se veselimo kar nekaj praznikov. Zagotovo sta omembe vredna vsaj dva:

22. april je svetovni dan Zemlje,

ki ga na pobudo civilne družbe po vsem svetu praznujejo že več kot 30 let. Začetki praznovanja dneva Zemlje segajo v leto 1963, ko si je tedanji ameriški senator Gaylord Nelson prizadeval, da bi okoljska vprašanja prišla na dnevni red ameriške politike. Organiziral je predsedniško turnejo, na kateri naj bi opozorili na težave v okolju. Vendar je ustrezen odmev v javnosti dosegel šele prvi dan Zemlje, 22. aprila leta 1970, ko je na prireditvah, posvečenih dnevu Zemlje v Ameriki sodelovalo okrog 20 milijonov ljudi. V Šoštanjski občini bodo na ta dan ali že prej potekale očiščevalne akcije, lepo pa bi bilo, če bi vsak občan pri sebi pomislil, kaj narediti za svoje lepše bivanje.

23. april - dan knjige

je dan, ki ga je organizacija Unesco razglasila za svetovni dan knjige. Datum, ki je knjigam in založniškim pravicam posvečen od leta 1995, je izbran simbolno, saj sta na ta dan leta 1616 umrla dva velika književnika - španski pisatelj Miguel de Cervantes in angleški dramatik William Shakespeare. Dan pa zaznamujejo rojstva in smrti tudi številnih drugih literatov, med njimi tudi Mauricea Druona, Vladimirja Nabokova in Manuela Majia Valleja. Ideja za praznovanje dneva knjige izvira iz Katalonije, kjer si ob prazniku svetega Jurija moški in ženske izmenjajo cvet za vsako prodano knjigo.

Širjenje bralne kulture

Glavni namen dneva knjige, ki ga praznujejo milijoni ljudi po vsem svetu, je širjenje bralne kulture. Dan knjige je namenjen tudi spoznavanju založništva in promociji zaščite avtorskih pravic. Slovenija je med državami, ki praznujejo dan knjige kar cel teden. Na Zavodu za kulturo ga bomo obeležili z obiskom člana Društva slovenskih pisateljev, Ivana Dobnika.

Berimo torej.

Priprava: Milojka Komprej

**Revija za kulturna in
druga vprašanja občine
Šoštanj in širše.**

Izdaja

Zavod za Kulturo Šoštanj
Trg Svobode 12, 3325 Šoštanj
zanj Kajetan Čop, direktor
Izdajanje Lista finančno omogoča
Občina Šoštanj, zanjo Darko
Menih, župan.

Fotografija na naslovnici

Dejan Tonkli

Uredila

Milojka Komprej

Lektoriranje

Jožica Andrejč
(za razpise in objave odgovarja
naročnik)

Oblikovanje

Tomaž Smolčnik

Tisk

Eurograf d.o.o.

Natiskano

900 izvodov.

Vse sodelavce prosimo, da
prispevke za LIST št. 4 (april 2009),
pošljejo najkasneje do 15. aprila
2009.

ISSN 1581-8373

9 770158 183733

Intervju meseca:
Andreja Kavšak

Pomlad / foto: Jože Miklavc

NAGRADNO VPRAŠANJE: POZNAMO SVOJ KRAJ?

Rešitev nagradnega vprašanja iz številke 02/2009. Na nagradno vprašanje je prispelo 10 PRAVILNIH odgovorov. Pravilen odgovor je: Na naslovnici je **Vhod v Vošnjakovo grobnico v Zavodnjah**. Grobnica je bila prvotno na pokopališču ob farni cerkvi sv. Mihaela v Družmirju. Cerkev je bila leta 1973 porušena, grobovi, oziroma posmrtni ostanki, preseljeni na druge lokacije. Med njimi tudi grobnica Vošnjakov, ki je bila v Zavodnjah leta 1974 po začetnih zapletih pozidana na novo in blagoslovljena leta 1976. V njej so posmrtni ostanki v Šoštanju umrlih Vošnjakov. Del grobnice, med njimi tudi vhodni portal, je še ohranjen.

Izžrebana nagrajenka je: **Antonija Topolšek, Zavodnje 25c, Šoštanj**, ki bo prejela knjig prof. Mirana Aplinca **Vošnjaki industrialci** iz Šoštanja. Nagrajenko prosimo, da se zgласi v uredništvu Lista na naslovu Zavod za kulturo Šoštanj, Trg svobode 12, Šoštanj III. nadstropje.

In že je pred vami novo nagradno vprašanje, ki se spet glasi: Kaj/kje je to? Odgovore pošljite do 15. 4. 2009 na prej omenjeni naslov. Izžrebanega čaka lepa nagrada.

VSEBINA

4	Uvidnik	25	Varovanje naravne dediščine
5	Naša občina	26	Glasba
9	Aktualno	27	Zanimivi poklici in ljudje v njih
10	V razmislek	28	Naša društva
12	Pogled z druge strani	31	Dogodki in ljudje
13	Ekologija	33	Šport
14	Dobro je vedeti	35	Berejo - pišejo
16	Šolski list	36	Ni meja
17	Podobe kulture	38	Življenje piše zgodbe
19	Intervju	40	Filipini 2008
22	Sredina vabi	42	Križanka
24	Cerkev	43	Razpis
		44	Fotografija meseca

Pomlad

piše: Alenka Verbič

foto: Dejan Tonkli

Letošnji prvi pomladni dan, 20. marec, nam bo ostal v spominu po nič kaj pomladnem vremenu., saj so snežne nevihte in nenavadno nizke temperature bolj spominjale na zimo kot pa na pomlad.

Prav na letošnji prvi pomladni dan so bile oči mednarodne športne javnosti uprte v Slovenijo, natančneje v Planico, zibelko smučarskih skokov. Marljivim planiškim organizatorjem letos snega ni bilo potrebno voziti s Tamarja, tudi grožnja z visokimi temperaturami je bila odveč. V zadnjih letih se je mnogokrat zdelo, da je bil nalet skakalnice z mogočnim hrbtiščem in prostranim doskočiščem videti kot umetna rjavkasto bela lisa v dolini pod Poncami. Letos pa je ob radodarni zimi, ki je naklonila tudi obilo snežnih padavin, prekrasna podoba pokrajine že skoraj spominjala na Potemkinovo vas.

Še ena nordijska disciplina je bila na prvi pomladni dan v središču pozornosti ljubiteljev zimskih športov doma in po svetu. V Falunu na Švedskem je naša najboljša smučarska tekačica Petra Majdič naredila še korak bližje k visoki uvrstitvi – daleč najboljši v tej športni panogi. Pa vendar se podoba naše Planice in daljne Skandinavije, za katero so značilne dolge in hude zime, glede vremena nista prav nič bistveno razlikovali med seboj. Povsod je bilo opaziti neskončna bela prostranstva in praviljično zasnežene smreke.

V današnjih časih je postalo napovedovanje vremena ob sodobnih računalniških tehnologijah in s pomočjo meteoroloških satelitov (Slovenija je polnopravna članica Evropske organizacije za upravljanje meteoroloških satelitov, kar omogoča neposreden sprejem prek satelita), izjemno natančno. Vremenske napovedi so sestavni

del poročil elektronskih in tiskanih medijev, vremenske napovedi pa je možno spremljati preko svetovnega spleta. Kako pa je bilo z napovedovanjem vremena v preteklosti? Ljudje so desetletja, morda stoletja spremljali vremenske pojave ter si vremenske značilnosti ob posameznih pomembnih dogodkih, praznikih ali godovih svetnikov pričeli zapisovati. Na ta način je so nastajali ljudski reki in pregovori o vremenu, s čimer so naši predhodniki predvidevali vreme.« Jožefova zima» (19.3.) v ljudski govorici pomeni, da je običajno ob tem datumu pričakovati hladno zimsko vreme. Tudi letos se ta rek ni izneveril.

Presenetljivo toplo pa je bilo marca leta 1934, ko so planiški športni zanesenjaki na tedanji Bloudkovi velikanki prvič organizirali mednarodno tekmovanje v smučarskih skokih. Zaradi toplega vremena in mehkega snega, ki bi lahko oviral tekmovalce, so prireditelji sneg na odskočni smučini in na doskočišču kemično preparirali in na ta način naključno izumili »snežni cement«, ki je danes v alpskih in nordijskih disciplinah nepogrešljiv. Planica je letos na prvi pomladni dan počastila tudi štiridesetletnico letalnice, mojstrovine bratov Gorišek, ki jima je uspelo skonstruirati napravo, ki je že prerasla v nacionalni ponos. Iz leta v leto planiška velikanka navdušuje tekmovalce in nepregledne množice obiskovalcev iz Slovenije in številnih drugih držav. Čeprav izurjeno režiserjevo oko letos v kamero ni moglo ujeti cvetenja prvih znanilcev pomladi v dolini pod Poncami, se razkošje cvetenja tega zgodnje pomladanskega cvetja že ponuja nižje v dolinah. Če gre verjeti ljudskim pregovorom in rekom o vremenu, nas letos čaka srednje dobra letina, kajti pregovor pravi: Če je Jožef lep in jasen, je dobre letine prerok glasen«.

Občinske novice

piše: mag. Barbara Turinek,
svetovalka za odnose z javnostmi

Na šoštanjskem drsališču več kot 13.000 obiskovalcev

Občina Šoštanj je tudi v letošnji zimski sezoni, tokrat že drugič, izvajala projekt Pravljичno mesto z drsališčem. Vse od otvoritve, 4. decembra lani, je bilo na njem zelo živahno. Drsališče je postalo priljubljen kraj Šoštanjčanov. Ob dopoldnevih so na drsališču osnovne šole organizirale športne dneve, velikokrat so ga obiskali tudi

V imenu Občine Šoštanj se iskreno zahvaljujem vsem sponzorjem in organizatorjem, ki so prispevali, da je tudi letos Pravljичno mesto z drsališčem uspelo. «

V nedeljo, 1. marca, je bilo drsališče v Šoštanju odprto še zadnji dan. V treh mesecih, kolikor je bilo odprto, so se na njem zvrstili trije koncerti, in sicer Foxy Teens, Čuki in Tanja Žagar z drsalnimi revijami drsalne skupine Lucky lookers on ice. Na drsališču so potekale številne animacije: šole drsanja, poligoni, hokej na ledu ...

otroci iz vrtca. V največje veselje je bilo drsališče otrokom, ki so na njem preživeli marsikatero uro ob druženju in zabavanju ter seveda drsanju. Ob večerih so mladi postavili gole in že je bilo drsališče pripravljeno za igranje hokeja. S projektom je zelo zadovoljen tudi župan občine Šoštanj in poslanec v DZ Darko Menih, ki pravi: »Idea občinske uprave, da se na rokometnem igrišču postavi drsališče s »pravim ledom« je naletela na plodna tla. Obisk drsališča je bil zelo dober. Razveseljivo je, da so obiskovalci prihajali tudi iz sosednjih občin. Kar nekaj šol je organiziralo športne dneve na drsališču, žal pa med njimi ni bilo domače – šoštanjске osnovne šole. Osnovna šola Šoštanj je organizirala le nekaj ur drsanja v okviru izbirnih predmetov, njihov zimski športni dan pa je vseboval sankanje, pohod in smučanje.

Gasilsko društvo Topolšica ima novo vozilo

V Občini Šoštanj se trudimo, da je poskrbljeno za požarno varnost. V okviru dogovora o

opremljanju gasilskih enot, ki delujejo v sestavi Zaščite in reševanja Občine Šoštanj, med Občino Šoštanj in prostovoljnim gasilskim društvom, občina izpolnjuje svoje obveznosti.

V ponedeljek, 9. marca 2009, so ob 17.30 topolški gasilci prevzeli novo vozilo GVM-1 znamke Volkswagen Transporter z nadgradnjo v vrednosti 42.723 evrov. Pred gasilskim domom so se zbrali člani gasilskega društva ter predstavniki sosednjih gasilskih društev, ki so slovesno pričakali prihod avtomobila. Med njimi sta bila tudi župan Občine Šoštanj in poslanec v DZ Darko Menih in predsednik KS Topolšica Viki Drev.

Prostovoljno gasilsko društvo Topolšica se je zahvalilo županu Darku Menihu, ker jim je občina sofinancirala nakup vozila v vrednosti 22.000 evrov. Tako so v društvu »bogatejši« se za eno novo vozilo, ki so ga nujno potrebovali.

Občina Šoštanj bo v letošnjem letu v skladu z dogovorom kupila še cisterno GVC-1 za Gasilsko društvo Šoštanj, v prihodnjem letu pa je načrtovan še avtomobil GV-1 za Gasilsko društvo Gaberke.

Projekt Rekreatijskega in kulturnega središča Ravne se nadaljuje

Občina Šoštanj je zaključila projektno dokumentacijo in je v fazi zbiranja ponudb za izvajalca za izgradnjo Rekreatijskega in kulturnega središča Ravne. Odpiranje ponudb

bo potekalo 26. marca 2009, tako da začetek izgradnje ni več daleč. Kot je že znano, bo projekt sofinanciran iz Ukrepa 322: Obnova in razvoj vasi iz programa razvoja podeželja 2007-2013, ki ga sofinancira Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja v višini 249.486,47 evrov.

Hokej na šoštanjskem drsališču

Zaključna tekma

Res da na manjši ledeni ploskvi kot pravi hokej, a to ne moti nikogar. Igralci smo se spoprijateljili z drsališčem in vsi smo ga dobro sprejeli. Najbolj pa smo se razveselili ponujene nove oblike rekreacije, ki je v zimskih mesecih vse preveč vezana na dvoranske aktivnosti.

Že kmalu po otvoritvi drsališča v Šoštanju je igranje hokeja postala naša glavna oblika zimske rekreacije. Zelo redno, kar večkrat na teden, smo se ob ledu zbrali v večernih urah, ko so se mlajši drsalci že naučili otroških norčij.

Zaradi manjše drsalne ploskve so ekipe štele tri člane. Iz dneva v dan se nas je družilo več domačinov, pridružili pa so se nam tudi hokeja željni rekreativci iz sosednje občine. Odigranih tekem nismo šteli, ob pavzah smo obujali spomine in se ob vse tem neizmerno zabavali.

In beseda je dala besedo in ta je »meso« postala. Povsem spontano smo se dogovorili, da bomo ob zaključku drsalne sezone izvedli turnir v igranju hokeja na našem drsališču.

Organizacija dela je stekla hitro; izbrali smo datum, 27. 2. 2009; določili smo pravila, sami izdelali pokale, dobro počistili drsalno ploskev, se razdelili v ekipe in turnir se je lahko začel.

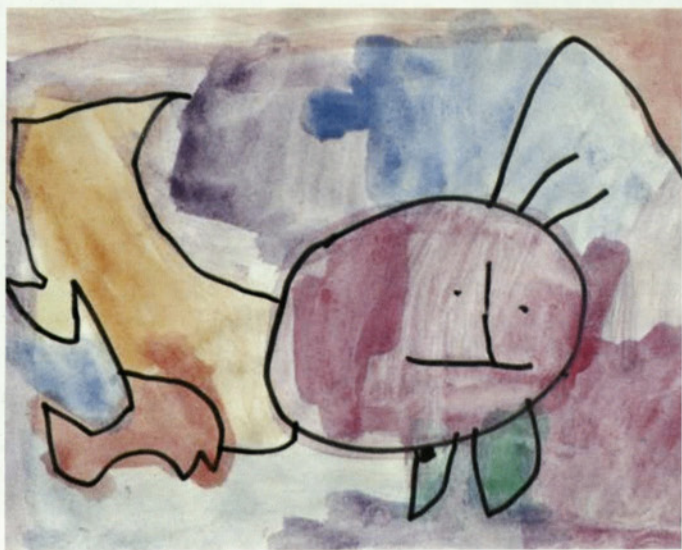
Sodelovale so štiri ekipe. Tekme so potekale po ligaškem sistemu, vsaka ekipa je odigrala tekmo proti vsaki drugi ekipi. Po odigranih uvodnih tekmah smo sešteli točke in dobili para ekip, ki sta se pomerila za 3. in 1. mesto. Po zagrizenem boju smo dobili zmagovalce. To je bila ekipa Leteči raufanki v sestavi Škorjanc, Časl, Pokleka. Še enkrat iskrene čestitke!

Turnir je bil prava popestritev in poslastica naših športnih druženj. Poseben čar so ji dodali tudi

številni gledalci, ki so spremljali naše tekme. Med njimi je bilo tudi veliko bodočih igralcev hokeja.

Naše zabavno in športno druženje smo zaključili z idejo, da naslednje leto organiziramo dva turnirja; enega ob začetku in drugega ob zaključku drsalne sezone v Šoštanju. Seveda v upanju, da drsališče naslednje leto spet bo.

Denis Švarc

Vpis otrok v Vrtec Šoštanj

Vpis otrok v vrtec za šolsko leto 2009/2010 bo potekal od **01. 4. 2009** do **15. 4. 2009** v Šoštanju in Šmartnem ob Paki in sicer:

za enote v občini Šoštanj na upravi vrtca, Koroška 13, Šoštanj

- ponedeljek, torek in četrtek od 7.00 do 15.00 ure,
- sreda od 7.00 do 17.00 ure
- petek od 7.00 do 13.00 ure

za enoti v občini Šmartno ob Paki v enoti Maja, Šmartno ob Paki 14

- ponedeljek, torek in četrtek od 7.00 do 15.00 ure,
- sreda od 7.00 do 17.00 ure
- petek od 7.00 do 13.00 ure

Med časom vpisa bodo od 9. do 11. ure tudi dnevi odprtih vrat. Vabimo vas, da nas obiščete.

Ravnateljica, Milena Brusnjak

VABILO NA OČIŠČEVALNO AKCIJO

Tudi letos bomo čistili

Občina Šoštanj bo organizirala v počastitev dneva Zemlje očiščevalno akcijo, ki bo v soboto, **18. aprila 2009, od 8. ure dalje**. Šoštanjčani se bodo zbrali pri Ribiški koči ob Družmirskem jezeru, kjer bomo akcijo nato okrog poldneva zaključili. Očiščevalna akcija bo potekala tudi po krajevnih skupnostih. Občina Šoštanj bo poskrbela za vrečke za smeti, rokavice iz lateksa in postavitev kesonov.

Vabimo vse občane, naj se vključijo v akcijo v okviru društev in krajevnih skupnosti, da bomo s skupnimi močmi odstranili smeti, ki so se nakopičile skozi leto.

Cesta Metleče dobiva končno podobo

V Metlečah potekajo ureditvena dela in izgradnja kanalizacije. Vrednost celotne investicije Izgradnja manjkajoče kanalizacije Metleče I. faza – 2. del je 72.642,37 EUR brez DDV. V drugem delu izgradnje kanalizacije Metleče je predvidena izgradnja 15 hišnih priključkov.

Na lokalni cesti Šoštanj–Topolšica sta postavljeni dve novi avtobusni postajališči s koši za smeti, oglasnimi deskami z voznim redom in panoji za reklame. Interesenti za plakatiranje lahko dajo vlogo na Občino Šoštanj. Za plakatiranje je potrebno plačati komunalno takso. Investicija avtobusne postaje je znašala 14.000 EUR.

V okviru pogodbenega dogovora z obmejnimi lastniki za zamenjavo zemljišč pa potekajo še zadnja ureditvena dela, tako da Metleče

foto: arhiv občine

dobivajo dokončno podobo glede komunalne ureditve.

Vzdrževanje cest v Občini Šoštanj

V začetku leta (16. januarja 2009) je bil objavljen javni razpis odprti postopek preko portala javnih naročil: Izvedba letnega in zimskega vzdrževanja lokalnih cest in javnih prometnih površin na območju Občine Šoštanj za čas od 15. 3. 2009 do 15. 3. 2010. Razpis se je zaključil 26. februarja 2009. Na razpisu je bil najugodnejši ponudnik (merilo cena) Andrej d. o. o., s katerim se je 11. marca 2009 podpisala pogodba o vzdrževanju cest. Znesek, namenjen za vzdrževanje, je 649.075,00 EUR (z DDV). S temi sredstvi bomo v Občini Šoštanj vzdrževali 115 km lokalnih cest in 97 km javnih poti, skupaj 212 km cest ter ostale javne površine, pločnike parkirišča ... Nadzornik za to storitev je Aleksander Knežević s. p.

Nova podoba vile Mayer

Na Občini Šoštanj načrtujejo, da bo šoštanjska Mayerjeva vila, poimenovana po prvotnih lastnikih - odvetniški družini Mayer (zaradi arhitekturne celovitosti in dobre ohranjenosti je bila leta 2006 razglašena za lokalni kulturni spomenik), že konec letošnjega leta zasijala v bleščeči podobi. V prostorih obnovljene klasične meščanske vile, ki je od leta 2002 v lasti Občine Šoštanj, bodo javnosti na ogled stalne muzejske zbirke kiparskih del Ivana Napotnika ter izbor likovnih del iz zbirke Napotnikove galerije, del zasebne zbirke Zvoneta A. Čebula ter hortikultura Kojčeva zbirka. V predverju pritličja bo urejena informacijska (Info) točka, osrednji salon pa bo namenjen

potrebam protokola – poročna dvorana. Skupaj bo tako obnovljenih 626 m² notranjih površin. Izjemno pomembno je poudariti, da bo javnosti kot stalna zbirka na ogled izbor likovnih del iz Napotnikove galerije, ki jo je davnega leta 1963 kot poklon umetnikovemu spominu ustanovil tedanji prizadevni likovni pedagog na OŠ Bibe Röcka Viktor Kojc. Ob ustanovitvi je bila Napotnikova galerija prva galerija v Šaleški dolini, za katero je bila značilna pestra in bogata galerijska dejavnost. Viktorju Kojcu je uspelo v Šoštanj privabiti tedaj najbolj zveneča imena iz vrst likovnih ustvarjalcev 50. in 60. let preteklega stoletja, ki so v galeriji razstavljali ter vsaj po eno razstavljeno umetniško delo galeriji tudi poklonili. Na ta način je pričel nastajati bogat galerijski fond umetniških del, ki bodo znova na ogled javnosti – delno v Mayerjevi vili, delno pa v prostorih OŠ Šoštanj prav tako kot stalna zbirka. Poustvarjena bo tudi nekdanja podoba parkovnega dela, ki je pripadal vili v obsegu nekaj več kot 1700 m², prav tako pa so izdelani projekti tudi za poustvaritev vrta in parka v nekdanjem obsegu (brez telovadnice in parkirnega prostora), ko se je prostorni vrt s parkom, kjer še danes opazimo redke drevesne vrste, razprostiral med današnjo Kajuhovo in Cankarjevo ulico. Ti posegi so načrtovani za leti 2010 in 2011. Posebej je potrebno poudariti, da pri vseh aktivnostih prenove Občina Šoštanj izjemno dobro sodeluje s strokovnjaki Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Celje, ki so leta 2007 izdelali konzervatorski program, ki je temelj vseh posegov. Projektanta prenove sta krajinska arhitekta Saša Piano in Gregor Gojevič, projektna skupina, zadolžena za postavitve umetniških del v prostor, pa je že izdelala celotni načrt umestitve načrtovanih razstavljenih del.

Spomnimo, da je Občina Šoštanj lani zaradi nedoseganja finančnega praga višine investicije odstopila od že odobrenih sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj, ki bi za ta projekt namenil 207.000,00€. Natančni pregledi

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski sklad za regionalni razvoj

k u l t u r a
republika slovenija
ministrstvo za kulturo
www.kultura.gov.si

foto: arhiv občine

obstojećih konstrukcij so namreč pokazali, da ne bo potrebno izvesti del v prvotno načrtovanem obsegu, kar je pomenilo zmanjšanje višine investicije in posledično neizpolnjevanje strogih razpisnih pogojev javnih razpisov, ki so sofinancirani iz evropskih skladov. Občina Šoštanj je potrpežljivo čakala novo priložnost za prijavo na razpis, saj je verjela, da sodi projekt prenove vile Mayer z načrtovanim obsegom vsebin med projekte, ki so prerasli lokalne okvirje in upravičeno sodijo med nacionalno pomembne projekte. Da je temu res tako, se je potrdilo na javnem razpisu za sofinanciranje operacij javne kulturne infrastrukture v okviru Evropskega sklada za regionalni razvoj, ki ga je Ministrstvo za kulturo RS kot izvajalec javnega razpisa objavilo julija lani. Objava rezultatov razpisa januarja letos je pokazala, da se je Občina Šoštanj s projektom Prenova vile Mayer in vrta med triinidesetimi občinami, ki so se na razpis prijavile, uvrstila med devet občin, ki so bile na razpisu izbrane za sofinanciranje. Šoštanjski župan je že podpisal pogodbo, na podlagi katere Občina Šoštanj prejme 398.762,50€ sofinancerskih sredstev oz. 95% vrednosti upravičenih stroškov investicije. Od tega znaša višina sofinancerskih sredstev Ministrstva za kulturo RS 41.975,00€ oz. 10%, višina sofinanciranja Evropskega sklada za regionalni razvoj pa 356.787,50€ oz. 85% upravičenih stroškov investicije. Preostala sredstva so zagotovljena v občinskem proračunu za leto 2009. Občina Šoštanj s tem projektom izkazuje veliko naklonjenost do šoštanjske bogate kulturne tradicije ter na najboljši možni način neguje spomin na uglednega rojaka akademskega kiparja Ivana Napotnika ter na dr. Franja Mayerja, odvetnika in šoštanjskega župana, zaslužnega med drugim za to, da je Šoštanj dobil meščansko šolo, Šoštančani pa so mu bili prav posebej hvaležni, da so na Božič leta 1931 na podlagi njegovih velikih osebnih prizadevanj dobili vodovod.

Alenka Verbič, univ. dipl. ped.,
skrbnica pogodbe

Zimska služba v Občini Šoštanj

Letos je bila dolga, ostra, neugodna zima, kar naša občina še posebej občuti, ker ima veliko kilometrov cest v višjih legah. Tudi takrat, ko snega v nižinah ni bilo, je bil na teh predelih skoraj vedno prisoten oziroma je bila poledica. Zaradi tega je bilo v občini kot tudi v krajevnih skupnostih porabljenih več sredstev, zimska služba pa se, kot lahko vidimo, še vedno izvaja.

v Občini Šoštanj imamo v primerjavi z večjimi občinami podobno število kilometrov cest, kar za občino predstavlja poseben problem, saj moramo vzdrževati ceste z dosti manj denarja.

Glede na povedano, predvsem obseg dela (dolga, neugodna zima) v letošnji zimi, smo z izvajanjem zimske službe zadovoljni, čeprav so naši občani in občanke zaradi res včasih nemogočih zimskih razmer imeli kakšne manjše nevšečnosti.

Mrliška vežica v Belih Vodah

Občina Šoštanj je pridobila gradbeno dovoljenje, ki je postalo pravnomočno z dnem 26. 2. 2009 za projekt izgradnje mrliške vežice oz. spominskega hrama v Belih Vodah. Projekt bo na lokaciji v središču naselja Bele Vode.

Projekt je investicijsko ocenjen na 100.000 EUR, njegova gradnja se predvideva v spomladanskem obdobju. Projekt naj bi se izvedel etapno najmanj do 5. faze (izgradnja, prekritje strehe in ureditev okolice). Preostali del projekta pa se planira v naslednjem letu.

Trenutno potekajo pogovori glede etapnosti gradnje in vključevanja članov krajevne skupnosti v čim večji meri.

Nadaljevanje izgradnje

kanalizacije na Koroški cesti

V Šoštanju se nadaljuje izgradnja »kanalizacija Koroška cesta v Šoštanju – III. faza, kanal 4«. Vrednost investicije znaša 56.000 EUR.

V investicijo je zajet sekundarni kanal PVC DN 250 mm SN 8 v dolžini 162 m ter na javno kanalizacijsko omrežje in s tem na centralno čistilno napravo Šaleške doline izvedeni priključki komunalne odpadne vode šestih stanovanjskih objektov, ki gravitirajo na omenjen kanal.

Materinski dan v Občini Šoštanj

Tudi letos potekajo številne prireditve ob materinskem dnevu. V KS Ravne so v nedeljo, 22. marca 2009, organizirali prireditev v počastitev dneva žena in materinskega dneva. Program so pripravili člani Kulturno-umetniškega društva Ravne in učenci podružnične šole Ravne, ki so navdušili polno dvorano. V naslednjih dneh so se vrstili tudi nastopi otrok v vrtcih in šolah ter po drugih krajevnih skupnostih. Na materinski dan, v sredo, 25. marca 2009, je bil ob 19. uri koncert Pihalnega orkestra Zarja v Kulturnem domu Šoštanj. Na koncertu so sodelovali: Ansambel bratov Avbreht, Hej, Lofirovci, Grajski muzikanti, Pika poka, Irena Vrčkovnik, Helena Gril.

Vandalizem

S pričetkom lepega vremena se je začel pojavljati tudi vandalizem. V Občini Šoštanj opazamo, da so ta dejanja prisotna predvsem konec tedna.

V zadnjem času je bilo več »pohodov« okrog bivše Osnovne šole Bibe Rōcka, kar se pozna tudi v razbitih šipah na šoli.

Na podlagi 16. in 106. člena Statuta Občine Šoštanj – UPB in Sklepa Občine Šoštanj št.: 03200-6/2008 o letnem načrtu pridobivanja in razpolaganja z nepremičnim premoženjem Občine Šoštanj za 2009, z dne 7. 7. 2008

OBČINA ŠOŠTANJ, Trg svobode 12, 3325 Šoštanj, objavlja

POIZVEDOVALNI RAZPIS

za najem in/ali nakup poslovnih prostorov v Poslovni coni Šoštanj, na lokaciji hmeljišča v Metlečah, parcelna št.: 597, k. o. Šoštanj

1. Namen poizvedovalnega razpisa:

Občina Šoštanj namerava na lokaciji hmeljišča v Metlečah urediti Poslovno cono Šoštanj, ki bo namenjena opravljanju dejavnosti gospodarskih subjektov in institucij podpornega okolja, ki se ukvarjajo z razvojem, spodbujanjem in izobraževanjem gospodarskih subjektov.

V ta namen in na podlagi analize prejetih informativnih ponudb na podlagi tega poizvedovalnega razpisa bo Občina Šoštanj predhodno ugotovila interes zainteresiranih subjektov za najem in/ali nakup poslovnih prostorov v Poslovni coni Šoštanj.

Če bo na podlagi tega poizvedovalnega razpisa izražen interes za najem in/ali nakup poslovnih prostorov v Poslovni coni Šoštanj, bo Občina Šoštanj po postopkih in na način, ki jih določajo akti Občine Šoštanj izvedla Javni razpis za najem in/ali nakup poslovnih prostorov v Poslovni coni Šoštanj.

2. Pogoji za sodelovanje:

V postopku zbiranja informativnih ponudb za najem in/ali nakup poslovnih prostorov v Poslovni coni Šoštanj lahko sodelujejo samostojni podjetniki in pravne osebe s področja gospodarstva ter institucije podpornega okolja, namenjene razvoju, spodbujanju in izobraževanju gospodarskih subjektov, s sedežem v Republiki Sloveniji.

3. Rok za oddajo informativne ponudbe:

Rok za oddajo informativne ponudbe je do 6. 4. 2009. Ponudniki pošljejo ponudbo v zapečateni pisemski ovojnici z označbo »Informativna ponudba za najem in/ali nakup poslovnih prostorov«, s polnim naslovom pošiljatelja na hrbtni strani ovojnice, priporočeno na naslov PERSPEKTIVA d. o. o., Šoštanj, Trg svobode 5, 3325 Šoštanj, najkasneje do 6. 4. 2009.

4. Obvezna sestavina ponudbe:

Ponudba mora vsebovati:

Firmo in sedež ponudnika,

4. 1. registracijo ponudnika – za družbe fotokopijo izpisa iz sodnega registra, ki ni starejši od šest mesecev; za samostojne podjetnike fotokopijo odločbe o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dejavnosti in priglasitveni list davčnega urada;

4. 2. dejavnost, ki jo bo ponudnik opravljal v poslovnih prostorih poslovne cone;

4. 3. velikost potrebnega poslovnega prostora za najem v m²;

4. 4. velikost potrebnega poslovnega prostora za nakup v m²;

4. 5. pričakovano dobo najema poslovnih prostorov v letih.

5. Splošni pogoji:

Najem poslovnih prostorov bo možen za dobo vsaj 5 let, z možnostjo podaljšanja in odpovednim rokom najmanj 6 mesecev. Prednost pri najemu poslovnih prostorov bodo imeli tisti ponudniki, ki bodo ponudili daljšo dobo najema.

Natančni pogoji najema in nakupa poslovnih prostorov v Poslovni coni Šoštanj bodo opredeljeni v Javnem razpisu za najem in/ali nakup poslovnih prostorov v Poslovni coni Šoštanj, na lokaciji hmeljišča v Metlečah, parcelna št.: 597, k. o. Šoštanj.

Pridobljeni podatki se bodo uporabljali izključno za analizo ugotavljanja interesa najema in/ali nakupa poslovnih prostorov v Poslovni coni Šoštanj.

Vse dodatne informacije lahko dobite v družbi Perspektiva, d. o. o., Šoštanj, na telefonu št.: 03 891-1240 ali na e-naslovu: info@perspektiva-group.com.

Prometni minister daje prednost sedanji ureditvi

V sodelovanju z Odborom za razvoj SA-ŠA regije je Mestna občina Velenje v sredo, 25. februarja, organizirala srečanje na temo predstavitve postopkov izvedbe trase hitre ceste. Poleg gospodarstvenikov, občinskih svetnikov, predstavnikov civilne iniciative in poslancev ter ostale javnosti se je srečanja udeležil tudi minister za promet dr. Patrick Vlačič.

Kot je uvodoma povedal župan Mestne občine Velenje Srečko Meh, je bilo srečanje namenjeno temu, da predstavniki ministrstev in DARSA predstavijo postopke izvedbe trase F2 hitre ceste. Poudaril je, da ni mišljeno kot izmenjava mnenj ne ZA in ne PROTI, čeprav so na srečanje povabili tudi predstavnike civilnih iniciativ in politikov širšega celjskega okolja, ki so v zadnjem času organizirali več dogodkov, da bi izrazili svoje nestrinjanje s sedaj izbrano traso.

Predsednik Odbora za razvoj SA-ŠA dr. Milan

Medved je poudaril, da je bil odbor oblikovan ravno zaradi

podpore hitri cesti. Tako je odbor ves čas sodeloval tudi z obema ministrstvom – pripravljavcema. Mnenje odbora je v resnici poenoteno mnenje vseh subjektov Zgornje Savinjske in Šaleške doline. »Varianta priključka v Arji vasi bi za našo regijo pomenila večletni infarkt,« je ena izmed misli dr. Medveda.

»Ne zdi se mi prav, da bi o trasi govorili tisti, ki imajo avtocesto oziroma priključke nanjo tako rekoč na svojem dvorišču,« je dejal poslanec v Državnem zboru Jakob Presečnik. Poudaril je, da 3. razvojna os ni namenjena čim hitrejšemu tranzitu, temveč najpospešuje razvoj v zapostavljenih regijah in jih povezuje z avtocesto. Zato je zanj sedaj predlagana trasa s priključkom na avtocesto v Šentrupertu

edina primerna.

Oglasila sta se celjska poslanka Andreja Rihter in župan Občine Braslovče Marko Balant pa tudi predstavniki civilne iniciative iz Spodnje Savinjske doline, ki so se ponovno izrekli za varianto priključka v Arji vasi. Mnenje Korošcev je predstavil slovenjegraški

župan Matjaž Zanožkar. Na njihovem območju nasprotovan trasi ni, zato je pozval prisotne predstavnike ministrstev, da začnejo postopke za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Srečko Meh je nato predstavil nekaj statističnih podatkov, ki govorijo o tem, kakšno je prometno stanje v Šaleški dolini. Podatki so bili podani tako za cesto proti Arji vasi kot za cesto skozi Lokovico. Od leta 2000 do 2008 se je promet povečeval po stopnji 5 odstotkov letno. Prognoza do leta 2015, ki so jo naredili strokovnjaki, predvideva naraščanje tega trenda.

V imenu prisotnih zgornjesavinjskih županov se je oglasil mozirski župan Ivan Suhoveršnik. Poudaril je, da pri umestitvi trase ne gre pozabiti na njihovo dolino, ki tudi zaradi oddaljenosti od sodobnih cest tako zelo zaostaja za gospodarskim povprečjem Slovenije.

Poleg velenjskega Bojana Kontiča je besedo povzel

Udeleženci srečanja o tretji razvojni osi
Foto: Marija Lebar

tudi šoštanjski poslanec v državnem zboru in župan Darko Menih. Poudaril je, da je sedanja tako imenovana zahodna varianta, ki jo je podprla tudi stroka, za Šoštanj edina sprejemljiva. Omenil je, da se je v Občini Šoštanj ponovno pričel gospodarski razvoj. Načrtujejo izgradnjo industrijske cone. Za vzpon gospodarstva je prometna pretočnost vitalnega pomena.

»Šoštanjski svetniki so se z umestitvijo omenjene trase strinjali. Ne gre zanemariti niti vidika razvoja turizma in Bolnišnice Topolšica, ki brez ustrezne infrastrukturne povezave prav tako nimata bodočnosti. Vprašanje je le, kako hitro bomo do te ceste prišli, saj sedanji promet praktično duši napore gospodarstva po razvoju,« je dejal med drugim Darko Menih.

Pozval je prisotne vladne uslužbenke, ministra in predstavnike ministrstev, naj postopke za izgradnjo hitre ceste čim bolj pospešijo.

Temu mnenju se je pridružil tudi župan Občine Šmartno ob Paki Alojz Podgoršek. Tudi tamkajšnji občinski svet se je opredelil do sedanje trase. »Treba je enkrat določiti, do kod sega demokracija in kje se začne anarhija,« je med drugim dejal Podgoršek.

Marija Lebar

Šaleški in koroški župani so za sedanjo sprejeto traso / Foto: Marija Lebar

Minister Vlačič je bil ob zaključku srečanja mnenja, da mora cestna infrastruktura povezati tista območja, k nimajo dostopa do avtocestnega križa. SAŠA regija z Velenjem je tako po številu prebivalcev kot po gospodarstvu gotovo eno tistih območij, kjer je prometne težave treba reševati prednostno.

»Enotnega mnenja o poteku trase ni mogoče doseči,« je bil prepričan minister. Veseli pa ga, da je mnenje vseh zainteresiranih v SAŠA regiji ter na Koroškem enotno, kar kaže na to, da je bil sprejet vladni sklep o trasi F2 dober. Meni, da so argumenti za traso F2 prepričljivejši od tistih proti, zato si bo prizadeval za čim hitrejšo izvedbo postopkov, ki bodo pripeljali do začetka gradnje.

Dr. Matej Lahovnik, minister za gospodarstvo je poslal pisno opravičilo zaradi odsotnosti in svojo izjavo. »Moje stališče je vseskozi jasno in nespremenjeno. Čimprejšnja gradnja hitre ceste Šentrupert – Velenje je nujna. Gradnja tretje razvojne osi se mora pričeti prav s tem odsekom, saj je ta povezava največje ozko grlo na celotni trasi te osi,« je med drugim zapisal.

»Stroka je vseskozi opozarjala, da je na omenjenem odseku pomemben lastnik večjega dela zemljišč Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, ki je v državni lasti, zato bi bila gradnja najhitrejša in z najmanj zapleti. Kot minister za gospodarstvo si bom prizadeval, da se trasa Šentrupert – Velenje in seveda naprej proti Koroški čimprej ustrezno umesti v prostor in da se gradnja tega odseka čimprej začne. Takšno umestitev namreč podpira tudi stroka,« je še zapisano v izjavi.

Šoštanj - muzejsko mesto ali mesto - muzej

Pričujoči razmislek je nastajal nekaj časa, spisan pa je bil v enem dahu in je kot tak nujno ne samo izrazito oseben, temveč tudi nujno omejen v svojem dosegu. Vzpodbujen pa je z dogajanjem v zadnjem obdobju, ko so nekatere do takrat le pobožne želje začele dobivati meso in kosti. Kot (nekdanji) muzealec in predvsem zgodovinar bom seveda razmišljal o sočasnih muzejsko/zgodovinskih projektih, ki se bodo uresničili konec letošnjega leta z odprtjem kar dveh muzejskih/galerijskih stavb: Muzej usnjarstva Slovenije in Mayerjeva vila. Prva stavba bo torej ponujala muzej s tehnično vsebino, ki pa more in mora postati tudi muzej Šoštanja zadnjih dvesto let, druga pa težko pričakovano stalno razstavo del Ivana Napotnika, sila zanimivo zbirko likovnih del iz t. i. Napotnikove galerije, zbirko izredno zanimivih eksponatov iz bogatega fonda Zvoneta Čebula, povsem drugačno vrsto vsebin in estetskega užitka.

V postosamosvojitvenem času se niso zgodile tektonske spremembe le na nivoju države Slovenije, temveč so se takšne dogajale tudi na majhnem lokalnem prizorišču Šoštanja. V prvi vrsti mislim tu na pretres, ki ga je, morda celo bolj na simbolni kot na eksistencialni ravni, povzročilo dokončno zaprtje simbola in temelja modernega Šoštanja, Tovarne usnja Šoštanj. Že v trenutku ko je postalo jasno, da je takšna »rešitev« težav, v katere je zabredla/bila zabredena nekoč

panevropsko priznana tovarna, edina opcija, h kateri se stremljalo, so se pojavile ideje o rešitvi spomina, dediščine, ki jo je ta dejavnost zapustila Šoštanju. O ustanovitvi institucije, ki bi poskrbela, da bi Tovarna usnja Šoštanj živela naprej. Formirala se je skupina zainteresiranih posameznikov, ki so vložili ogromno energije in svojega prostega časa v želji ohraniti vsaj spomin, če se že drugega ni dalo. Bilo bi nepošteno in krivično, če bi omenjal imena, saj bi nujno katerega ali pozabil ali mu ne dodelil vloge in pomena, ki ga ima v celotni zgodbi. Rešilo se je kar nekaj starih usnjarskih strojev, ki so se tudi konzervirali – rešili pred propadom, rešil se je arhiv tovarne (del ga je v celjskem arhivu, del pa se hrani v Šoštanju), predvsem pa se je rešila in vzdrževala ideja, da se ne sme pustiti, da bi spomin na usnjarstvo zamrl. V zvezi s tem pa je vse bolj prodirala na plan misel, da to

ni samo zgodba neke tovarne, temveč zgodba mesta in predvsem ljudi v njem in okoli njega. Zgodba, dolga dobrih dvesto let.

Vzporedno s tem pa je na neki navidez drugi ravni naraščalo zavedanje in spoznanje, da se v Šoštanju izgublja, morda bolj ne neguje dovolj spomina na posameznike in institucije, ki so ga zaznamovali, soustvarjali in preoblikovali. Na pobudo občine so nastale prve topogledne manjše občasne razstave (Najpomembnejši Šoštanjčani, razstave o usnjarstvu v Šoštanju, Kajuhu, Petru Musiju ipd. in morda najpomembnejše, dvakrat so se razstavila dela kiparja Ivana Napotnika, ki so po umiku iz povsem neustreznih razstavnih prostorov v Kulturnem domu ležala pozabljena v še bolj neustreznem začasnem depozitu).

V istem času je začelo naraščati zavedanje pomena, ki bi ga lahko za Šoštanj imele že obstoječe, bolj ali manj nesistemično zbrane zbirke privatnikov, kjer seveda še posebej izstopa izjemno velika zbirka Zvoneta Čebula, ter za lokalno zgodovino enako pomemben korpus predmetov in dokumentov družine Kojc.

Vse to zavedanje ne bi pomenilo ničesar, če ne bi teh spoznanj sprejeli za svoje tudi v Krajevni skupnosti Šoštanj in na šoštanjski občini. Od tod ni prišlo le do razumevanja za skromne, amaterske/ljubiteljske pobude, temveč vse

70 Šostanj Cebul, izdana tik pred 1. svetovno vojno, poslana leta 1920 (izdal Adolf Orel)

vrsti v pridobivanju denarja. Uspešnost tega angažmaja najbolje ponazarja dejstvo, da je bil pridobljen tako denar iz evropskih ustanov kot tudi denar iz državne malhe. In to ne zanemarljive, temveč zelo konkretne številke.

Vsi ti napori, naraščanje »muzejsko/zgodovinskega« zavedanja o pomenu preteklosti so torej obrodili izjemne (in ta beseda ni uporabljena kar tako) sadove. Sprašujem se, koliko je zavedanje o (tudi) dolgoročnem pomenu tega dogajanja sploh prodrlo v misli Šoštanjčanov in še bolj v načrte za prihodnost mesta. Zakaj? Moje trdno prepričanje je, da je lahko ta projekt (projekta, ki pa ju morem in moram gledati le kot celoto) tudi velika razvojna priložnost za Šoštanj, saj se z njim vzpodbuja tisto »staro« znanje in vedenje Šoštanjčanov, s katerim se je najlažje identificirati in ga sprejeti za svojega ter na njem graditi. Toda: stvari vsekakor niso preproste. Jeseni bo torej prišlo do odprtja kar dveh muzejsko-razstavnih objektov v mestu (sedaj je projekt tako daleč, da ne more biti več dvoma v uspešen zaključek). Na

ta način se bo, hočeš nočeš ustvarila manjša muzejsko-zgodovinska transversala med obema stavbama in s tem dodala neka nova vrednost kraju. Z odprtjem obeh muzejskih stavb pa ne bo opravljeno nič več in ni manj kot to, da bo postavljen temeljni kamen (izjemno pomemben, pa vendarle »le« temeljni kamen), na katerem se bo ali gradilo naprej ali pa bo ves trud, čas in ne nazadnje denar vržen stran. Zakaj tako črnogleda napoved? Muzeji sami po sebi niso nek poseben magnet za

publiko in pričakovati, da bodo v Šoštanju drveli obiskovalci takoj, ko bo v medijih objavljeno, da je (sta) v Šoštanju odprt(a) nov(a) muzej(a), je milo rečeno naivno. Tu se bo pravo delo šele začelo. Muzej in njegove zbirke bo potrebno promovirati, »prodajati«, da bodo zanimive za kar najširši krog obiskovalcev. Da ne bodo v

Poslana 30. maja leta 1915 (izdal Adolf Orel, Šoštanj)

bolj tudi do prevzemanja iniciative, nudenja strokovne pomoči in ne nazadnje denarne podpore. Dejansko so ideje, ki so do takrat ostajale večinoma v glavah, lahko začele dobivati tudi konkretne rezultate šele tisti trenutek, ko so se strokovne službe Občine Šoštanj intenzivno vključile predvsem na nivoju razreševanja množice papirnih ovir, kot predvsem in v prvi

šoštanske muzeje prišli samo enkrat, temveč da se bodo vračali. Da bodo obiskovalci najboljša reklama, ki bo privabljala nove obiskovalce. Razstave, zbirke morajo biti torej žive, vsaj v enem delu spreminjajoče se, predvsem pa mora biti ob njih ponujena še cela paleta dejavnosti, ki bodo privabljale tako šolske skupine kot najzahtevnejšo publiko. Nastavek zato je izjemen. V obeh stavbah (v Muzeju usnjarstva in Mayerjevi vili) bodo namreč postavljeni vsebinsko silno raznoliki sklopi, ki lahko kot taki privabljajo obiskovalce z zelo različnimi preferencami. Ti sklopi tudi omogočajo celo mavrico različnih didaktičnih pristopov, omogočajo, da postanejo ti prostori učno-didaktični prostori tako domače osnovne šole kot šol iz bližnje in tudi daljne okolice. To ne nazadnje uresničuje velenjski muzej že kar nekaj let in ker bosta obe instituciji vsaj v začetku organizacijsko združeni, so nastavki dani sami po sebi.

Za zagon, za uresničitev teh (in še mnogih drugih, saj ni moj namen v tem sestavku pisati programa muzeja!) ciljev pa bo v prvi vrsti izjemnega pomena kadriranje v muzej. Institucija združuje dva med seboj sila različna sklopa, ki ju bo potrebno ponujati na dva različna načina, pa vendarle delovati unisono. Za uresničitev tega pa bo bistvenega pomena izbira kustosa/kustosov, na katerem(-ih) bo izjemno težka in zahtevna naloga doseči, da se muzeji mesta Šoštanj vpišejo na slovensko muzejsko nebo, v itinerar slovenskih šol ... in da tu najdejo svoje mesto in se profilirajo kot nujni del učnega procesa mladih in starih (povezava dveh v izhodišču si podobnih institucij: usnjarskega muzeja v Šoštanju in premogovniškega muzeja

v Velenju se ponuja kar sama po sebi!). Izbira bo morala biti narejena z lekarniško tehtnico, pri čemer bo moral biti enako kot strokovni potencial kandidata/kandidatov upoštevan tudi zelo težko izmerljiv človeški faktor, humanistična širina in kompatibilnost/zmožnost dela v skupini in s skupino.

Vendar (in vedno je nek vendar!): tudi dobro zastavljeno delo muzeja ne bo dovolj, če ga ne bo spremljalo kup drugih dejavnosti. Prej sem že uporabil izraz muzejska transversala in če

se postavimo v vlogo obiskovalca, vidimo, da je izraz na mestu. Obiskovalec obeh muzejev se bo namreč sprehodil od ene stavbe do druge. Na tem sprehodu bo prehodil Glavni trg (Trg bratov Mravljakov), šel bo mimo (urejenega, toda prevečkrat neskončno zasmetenega) Kajuhovega parka, Kajuhovega doma, nekdanje

Seničeve hiše (z edinim ohranjenim »fachwerk« načinom gradnje v Šaleški dolini!), mimo nekdanje sodnije do Mayerjeve vile. Sprehodil se bo torej skozi bolj ali manj celotni center mesta. In kaj bo videl? Silno zanemarjen osrednji trg, kjer mu bodo v oči padle v prvi vrsti fasada t. i. Urbančeve hiše (na kateri so še vedno vidni ostanki baročnega fasadnega okrasja, kar jo dela za eno najpomembnejših stavb v trškem jedru!), zanemarjena bolj ali manj cela zahodna fronta trških hiš (in ne kaj boljša vzhodna fronta), umazanija na poti, polomljene klopi, uničeni koši za smeti, estetsko in varnostno neprimerna ograja ob Paki, Kajuhov dom brez prave vsebine ...

Pa ni nobene potrebe, da bi bilo tako. Urediti zanemarjene stavbe je seveda proces, ki zahteva svoj čas. Da bi bil Šoštanj za obiskovalca bolj prijazen, pa je mogoče doseči na mnoge, finančno manj zahtevne in ne tako dolgotrajne načine. V prvi vrsti se ne sme dogajati, da npr. sneg na osrednjih trgih ostaja nametan v umazane kupe, vse dokler se ga ne usmili pomladansko sonce, da se pesek od (potrebne?) zimskega peskanja ne počisti z ulic daleč v pomladni čas, da se iz ulic in trgov nikakor ne uspe odstraniti smeti, da se polomljeni koši za smeti ne nadomestijo/popravijo tudi več let, da se povsem neprimerna in nevarna ograja ob Paki ne nadomesti z varnejšo in ličnejšo itd. Predvsem pa se mora vrniti vsebina mestnemu jedru. Zavedam se, da je stanje v marsičem posledica več deset let trajajočega zanemarjanja, izseljevanja »starih« domačinov in priseljevanja novih, ki se le s težavo vključujejo v mestni utrip. Vendar jamranje in stokanje ne bo prineslo novega. In

tako dela kot finančnih sredstev. Rezultati pa bodo lahko vidni šele v roku ene generacije in ne prej. Mnogi (verjetno kar velika večina) smo se že imeli priložnost sprehajati po idiličnih (kar kičasto) urejenih avstrijskih, švicarskih, severno italijanskih ... mestih in pri tem (kljub pačenju, kako že kar pretiravajo) prav uživali. Ali je Šoštanj res tako zelo drugačen, kot so npr. Brežice na Koroškem ali Mauterndorf na Salzburškem, ali Imst na Tirolskem ali ... ne nazadnje bližnje Slovenske Konjice z lepo obnovljenim in vzdrževanim trškim jedrom? Sploh ne! Potrebno je le pogledati stare razglednice Šoštanja iz prvih desetletij 20. stoletja, jih primerjati z enako starimi podobami omenjenih trgov in mest in bomo videli, da je bil Šoštanj enako urejen idiličen kraj, kot so prej omenjeni, le da smo ga zdaj zanemarili in prepustili propadanju. Nikakor pa ni prepozno, da se ta trend obrne. Velika naloga občine je, po mojem mnenju, da koordinira te in podobne akcije z jasnim dolgoročnim ciljem in da predvsem sprejme jasno zastavljen cilj, kako vrniti osrednjemu delu mesta izgled, vsebino in s tem primerni življenjski utrip. Odnos meščanov do mesta je potrebno spremeniti tako, da bodo mesto začeli jemati za svoje. Prepričan sem, da nihče nima doma tako razmetanega in nepometnega stanovanja, kot so mestne ulice in trgi; da nihče ne bi doma toleriral, da se nabirajo smeti, da se odpadki sistematično mečejo mimo koša na tla ipd.

Naprej: na omenjeni transversali ostane potencialni obiskovalec lačen! In to lačen tako hrane kot informacij! Ne »sreča« nobene prijetne trgovine, gostinskega lokala (poklon izjemam, ki pa so res le to – izjeme namreč) in ničesar, podobno turistično naravnane! V mestu manjkajo že osnovne informacijske table, ki bi usmerjale goste. Le kot primer naj navedem, da še domačini v veliki meri ne vedo, kje je in kaj pomeni grb grofov Schrattenbachov na osrednjem trgu. Šoštanj danes je vse prej kot pripravljen sprejeti potencialne muzejske obiskovalce. Stanje pa se lahko (in se mora?) spremeniti v zelo kratkem času. Potreben bo natančen strateški premislek in nato dosledno vztrajanje na tej poti.

Samo tako in samo na ta način bosta lahko muzeja postala ne samo dokument hrepenenja za preteklostjo in s tem simbol neplodnega stalnega vračanja v »tiste lepe čase«, temveč priložnost, od katere bi lahko imeli veliko koristi mesto in njegovi prebivalci.

Tone Ravnikar

Šoštanj - marec 2009

kot vemo že iz vzgoje otrok, najuspešnejši je pouk z vzgledom. Kar preprosto pomeni, da je potrebno z vzgledom (čiščenjem, urejanjem, popravljanjem) vztrajati in vztrajati ne glede na ponavljajoče se vandalizme. Recept, ki je sila enostaven, pa izjemno težko udejanjen, saj je potrebna neskončna mera potrpljenja in vlaganja

Piše: Edi Vučina

»Načrt se seveda ni uresničil, je pa pisni dokaz, kako so odgovorni preprosto hoteli zbrisati z obličja Zemlje naš Šoštanj, ki ima več kot 600-letno trško tradicijo in bogato zgodovino.«

Tokrat sem za uvodno misel uporabil kar citat iz uvodnika prejšnje številke LIST-a, ki ga je spisal Bojan Rotovnik. Pred kratkim si je namreč ogledal pol stoletja stare urbanistične načrte, po katerih je bil Šoštanj žrtvovan za razvoj nove socialistične države. Kako naj bi izgledala nova država, pa smo lahko opazovali skozi razvoj sosednjega Velenja, ki bo letos slavilo abrahama. Starejša generacija Šoštanjčanov se omenjenih načrtov, ki so vključevali tudi »jamo Šoštanj«, še spominja. Sam sem se s takratnimi načrti seznanil skozi diplomsko nalogo in kasneje skozi delo na takrat novem, zdaj že dvajset let starem ureditvenem načrtu za stari del Šoštanja, ki v pretežni meri leži na levem bregu Pake. Naloga takratnega načrta, ki jo je seveda financiral takratni RLV, je še temeljila na predvideni porušitvi pretežnega dela Šoštanja na desnem bregu, vključno z Metlečami. Na mestu nekdanje tovarne Galip (danes stanovanjski kompleks) je bila načrtovana štirirazredna osnovna šola, ostali prostor na levem bregu Pake pa bi napolnili s stanovanjskimi stavbami.

Kasneje je RLV popustil še na delu pridobivalnega prostora, ki smo mu kasneje rekli kar »šoštanjski trikotnik«. Na območju omenjenega trikotnika je bilo tako »rešeno« še nekaj vitalnih objektov na desnem bregu, med drugim tudi obe osnovni šoli. Šele po ponovni ustanovitvi Občine Šoštanj smo Šoštanjčani dobili orodje, da smo si skupaj s takratnim županom izborili zmanjšanje pridobivalnega prostora in tako preprečili načrtovano »jamo Šoštanj«. **Torej dejstvo, da se načrt izbriše Šoštanja ni uresničil, ni tako samoumevno, kot se zdi na prvi pogled, ampak je posledica dolgotrajnega in vztrajnega boja nekaterih Šoštanjčanov, da se večstoletna zgodovina Šoštanja ne bi ustavila.**

Pogled z

DRUGE
DRUGE
DRUGE

strani

Da je šlo pri takratnem načrtovanju tudi za ideološki boj oz. neke vrste kulturno revolucijo, je danes tudi že jasno. Značilne trške hiše z dvokapnimi strehami, kritimi z opečnimi bobrovc, so predstavljale simbol stare tržne ureditve, očiščene linije funkcionalistične arhitekture z ravnimi strehami pa so predstavljale novo družbeno ureditev. Seveda ni naključje, da je Šoštanj lahko zadihal brez ideološkega pritiska šele z rahljanjem stare SFRJ in z ustanovitvijo nove, bolj demokratične RS. Po prvih uspehih je kazalo, da bo polstoletna stagnacija mesteca pod razvalinami Pustega gradu končana in da se bo začela nova razvojna pot. A dandanes je že jasno, kako težko je nekaj, kar je tako dolgo propadalo, spet dvigniti vsaj na nivo, ki se ga starejši krajanji tako radi spominjajo.

Kljub nekaterim pozitivnim projektom, kot je »Šoštanj mesto svetlobe« ali muzej usnjarstva in trudu občine, da bi v mesto privabila nove investitorje, Šoštanj še vedno stopica na mestu. Stari objekti, žal, propadajo in praviloma gnijejo tako dolgo, da smo na koncu še vesel, da se končno najde kdo, ki dotrajani objekt poruši. **Z izginjanjem mestnih stavb pa se na nek način nadaljuje to, kar se je leta dogajalo v Družmirju in okolici.** Seveda se najdejo tudi svetli primeri, kot je prenova Pibernikove kavarne, Langusove hiše ob železnici ali pa požrtvovalna rešitev vogalne Kumrove hiše na cesti Matije Gubca.

Ko so pred leti zgradili takrat Merxovo trgovsko stavbo v središču mesta, so »padle« vsaj štiri hiše. Zdaj bo skupaj z letnim bazenom padla tudi stara zadružna hiša (nazadnje trgovina Kovinotehne), da bo naredila prostor za novo »profitno arhitekturo«. A tokrat naj ne bi šlo za ideološki poseg v mestno tkivo, značilen za »diktaturo proletariata«. Tokrat gre za novo »diktaturo kapitala«, ki prisega na prosti trg. Kot zdaj vsi že vemo, pa ta, na prostem (globalnem) pretoku kapitala temelječ, gospodarski sistem pravkar tone v krizo, ki se odzove na ime »RECESIJA«. No, pojav recesije, če že ne celo depresije, pa v Šoštanju tako ni nič novega, kaj ne?

Tudi sicer smo podoben kolaps financ, kot so ga zakuhali ameriški bančniki, že doživeli v rajni Jugoslaviji. Kredite, s katerimi so spodbujali potrošnjo in srednjemu razredu omogočili gradnjo družinskih hiš, je nekdanja država zagotavljala z zadolževanjem v tujini. Ko se je balon, podobno kot sedaj v ZDA, razpočil, se je SFRJ v vrtincu vratolomne inflacije hitro sesula v prah, ljudi pa vrgla v žrelo krute vojne, ki je spremljala razpad države. Na srečo so naši starši poceni zgrajene hiše lahko obdržali (inflacija je pojedla glavnicu z obrestmi vred), a veliko ljudi ni imelo te sreče, saj vojna v drugih predelih bivše države ni trajala »le« deset dni.

Le kaj se bo sesulo v tokratni krizi, za katero zaenkrat še nihče ni našel izhoda?

SREDIŠČE ŠOŠTANJA MED OBEMA VOJNAMA

ekologija

Piše: Judita Čas Kmež

Se bomov prihodnje vozil z električnimi, hibridnimi ali vodikovimi vozili? Cene vseh treh so trenutno še zelo visoke, tako da za nas, navadne Zemljane, niso dosegljiva. Je pa njihova dobra lastnost, da ne onesnažujejo okolja, da je njihovo vzdrževanje cenejše kot vzdrževanje avtomobilov na bencinski pogon. So zelo tiha, celo tako tiha, da se ljudje pritožujejo, ker jih ne slišijo.

Na cestah vozi vedno več avtomobilov. Štiričlanska družina ima v povprečju dva avtomobila. Če primerjamo z desetletjem nazaj, opazimo, da je onesnaževanje že samo iz tega razloga dvakrat ali trikrat večje. Je že res, da smo v tem času začeli izključno uporabljati vozila s katalizatorjem, ki strupene pline, kot so ogljikov monoksid, dušikov monoksid, privedejo do nestrupenih, pa vendar je koncentracija ogljikovega dioksida vedno večja, kar pomeni, da je vpliv tople grede vedno večji. Ogljikov dioksid sicer ni strupen plin, vendar zaradi vse večje uporabe fosilnih goriv, ki jih uporabljamo kot vir energije, pa tudi zaradi krčenja gozdov, se količina ogljikovega dioksida v zadnjem stoletju povečuje. Posledica povečane koncentracije ogljikovega dioksida v ozračju je učinek tople grede oz. globalno segrevanje Zemlje. Ogljikov dioksid in drugi toplogredni plini prepuščajo sončno svetlobo, ki segreva zemeljsko površje, a zadržuje toplotno energijo Zemlje. Zaradi tega pojava so spremenjene vremenske razmere na Zemlji, podnebne spremembe, pojavljajo se neurja, povodnji, taljenje polarnega ledu in ledenikov in s tem dvig morske gladine ...

Kako lahko zmanjšamo koncentracijo ogljikovega dioksida v ozračju? Število ljudi in s tem povezane potrebe človeštva se nenehno povečujejo, zato ne moremo pričakovati zmanjšanja industrijske proizvodnje in porabe. V prihodnosti bo treba fosilna goriva nadomestiti z drugačnimi energetskimi viri. Velike rezerve so še v izkoriščanju sončne energije in energije vetra, najbrž pa bomo morali vsaj še nekaj desetletij uporabljati tudi jedrsko energijo. Tudi v avtomobilski industriji že nekaj časa razmišljajo, da bi začeli izdelovati avtomobile, ki ne bi bili na sedaj utečeni bencin ali nafto. Tukaj se kažejo trije alternativni viri energije za avtomobile. Ti so avtomobili na električni pogon, hibridni

avtomobili in avtomobili na vodikove celice.

Po Sloveniji se danes vozi nekaj deset takšnih avtomobilov.

Razlogov, zakaj

ne več, je kar nekaj. Ta vrsta vozil je precej dražja od standardnih vozil, torej vozil na fosilna goriva. Polnjenje takšnih vozil ni tako enostavno, cena nafte je glede na električno energijo še vedno ugodna. Denimo, za električni avtomobil, ki bo čez dan prevozil okrog sto kilometrov, potrebujemo okoli šest ur polnjenja. Sicer pa elektrika pomeni resno alternativo vozilom na bencinski pogon. Da razvoj vozil na električni pogon ni hitreje zaživel, gre pripisati tehničnim težavam in tudi relativno nizki ceni nafte. Z omejenimi količinami nafte in tudi posledično z višanjem cene črnega zlata postajajo vozila na električni pogon znova bolj zanimiva. V začetnem obdobju avtomobilizma, konec 19. stoletja, je bil električni pogon povsem enakovreden bencinskemu oziroma ga je celo prekašal. Prvi avtomobil, ki je leta 1899 presegel magično mejo sto kilometrov na uro, je namreč poganjala elektrika. Električni avtomobili so bili takrat veliko udobnejši od tistih na bencin, saj zagon motorja ni zahteval težaškega vrtenja ročice na sprednji strani vozila, temveč samo enostaven pritisk na gumb. Razvoj električnega

zaganjalnika, težki in nerodni svinčeni akumulatorji ter skromen doseg električnih vozil in nizke cene nafte pa so ustavili razvoj in izdelavo avtomobilov na električni pogon. Razvoja pravih električnih avtomobilov pozneje, razen redkih osamljenih primerov, ni bilo. Večji razmah so ta vozila doživela v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ko so nekatere japonske in ameriške avtomobilске znamke predstavile nekaj avtomobilov na električni pogon v omejenih serijah. Vendar pa zaradi pritiskov naftnih lobijev ta vozila niso zares zaživila. Nadaljnji razvoj avtomobilov na električni pogon so vzpodbudile smernice zmanjševanja emisij toplogrednih plinov ter visoke cene nafte. Vsi veliki avtomobilski proizvajalci razvijajo ter za bolj ali manj bližnjo prihodnost

napovedujejo avtomobile na električni pogon. Prvi korak pomenijo hibridna vozila, ki jih poganja kombinacija električnega motorja in motorja z notranjim zgorevanjem in ki že nekaj let vozijo tudi po naših cestah – na primer honda civic hybrid in toyota prius. To so vozila, katerih električni motor napajajo baterije, te pa se polnijo s pomočjo motorja z notranjim izgorevanjem oziroma s pomočjo energije, sproščene pri zaviranju. Sodobna električna vozila bi naj polnili prek gospodinjanskega električnega omrežja. Avtomobil bi se polnil v garaži preko noči pet do šest ur tako, da ga preprosto priključiš na vtičnico. Takšno polnjenje naj bi zadoščalo za sto kilometrov prevožene poti. Poznamo električna vozila na golf igriščih, ki so počasna in okorna. Nova električna vozila pa bodo hitra in poskočna. Hitrosti, ki bi jih naj v bodoče dosegla električna vozila, se vrtijo okoli dvesto kilometrov na uro. Z enim polnjenjem baterij pa naj bi prevozila tudi do tristo petdeset kilometrov. Izsledki kažejo, da bi naj leta 2011 po cestah vozilo sto tisoč vozil na električni pogon, zgradili pa bi naj tudi ustrezno infrastrukturo.

Hibridna vozila so vozila na gorivne celice, ki jih bodo uporabljala namesto bencinskega motorja z notranjim izgorevanjem. Gorivna celica proizvaja električno energijo s pomočjo kemične reakcije med vodikom in kisikom. Je neke vrste miniatura elektrarna. Ker gorivna celica proizvaja električno energijo direktno, brez izgorevanja vodika, je čista in hkrati izjemno učinkovita. Teoretično, če preračunamo, da lahko gorivna celica pretvori kar 83 % vodika v električno energijo, se lahko nadejamo zelo visoke učinkovitosti v primerjavi z od 30 do 40-odstotno učinkovitostjo bencinskih motorjev. Poleg tega pa gorivna celica ne proizvaja niti ogljikovega dioksida niti ostalih škodljivih emisij, saj je njen edini stranski produkt voda.

Številni največji avtomobilski proizvajalci se odločajo za preizkus svojih prototipov vozil z vodikovim pogonom. Za tovrstne poskuse v ZDA, v katerih sodelujejo izbrani potrošniki, so se odločili med drugim ameriški General Motors, japonska Honda Motor in nemški BMW. Vodikove gorivne celice so na seznamu avtomobilске industrije na področju naprednih vozil že več let in številna podjetja preizkušajo manjše skupine tovrstnih vozil. Vozila na vodikov pogon lahko s polnim rezervoarjem naredijo dobrih tristo kilometrov. Med glavnimi ovirami za razširitev uporabe vozil na vodikov pogon so pomanjkanje vodikovih postaj, v ZDA jih trenutno deluje enainšestdeset, v Sloveniji za primerjavo niti ena, in zaenkrat visoki stroški razvoja tovrstnih vozil. Tako je General Motors

na ulice v Washington, New York in Los Angeles postavil okoli sto testnih vozil na vodikove celice, s katerimi bi dolgoročno lahko rešili problem vse večje odvisnosti ZDA od tujih zalog nafte. Avtomobili, ki so sicer še v fazi razvoja, za svoje delovanje ne potrebujejo naftnih derivatov in okolja ne obremenjujejo s toplogrednimi plini. Cena takšnega vozila je trenutno še daleč od komercialne, vsak model stane okoli dvesto petdeset tisoč ameriških dolarjev, vendar General Motors upa, da bo tudi ameriška vlada prispevala nekaj k razvoju cenovno dostopnejših okolju prijaznih vozil na vodikove celice, s čimer bi naredili velik korak naprej k manjši odvisnosti od fosilnih goriv in zmanjšanju koncentracije toplogrednih plinov. Ob vsej poplavi teh podatkov in vrsti "alternativnih avtomobilov" razmišljam, kje smo glede takšne ponudbe v Sloveniji. V oddaji, ki sem jo nedolgo nazaj spremljala, so strokovnjaki s tega področja zatrjevali, da so nam najbližja vozila na električni pogon. Le-ta bi že davno prišla v večji meri na naše ceste, če ne bi bili naši naftni lobiji premočni in interesi glede prodaje fosilnih goriv tako veliki. Trdili so, da bi naj v obdobju petnajstih let na cestah prevladovala vozila na električni pogon. Naj bi bila cenejša od sedanjih bencinskih avtomobilov, njihovo vzdrževanje enostavnejše. Ne bi bilo potrebno menjati oljnih filtrov, tudi menjava olja ali kakšna podobna dela ne bi bila potrebna, skratka, vzdrževanje vozila bi naj bilo precej cenejše. Takšna vozila bi naj bila zelo tiha, saj se ne bi slišalo hrupa motorja, najglasnejši v avtomobilu bi naj po njihovih besedah bil zvok ventilatorja za hlajenje zraka. Takšna vozila ne bi onesnaževala okolja, fosilna goriva pa bi se uporabljala v namene proizvodnje in ne porabe energije. Tudi hibridna vozila naj bi začeli kmalu uporabljati. Najbolj oddaljena, pa vendar ne nedosegljiva, so nam vozila na vodikove celice. Njihova slabost je slaba infrastruktura oz. pomanjkanje vodikovih postaj za polnjenje takšnih avtomobilov. Ko poslušamo takšne napovedi, smo pogosto nejeverni Tomaži, vendar spomnimo se nazaj, ko so govorili, da bomo lahko preko satelitske televizije gledali televizijske programe po celem svetu in ni bilo dolgo, ko se je to res zgodilo. Spomnimo se, ko so dejali, da se bomo lahko pogovarjali iz oči v oči z osebo na drugem koncu sveta, kot da je z nami. Razvoj informacijske tehnologije je res hiter, prepričana sem, da bodo napovedi glede "alternativnih avtomobilov" tudi držale. Tako bomo zvečer, ko se bomo zapeljali v garažo, avtomobil povezali z električno vtičnico. Le položnice za elektriko bodo precej višje, kot so zdaj. Lahko pa, da se bomo namesto nad hrupom vozila pritoževali nad njegovim pretihim delovanjem, saj ga skoraj ne bomo slišali.

Dobro je vedeti

Probiotiki

Prispevek pripravila Nataša Ignatov, mag. farm.

Po definiciji so *probiotiki* živi nepatogeni mikroorganizmi, ki lahko ugodno vplivajo na zdravje ljudi. Beseda probiotik izhaja iz grškega izraza »pro bios« in pomeni za življenje. Razlikovati moramo tudi izraz prebiotik, neprebavljive sestavine hrane, imajo pa ugoden učinek na rast in aktivnost bakterij, ki so stalno prisotne v prebavnem traktu. Uporablja se še izraz sinbiotik, ki je kombinacija probiotikov in prebiotikov.

V telesu je prisotnih 10^{14} mikroorganizmov. Največ bakterij je v debelem črevesu. Naloga črevesnih bakterij je dokončna prebava hrane, absorpcija hranljivih snovi, preprečevanje naselitve in razraščanja patogenih mikroorganizmov. Pomembne so tudi pri vzpostavljanju obrambnih sposobnosti organizma, pri sintezi nekaterih vitaminov, pri stimulaciji imunskega sistema kot tudi pri zmanjšanju alergičnih reakcij.

Probiotike lahko uživamo v obogateni hrani, tako imenovani funkcionalni prehrani. To so jogurti, kefir, fermentirano mleko, nekateri siri ... Na trgu pa se pojavlja tudi veliko število prehranskih dopolnil v obliki tablet, kapsul, praškov ali drugih farmacevtskih oblik, ki vsebujejo probiotične kulture. Zaradi velikega števila bolj ali manj agresivnih, žal, velikokrat tudi zavajajočih oglaševanj teh izdelkov, kjer nepoznavalec težko loči zrno od plevla, je potrebno vedeti, kaj probiotiki sploh so, kakšni so njihovi učinki, kateri mikroorganizmi imajo probiotični učinek, potrebno količino, ki ima ugoden učinek na zdravje, in tudi morebitne nevarnosti.

Probiotiki torej vsebujejo koristne bakterije, ki imajo ugoden učinek na zdravje človeka in živali, ker v telesu gostitelja uravnavajo črevesno mikrofloro. Po definiciji WHO (Svetovna Zdravstvena Organizacija)¹ so probiotiki živi mikroorganizmi, ki, zaužiti v zadostni količini, zagotavljajo koristi za zdravje gostitelja. So nepatogeni mikroorganizmi in so podobni bakterijam, ki se nahajajo v prebavnem traktu. V telesu je prisotno ogromno število bakterij, ki jih imenujemo tudi dobre bakterije, njihova naloga je, da ustvarjajo primerno črevesno mikrofloro. Med drugim onemogočajo rast patogenih bakterij in tako preprečujejo želodčno-črevesne infekcije. Učinkovitost probiotikov se je v preteklosti izkazala

na širokem področju želodčno-črevesnih obolenj. V nekaterih primerih, kot je uporaba antibiotikov ali drugih zdravil, stres, preveč konzumiranega alkohola, okužbe ali druge bolezni, lahko pride do porušanja ravnovesja v stabilni črevesni flori in pri teh stanjih imajo probiotiki, dodani hrani, koristno vlogo.

Najpogostejše bakterije, ki se uporabljajo kot probiotiki so mlečno kislinske bakterije iz rodu laktobacilov, bifidobakterij, enterokokov in streptokokov.

Koncept probiotikov je na začetku 20. stoletja razvil Nobelov nagrajenec, ruski znanstvenik Elie Metchnikoff, ki je domneval, da je dolgo življenje bolgarskih kmetov rezultat uživanja napitka, ki so ga dobili s fermentiranjem mleka. Bakterije, ki so prisotne v teh napitkih, naj bi pozitivno delovale na mikrofloro v črevesju, saj naj bi zmanjšale toksični učinek črevesne mikroflоре. Kasneje so izolirali bifidobakterije pri dojenih otrocih, predvsem Bifidobacterium bifidus. Te bakterije so pri njih dominantne in naj bi proizvajale antimikrobne substance, ki dojenčke ščitijo pred infekcijami v prebavnem traktu. S temi bakterijami so se borili proti driskam, povzročenim s proteolitičnimi bakterijami.

Probiotične bakterije morajo zadostiti naslednjim zahtevam:

- da so živi organizmi,
- da se lahko uživajo per os,
- morajo biti sposobne doseči črevesje in preživeti,
- se vezati na črevesno steno,
- se razraščati v črevesju,
- morajo biti netoksične.

Da se zagotovi pozitiven učinek probiotikov, morajo biti te bakterije odporne na želodčno kislino, encime, žolčne kisline. V čim večjem številu morajo prispeti na mesto delovanja, v debelo črevo in ostati žive. Sposobne morajo biti rasti v anaerobnem okolju in ne smejo biti toksične ali proizvajati toksinov. Tem kriterijem ustreza skupina mikroorganizmov, ki jih imenujemo mlečnokislinske bakterije. Te so iz rodov laktobacilov in bifidobakterij. Mlečnokislinske bakterije so bakterije, ki povzročajo mlečnokislinsko vrenje. To je proces razgradnje ogljikovih hidratov brez prisotnosti kisika. Pretvarjajo sladkorje v mlečno kislino, ki z nižanjem pH v črevesju onemogočajo rast patogenih bakteri. Pri obeh vrstah obstaja mnogo različnih sevov, ki se med seboj razlikujejo po obstojnosti, učinkovitosti, varnosti. Zato se priporoča, da so vrsta in sev kot tudi količina bakterij

vedno navedeni na ovojini. Najbolj proučena seva med laktobakterijami sta *Lactobacillus acidophilus*, *Lactobacillus bulgaricus* in med bifidobakterijami *Bifidobacterium bifidum*. Kot probiotiki se uporabljajo tudi nekatere glive, najpogostejše *Saccharomyces boulardii*.

Za probiotike se danes trdi, da imajo več koristnih učinkov na zdravje gostitelja:

- zmanjšujejo rast patogenih bakterij, kot na primer *E. Coli* ali *Clostridium difficile*;
- preprečujejo driske, povzročene z rotavirusom ali salmonelo;
- preprečujejo potovalne driske in driske, povzročene z antibiotiki;
- preprečujejo razraščanje glive *Candida albicans*;
- zmanjšajo serumski nivo holesterola;
- preprečujejo raka na črevesju;
- zmanjšujejo težave pri sindromu preobčutljivega črevesja;
- zmanjšujejo vnetne črevesne bolezni (Crohnovo bolezen, ulcerozni kolitis);
- zmanjšujejo vaginalne infekcije;
- stimulirajo imunski sistem;
- povečajo produkcijo vitaminov;
- vpivajo na zaprtost in izboljšajo odvajanje blata;
- povečajo absorpcijo mineralov;
- zmanjšujejo težave pri ljudeh z laktozno intoleranco.

Žal pa večina teh zdravstvenih trditev ni klinično dokazanih. Znanstveno pa so potrdili pozitiven učinek, ki ga imajo probiotiki pri driskah, povzročenih z antibiotiki, pri driskah zaradi okužb in potovalnih driskah, laktozni intoleranci in pri prekomernem razraščanju *Candida albicans*, pri urejanju boljšega odvajanja blata.

Pogosto naletimo na težave pri nomenklaturi probiotikov. Znotraj prej omenjenih rodov je še mnogo podvrst ali različnih sevov. Z razvojem tehnologije se odkrivajo nove vrste in pogosto prihaja do preimenovanj. Na tržišču so prisotni izdelki, ki še uporabljajo ime *Lactobacillus sporogenes*. Ta mikroorganizem res pretvarja sladkorje v mlečno kislino, vendar pa po definiciji velja, da laktobacili ne tvorijo spor, zato se danes znanstveno imenuje *Bacillus coagulans*. Danes poznane bifidobakterije so se pred letom 1960 imenovala *Lactobacillus bifidus*. Posamezne kulture probiotikov se med seboj razlikujejo po učinkovitosti, sposobnosti preživetja v prebavnem traktu in naselitve v debelem črevu. Tako bakterije *Lb. Delbrueckii subsp. bulgaricus* in *Streptococcus thermophilus* ne uvrščamo med probiotike, ker sta manj obstojni v kislem območju želodca, sta pa obe prisotni v običajnih jogurtih.

V tabeli so prikazane najpogostejše uporabljene probiotične mlečnokislinske bakterije:

LAKTOBACILI	BIFIDOBakterije	ENTEROKOKI	OSTALO
<i>Lb. reuteri</i>	<i>Bif. bifidus</i>	<i>Ec. faecium</i>	<i>Saccharomyces boulardii</i>
<i>Lb. acidophilus</i>	<i>Bif. lactis</i>	<i>Ec. faecalis</i>	<i>Lactococcus lactis</i>
<i>Lb. casei</i>	<i>Bif. animalis</i>		<i>Str. thermophilus</i>
<i>Lb. rhamnosus</i>	<i>Bif. longum</i>		<i>Escherichia coli</i>
<i>Lb. johnsonii</i>	<i>Bif. infantis</i>		
<i>Lb. animalis</i>	<i>Bif. regularis</i>		
<i>Lb. gasseri</i>	<i>Bif. breve</i>		
<i>Lb. salivarius</i>			
<i>Lb. plantarum</i>			

Ker probiotiki niso kemične substance kot zdravila, ampak so živi organizmi, pri doziranju ne moremo uporabljati grame ali miligrame. Zato za doziranje probiotikov uporabljamo število živih mikroorganizmov v bilionih oziroma število enot, ki tvorijo kolonije (CFU/g). Po mnenju nekaterih strokovnjakov se mora za razvitje koristnih zaščitnih bakterij v mikroflori črevesja zaužiti vsaj 1010 mikroorganizmov iz probiotičnih kultur. Upoštevati je potrebno tudi ustrezne pogoje skladiščenja in roke uporabe. Probiotične bakterije so namreč izredno občutljive na vlago, toploto, kisik in neprimerno shranjevanje lahko zmanjša njihovo stabilnost in učinkovitost. Prav tako se lahko aktivnost probiotičnih kultur s staranjem zmanjša. Za koristen učinek je tudi potrebno uživati probiotike dalj časa, saj je ugotovljeno, da že po enem do dveh tednih izginejo iz črevesja.

Neželeni učinki se pojavljajo redko, pogosto pa se lahko pojavi napihnjenost in večje količine črevesnih plinov, ki pa po nekajdnevem jemanju minejo. Kljub vsemu pa so potrebne nadaljne raziskave, saj gre za žive bakterije, zato je potrebno izključiti možno patogenost, varnost uporabe pri otrocih, pri starejših in bolnikih z okrnjenim imunskim sistemom. Problem je tudi vsebnost nekaterih bakterij, ki so lahko patogene. Takšen primer so enterokoki. Nekateri sevi enterokokov so lahko patogeni in lahko povzročajo rezistenco na antibiotike. Prav tako je lahko problematično uživanje *Saccharomyces boulardii*, ker lahko povzročajo glivične okužbe, predvsem pri bolnikih z okrnjenim imunskim sistemom. Lahko tudi prihaja do interakcij z drugimi zdravili. Kadar probiotike uporabljamo za zaščito črevesne flore pri zdravljenju z antibiotiki, se naj ne jemljejo istočasno. Ker antibiotiki uničujejo bakterije, lahko pri hkratnem zaužitju probiotikov uničijo tudi dobre bakterije. Priporoča se vsaj dveurni zamik.

Tudi na našem tržišču se pojavlja čedalje več probiotičnih prehranskih dopolnil. Hiter pregled dosegljivih preparatov nam da sliko, ki jo vidimo tudi v drugih državah, kjer so sistemsko pregledali vsebino izdelkov, vrsto oz. sev bakterij in njihovo količino². Pogosto prisotne napake so nepravilno imenovanje sevov bakterij ali pa te sploh ne obstajajo, nezadostno število deklariranih živih kultur oziroma premajhno število bakterij, uporaba nomenklature, ki je ni več, ni vedno navedena količina pri posameznih sevih bakterij, nedokazane zdravstvene trditve³... Ker pri prehranskih dopolnilih ni strogega nadzora glede količine, vsebnosti, varnosti, kot je to pri zdravilih, se porabnik težko odloči o pravilni izbiri ali pa se odloča na podlagi oglaševalskih akcij, ki pa niso vedno verodostojne.

Prehranska dopolnila niso nadomestilo za zdravo in uravnoteženo prehrano in zdrav način življenja! Ugotovljeno je, da se kalcij iz mlečnih izdelkov, ki so jim dodane probiotične kulture, v večji meri absorbira iz prebavnega trakta.

Še nasvet, ki je star okoli 2500 let in ga je zapisal grški antični zdravnik Hipokrat: »NAJ BO HRANA ZDRAVILO IN ZDRAVILO NAJ BO HRANA!«

Viri:

- 1 - http://www.who.int/foodsafety/publications/fs_management/en/probiotics.pdf
- 2 - <http://www.worldgastroenterology.org/probiotics-prebiotics.html>
- 3 - <http://www.cbc.ca/consumers/market/files/food/yogurt/index2.html>
- 3 - http://www.consumerlab.com/reviews/Probiotic_Supplements_Including_Lactobacillus_acidophilus_Bifidobacterium_and_Others/probiotics/

Doživljanje pusta v vrtcu Šoštanj

V našem vrtcu vsako leto z veseljem pričakujemo pustni čas in mu posvetimo kar nekaj časa, saj želimo negovati in ohraniti našo tradicijo, pustne šege in vse, kar je povezano s pustom.

Letošnje priprave na pust smo pričeli z obiskom kurenta v vrtcu. Kurent je ena najbolj prepoznavnih slovenskih mask. Obiskal nas je Nejc Kortnik, ki je član skupine kurentov iz Halož.

Masko kurenta smo želeli otrokom predstaviti kot ohranjanje slovenske tradicije in zaradi zmanjšanja strahu pred njimi. Nejc je obleko prinesel kar s seboj. Zelo poučno in zabavno je bilo opazovati, kako se je pred otroki spreminjal v kurenta. Uživali smo ob plesu, vendar smo si nekateri ob zvonjenju zvoncev zatisnili ušesa.

Po izročilu kurenti odganjajo zimo, Nejc pa je v našem vrtcu uspešno odgnal strah pred kurenti.

Kmalu je prišla pustna nedelja. To je čas, ko si nadenemo pustno masko, se spremenimo v najrazličnejše pustne šeme in se na rajanju pokažemo prijateljem in drugim. Letos nam je dogajanje popestrila gostja Mojca z medvedkom Jakom. Z njo smo peli, plesali in se veselili.

Pustni torek smo pričeli s krofi, nato nadaljevali s predstavitev različnih pustnih šem. Pri rajanju in petju so radi sodelovali klovn, princeske, različne živali, čarovnice, kavboji, Indijanci in še kdo.

Po končanem rajanju smo se kljub sneženju odpravili na pustni sprevod skozi mesto. Med potjo so maskare prepevale, igrale na instrumente in privabile kar nekaj radovednih in nasmejanih ljudi.

Želimo si, da bi se znali starši, otroci in drugi vedno ob pustnih norčijah, šemljenju sprostiti, zabavati, nasmejati ter tako ohranjati in negovati to tradicijo.

Strokovne delavke Vrtca Šoštanj

Mali pomaganci

»Kdo so to?« To so otroci vrtca Lučka Šoštanj, stari skoraj 3 leta, ki so ob pomoči vzgojiteljic V. Mevc in M. Podvratnik ter staršev zbirali oblačila za Rdeči križ. Oblačila, ki so jih pridno prinašali smo skrbno zlagali v veliko škatlo, si nekatera oblekli in si priredili pravo modno revijo. Otroci so ob tem neizmerno uživali. Na koncu smo oblačila oprali in jih vrnili v škatlo vedoč, da jih potrebujejo tisti, ki so pomoči potrebni.

Eden iz med ponedeljkov pa je bil za nas poseben dan. Obiskala nas je ga. Darja Lipnikar iz območnega združenja RK Velenje. Ob njenem prihodu smo zapeli pesmico, se z njo pogovarjali ter ji predali polno škatlo oblačil. V zahvalo nam je prinesla lepa darilca. Najbolj pa si bomo zapomnili njenih besed: »Vi ste pravi mali

pomagalci.« Ob vsem tem so bili otroci ponosni, saj so vedeli, da so nekemu pomagali.

Če velja pregovor, da iz malega raste veliko, so naše skrbi za pomanjkanje solidarnosti otrok popolnoma odveč.

Mateja Podvratnik in Valentina Mevc,
vzgojiteljici

Kdor hoče videti, mora gledati s srcem, saj je bistvo očem nevidno

Sonce. Rumena barva prinaša veselje in brezskrbnost. Na lep spomladanski dan je nad mano sijalo rumeno sonce in mi privabljal smeh na obraz. Nenadoma je zagrmelo in začelo je deževati. Ljudje v bližini so se zatekli na »varno«. Vzdihovali so nad dežjem, da jim je uničil lepo sončno nedeljo. Med njihovim

negodovanjem je izza oblaka posvetil sončni žarek. Kapljice vode, ki so se nabrale na stebelcih trave, so se srebrno zasvetile. Sredi neba se je nenadoma razpel prečudovit mavrični lok. Prelepo, da bi bilo res! Dež je pojenjal in mavrica je počasi bledela. Ljudje so prihajali nazaj na travnik s čemernim izrazom na obrazu. Če bi le dvignili pogled, bi opazili pisano sliko neba. Vendar ga niso! Njihov pogled je bil usmerjen v razmočena tla.

Življenje nam na vsakem koraku ponuja edinstvene trenutke, vendar jim le redki prisluhnejo. Pozabili smo, kako obstati na mestu in se ozreti okoli

sebe. Hitimo, ne da bi se zavedali, da trenutki, ki so namenjeni tudi nam, bežijo mimo nas.

Marjeta Drev, 9. a

Tudi med ljudmi je samotno

Sedim na mestnem avtobusu in opazujem ljudi. Razmišljam o tem, kako zelo so vsi osamljeni.

Ob besedi samota marsikdo pomisli na puščavo ali samotni otok sredi oceana. Jaz pa jo doživljam tu, sredi velikega mesta. Po pločnikih drvijo ljudje s

svojimi opravki. Mimo mene drvijo avtomobili in se poskušajo prebiti skozi nepopisno gnečo. Zazrem se v nebo in opazim letalo, ki po nebesnem svodu riše dolgo belo črto. Vseposod so ljudje in vsi nekam hitijo. Da so sami, se zavejo šele takrat, ko ostanejo brez moči. Takrat ugotovijo, da nimajo prijateljev, ker zanje niso imeli časa, da nimajo družine, ker so svojo zapustili, svoje si pa niso ustvarili, ker niso imeli časa. Nimajo nikogar, ki bi jim stal ob strani!

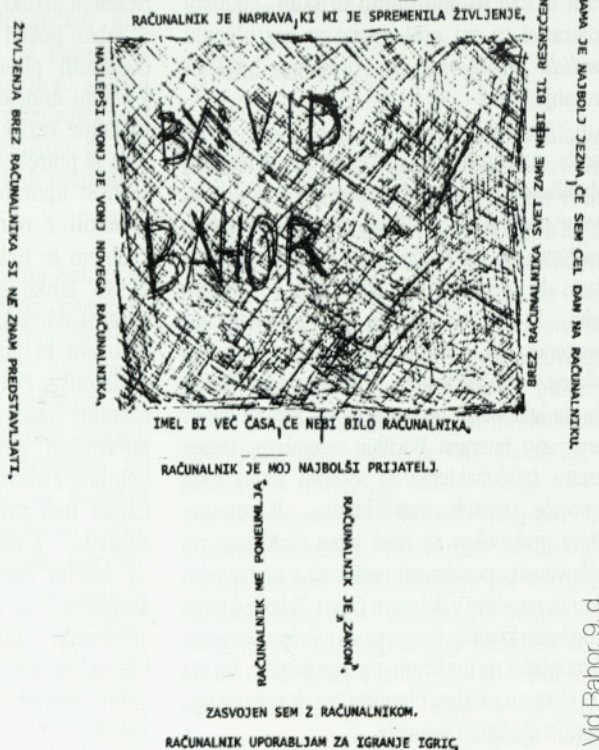
Le hip postanka je potreben, da se zazreš okrog sebe, pozdraviš mimoidočega, podariš brezdomcu kanček upanja, tako ne bi bil nihče več osamljen.

Izstopim iz avtobusa in se nasmejim toplim sončnim žarkom, ki me nežno božajo po obrazu. Ampak še vedno sem sama med množico ljudi!

Marjeta Drev, 9. a

Likovna pesem

NE MOREM VEČ RAZMIŠLJATI BREZ RAČUNALNIKA, SAJ RAČUNALNIK RAZMIŠLJA NAMESTO MENE.

Vid Bahor, 9. d

Podobe kulture

Kajuhovi dediči

Hotenj©A XVIII

Spomin na pesnika **Karla Destovnika - Kajuha**, ki je padel pred 65 leti, so v petek, 27. februarja 2009 šaleški literati obeležili na poseben način. V šoštanski knjižnici so se pesniku poklonili z branjem njegove poezije, priložnost pa so izkoristili za predstavitev zbornika **Hotenjca 18**, izdanega v decembru 2008. V spomin pesniku je bral **Andrej Volk**, pogovor s prisotnimi člani društva je vodila **Tatjana Vidmar**. Dogodka, ki ga je pripravila Občina Šoštanj v soorganizaciji s Knjižnico Velenje in programom Literarnega društva Hotenja, se je udeležilo veliko obiskovalcev, ljubiteljev poezije. Dediščina prezgodaj umrlega pesnika je navdih vsem ustvarjalcem tega prostora.

Šaleško literarno društvo, ki deluje že nekeje od leta 1979, v takšni ali drugačni obliki, je v letu

foto Marjetka Blatnik

1981 prvič izdalo Almanah Hotenja. Do letos je z bolj ali manj rednim izhajanjem izšlo 18 števil, poleg almanaha so izhajali avtorska Hotenja (knjižni prvenci), med leti 1991 in 1997 je vzporedno izšlo pest pesniško-likovnih albumov, tako da je skupaj izšlo okoli 30 publikacij. V letu 2005 je izšel tematski zbornik erotične poezije in proze Valentin in Venera. V letu 2008 je almanah izšel v sozaložniški žepni izdaji zbirke Drogen list, Knjižnice Velenje.

V 18. številki almanaha so se predstavili **Mojca Marš, Iztok Vrenčur, Matjaž Šalej, Ramiz Velagič, Marjan Kukovec, Josip Bačič -**

Savski, Lojze Vrenčur, Peter Rezman, Milojka Komprij in Toni Pivosrk. Uredil jih je **Ivo Stropnik**, za društvo se je podpisala predsednica **Milojka Komprij**, za Knjižnico Velenje kot izdajatelja pa **Vlado Vrbič**. Hotenja je oblikoval Peter Hafner.

V šoštanski knjižnici je bralo svojo poezijo le nekaj članov, predhodno so bila Hotenja predstavljena dan prej v velenjski knjižnici. Zbrane je nagovoril tudi župan in poslanec v DZ Darko Menih.

Milojka Komprij

Uršič v galeriji

Februarski galerijski večer je bil namenjen pisatelju Orlandu Uršiču, direktorju Založbe Litera iz Maribora. Glavna tema pogovora je bilo Uršičevo literarno ustvarjanje, čeprav sta se s sogovornico Milojko Komprij dotaknila širših tematskih sklopov, kot so vloga založnika in izdajatelja v literarnem prostoru, položaj knjige v današnjem času in kultura branja in pisanja. Uršič je na kratko predstavil delo založbe in programsko shemo. Glavna tema pogovora sta bili dve Uršičevi prozni deli. Prvo je prozno delo Gosposka, mater si ozka, izdano pred leti pri mariborski založbi. Roman s socialno tematiko boja odraščajočega človeka, ki pride iz poplavljenice in se sooča z življenjem »zunaj«, je nedvomno postavilo avtorja v bok sodobnim literarnim ustvarjalcem, z romanom Tadejev dež, ki ga je izdala Cankarjeva založba lani, pa je avtor odprl nove poti svojemu delu.

Roman iz sodobnega življenja opisuje obdobje sprememb sistema, odrasčanje fanta, razpetega med očetom delavcem in stricem kmetom, in osredotočenega na edino željo in cilj v življenju postati šahovski mojster. Orlando Uršič je v svoj roman vpletel veliko svojih izkušenj in izkušenj in dogodkov ljudi, ki so spremljali njegovo mladost. V večeru je kot glasbeni gost sodeloval Aleš Loger, saksofonist, poleg ostalih je avtorju čestital in zaželel še veliko ustvarjalnih izzivov župan Občine Šoštanj in poslanec v DZ Darko Menih.

Milojka Komprij

Orlandu je čestital tudi šoštanski župan / foto: Marjetka Blatnik

Avtor z vodjo večera Milojko Komprij in Petrom Rezmanom
foto: Marjetka Blatnik

Najmlajši

Kot ste opazili, tudi letos že od januarja dalje mislimo na naše najmlajše. Razveseliti jih nameravamo z lutkovnimi predstavami, ki jim bodo krajšale nedeljske popoldneve enkrat mesečno. V januarju so si ogledali Martina Krpana, v februarju prisluhnili glasbeni pravljici Glas in v marcu prisostvovali lutkovni predstavi Pohorska legenda. V aprilu pa bodo ob lutkah uživali tudi odrasli v predstavi Najlon. Pravzaprav je tako na vsaki lutkovni predstavi vstop starostno neomejen, saj za lutke nismo nikoli prestari.

Milojka Komprij

Maja Strmecki / foto: Dejan Tonkli

Maja Strmecki

Poplava informacij

V marcu dajejo v Mestni galeriji Šoštanj prednost ženskim ustvarjalkam.

Maja Strmecki je predstavnica mlajše generacije umetnic. Kot maturantka Srednje šole za oblikovanje in fotografijo v Ljubljani je nadaljevala študij na Pedagoški fakulteti v Mariboru na oddelku za likovno umetnost, kjer je diplomirala leta 2008. Magistrski študij na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, smer grafika, je zaključila leta 2008 pri prof. Branku Suhyu in somentorju Jožefu Muhoviču. Skupinsko je razstavljala v večjih in manjših galerijah po Sloveniji, samostojno se je predstavila tokrat tretjič. Za svoje delo je v septembru 2007 prejela nagrado ustanove Slovenska znanstvena fundacija za 1. mesto v kategoriji študentov za najboljše likovno delo.

Likovno kritiko za njeno tretjo samostojno razstavo je prispeval akademski slikar **Denis Senegačnik**, ki je na samem odprtju še posebej spregovoril o posameznih Majinih grafikah, med drugim pa je zapisal: Ploskev, črta, tudi krog ali pasivna linija delujejo samostojno in konkretno na izčiščenem ozadju. Ekspresija poteze, pa čeprav ob gesti in potegu, deluje grafično primarno, je zavesten in hkrati likovno utemeljen pripomoček, ki namerno vpeljuje gibanje v enostavnost

likovnih prvin. Plastenja so očitna in razpoznavna. Nadgrajevanje ploskev je v njenih delih opaženo kot transparenten efekt, prosoj ...

Avtorica je razstavo naslovila kot Poplavo informacij, ker je informacije, ki jih dobiva vsak dan iz okolja, pretvorila v likovni jezik. Na odprtju je kot glasbeni gost nastopil samostojni ustvarjalec na področju glasbe **Dani Gregorc, Milojka Komprej** je spregovorila nekaj besed o položaju ženske ustvarjalke skozi čas, uradno pa je razstavo odprl direktor Zavoda za kulturo Šoštanj **Kajetan Čop**.

Milojka Komprej

Smeha polna dvorana

Zavod za kulturo Šoštanj je letošnje gledališko dejavnost namenil pretežno komedijam, čeprav bo na oder Kulturnega doma Šoštanj zagotovo našla pot kakšna resnejša tema. A ker je komedije delati najtežje, (to vedo povedati tisti, ki jih delajo), temu programu ni oporekati lažjega izbora. V mesecu januarju je v Šoštanju gostovalo gledališče iz Šentilja, točneje KUD Franca Schreinerja s komedijo **Čaj za dve**, v februarju so v goste prišli iz Maribora, ki so s seboj pripeljali **Ptičjo gripo**, povsem razprodano predstavo **Reporterja Milana**. Polna dvorana in obilo smeha sta kar klicala po nadaljevanju in tako si lahko kmalu obetamo njihovo predstavo Psihiatrija za kadilce. V marcu so bili v gosteh člani KUD Velika Nedelja s predstavo Srečen zakon, s katero so do solz nasmejali polno dvorano. Ravno tako v aprilu si bomo ogledali uspešnico v režiji **Jožeta Kranjca** s sodelovanjem drugih **Zvezdam pojemo**, v nadaljevanju pa si obetamo še goste iz **Šmartnega ob Paki, Teharij** in tako dalje. Smeha polna dvorana bomo to leto imenovali prostore Kulturnega doma Šoštanj.

Čaj za dve / foto: Dejan Tonkli

Številni so z zanimanjem prisluhnili
foto: Dejan Tonkli

Po Islandiji

V začetku marca so se številni poslušalci in gledalci pridružili **Marku Kumru - Murču** na njegovem potepanju po Islandiji, otoku ognja in ledu. Seveda se niso čisto zares potepali, njegova potovanja so spremljali na stoli v Mestni galeriji Šoštanj, a najbrž jih je s svojim pripovedovanjem tako navdušil, da bo marsikdo Murčevo pustolovščino želel preizkusiti tudi sam. Zakaj pravzaprav ne, pustolovščin željni se lahko pridružijo Murču na enem izmed njegovih turističnih potovanj, saj je sam lani preživel na tem otoku skoraj dva meseca oziroma jo je kot turistični vodič obhodil kar 4-krat.

Islandija, ki je varuh največjega evropskega ledenika, se, kot vemo, žalostno topi. Upajmo, da se katastrofalne napovedi ne bodo uresničile. Če vprašate severne medvede ...

M.K.

foto: arhiv JSKD OI Velenje

Folklor med najmlajšimi

V organizaciji Javnega sklada za kulturne dejavnosti Velenje in sodelovanju Zavoda za kulturo Šoštanj je bilo 3. marca srečanje otroških folklornih skupin v Kulturnem domu Šoštanj. **Z igro in plesom v pomlad**, kot se uradno imenuje srečanje, so se predstavile otroške folklorne skupine iz osnovnih šol Šmartno ob Paki ter Šoštanja in otroška folklorna skupina iz Šaleškega folklornega društva Koleda iz Velenja. Vse po vrsti so navdušile z imenitnim tematskim izborom (lofiranje ... igra med odmorom ...), kostumi in seveda s plesom, bolj ali manj izvirno izvedenim. Vodja Območne izpostave sklada Nina Mavec Krenker je ob tem povedala, da je ples v folklorni skupini pri otrocih izredno priljubljen in da se na tem področju ni bati, da bi ta veja plesa doživela zaton. Zadovoljna je bila tudi selektorica Petra Nograšek, s katero je bil ob koncu izveden posvet. Izven, a hkrati v sklopu srečanja je nastopila še starejša skupina Koleda.

Milojka Komprej

Intervju

Vse je ženska Poklic - MAMA

Pogovarjala se je: Milojka Komprej

Foto: Dejan Tonkli

Kar dva praznika »žensk« sta na nek način zaznamovala mesec marec. Prvi, 8. marec, nas je spomnil na težko pridobljene pravice žensk, ki so si pri nas šele po drugi svetovni vojni, leta 1946 pridobile tudi volilno pravico (Generalna skupščina OZN je z resolucijo decembra 1977 določila za praznik 8. marec). Drugi, materinski dan, pa se pri nas praznuje 25. marca, na dan Marijinega oznanjenja. Praznik je v Evropo prišel po prvi svetovni vojni. Materinski dan so nekaj časa praznovali različno, tudi 15. maja, po drugi svetovni vojni se je ta praznik »združil« z 8. marcem oziroma se do kakšnih deset let in več nazaj ni praznoval. Pravica do praznovanja je seveda subjektivna, saj sta oba praznika tudi neformalna oziroma nista dela prosta dneva. Tudi položaj ženske je skozi čas zavzemal različno držo. Seveda tudi dandanes, ko ženska (baje) enakopravno sodeluje na vseh področjih življenja. V tokratnem intervjuju predstavljamo Andrejo Kavšak, ki sicer ni tipična predstavnica ženske današnjega dne, a je s svojim življenjem in načinom dela ter sprejemanja svoje vloge več kot vredna pozornosti.

In predusem preproste ugotovitve, da je ne glede na to, kakšen je položaj ženske v družbi, najbolj pomembno to, da ženska sama najde

svoje mesto v njej.

Andreja Kavšak, kako bi se predstavili nekomu, ki ste ga srečali prvič in vas bo na tega človeka vezalo neko delo.

Sem žena in mati sedmih otrok. Veselim se življenja in novih spoznanj. Z leti se ne obremenjujem, pač pa se veselim prihodnosti in novih izkušenj, saj le-te človeka največ naučijo in ga delajo pogumnega.

Bivate v Lokovici že ves čas ali ste sem preseljeni?

Lokovica je moj rojstni kraj. Tudi moja starša sta Lokovičana.

Kakšna je bila vaša družina, kako ste odraščali kot otrok, kakšne vrednote, mislite, da sta vam dala oče in mama?

Mami Kristini in očetu Ivanu Atelšku sem se rodila kot tretji od štirih otrok. Ko sem prirojila na svet, je živela z nami še mamina mama. Bili smo kar lepa družina. Živeli smo na manjši kmetiji. Oče je delal v rudniku, kar ga je zelo

zaznamovalo. Oba starša sta čutila veliko ljubezen do glasbe, zato smo doma večkrat prepevali. Imeli smo radio, televizije pa dolgo ni bilo. Tako smo imeli čas za igro, pesem in tudi molitev.

Kako je bilo z glasbo v vaši družini in nato pri vas sami?

Ko smo otroci drug za drugim odhajali v šolo (peš), sta nas starša vpisala poleg k verouku tudi v glasbeno šolo, tako da smo si pridobili nekaj osnovnega znanja na tem področju. Peli smo v pevskem zboru, deklamirali in nastopali v domačem kraju. Pozneje je samo sestra nadaljevala s študijem glasbe in se sedaj z njo poklicno ukvarja, mi pa le ljubiteljsko. Občasno še zapojemo na kakšni prireditvi »Družina poje«, sicer pa sedaj nastopajo že naši otroci kot vnuki Atelšek.

Obdobje odraščanja vam je prineslo kakšna dodatna spoznanja?

Kot najstnica sem bila verjetno kar težka. Bila sem aktivna iskalka same sebe, zato me je bilo povsod

polno. Če danes gledam nazaj, sem bila preveč svobodna. Starša sta mi zaupala. Vedno sta tudi izvedela, kje in s kom sem bila. Bila sem gasilka, rada sem hodila k mladinski veroučni skupini, nekaj časa sem pela pri cerkvenem pevskem zboru, preizkusila sem se v narodnozabavnem ansamblu, obiskovala sem tečaje radiostezije, bioenergije, joge ... Vseposvoda sem iskala svoje mesto. Veliko časa sem posvetila tudi branju literature o razni prehrani, saj, če živiš z jogo, moraš biti tudi vegetarijanec. Tako sem bila dve leti vegetarijanka, potem pa še nekaj mesecev presnojedka. Ob vsem tem sem obiskovala še rock koncerte ... Najgloblje me je zaznamoval mladinski verouk in duhovne vaje, zato sem ostala zvesta temu načinu življenja.

Kako in kje so se uresničevale vaše mladostne želje in izkušnje? Tudi kar se tice šole.

Imam nižjo glasbeno šolo. Zelo rada sem igrala klavir. Pozneje nisem imela poguma, da bi na tem področju naredila še kak korak naprej, saj je bila glasbena šola le v Ljubljani.

Vpisala sem se na šolo za trgovinske dejavnosti in končala program 3+2, pristala sem v ekonomsko komercialnem programu, kar se z mojo osebnostjo sploh ne sklada. Ves čas, že v ranem otroštvu, sem čutila željo po delu z otroki. Velikokrat sem govorila o tem, da bom imela veliko otrok. Tudi v srednji šoli sem pela pri pevskem zboru, pri Lokoviški, takrat še dekliški skupini, iz katere se je kasneje razvil ŽePZ.

Kakšna je bila vaša zaposlitvena izkušnja?

Pet let sem delala v trgovini, (nekaj časa tudi v

Šoštanju), potem pa še petnajst let na upravi tega podjetja. Po vsakem otroku je bilo težje odhajati od doma, zato sva se z možem odločila, da ostanem doma. Po šestem otroku se nisem vrnila v službo.

Družina je prišla kdaj?

Z Romanom sem se srečala pred 21 leti. Bilo je ravno na god sv. Jožefa, ko sem ga prišla za roko in nikoli več izpustila. Mislim, da nas ta svetnik varuje in skrbi za nas. Podobno kot sv. Jožefu je tudi meni bilo v sanjah povedano, kdo naj bo moj mož.

Kot fant in dekle sva se veliko pogovarjala, saj takrat nisva imela avtomobila. Hodila sva peš, tudi iz Lokovice v Zavodnje, kjer je bil njegov dom. Imena za prve štiri otroke sva izbrala že na začetku najine skupne poti. Čez leto dni je moral Roman k vojakom. V tem času sva dobila prvega otroka. Ko se je vrnil, sva sina krstila po zavetniku Lokovice, potem sva se poročila.

Po poroki sva živela pri mojih starših, skupaj z mojima bratoma in njunima družinama. Hiša je postala pretesna, zato smo se morali odpraviti na svoje.

Odločitev za večjo družino je bila gotovo od obeh.

Roman ni nikoli verjel, da bo res, kar sem sama govorila, da bom imela najmanj pet otrok.

Po prvih dveh otrocih je bil on že čisto zadovoljen, medtem ko je v meni vrela želja po naslednjem otroku. Po tretjem sva ugotovila, da smo postali res družina. Četrtega sem šla roditi že iz naše nove hiše, zato je bilo spet nekaj posebnega: iz bolnišnice v svoj dom, kjer me čaka mož in trije otroci. Občutek, da greš domov, kjer so samo tvoji najožji, četudi te doma čaka veliko dela in

skrbi, je čudovit. Zato smo ga še trikrat ponovili! Oba sva bila po vsakem otroku še srečnejša (zato priporočava vsem, naj to preizkusijo).

Kaj vpliva na takšno odločitev? Ljubezen do otrok, ljubezen do partnerja, vzorci iz otroštva?

Z mano vred je v meni rasla želja BITI MAMA. Priznam, da brez ljubezni ne bi šlo. Potrebno je tudi veliko odrekanih. (10 let sva pela pri MePZ Svobodi, po petem otroku sva morala to opustiti). Imela sem lepe nosečnosti, ginekologinjo, ki me je vsakič prijazno sprejela in se z nami veselila novega življenja! Sva člana Zakonske skupine Šoštanj, v kateri se enkrat mesečno srečujemo zakonci in gospod župnik, premišljujemo ob Svetem pismu, se pogovorimo o vsakodnevnih lepih in težkih trenutkih. To nama daje potrditev in moč za naprej. Poleg tega se trudiva: biti žena, biti mož, biti starša. Če si gremo družino, si jo gremo zares!

Najin odnos je zelo pomemben, zato si privoščiva tudi kakšne duhovne vaje za zakonce. Naučila sva se pogovarjati in tudi »kvalitetno« skregati. Sicer imamo pa zakonci en privilegij, ki ga drugi nimajo. V najini zvezi je Jezus in naju kar »uglasi«, kadar sva razglašena!

Kakšna se vam zdi vloga ženske v današnjem svetu? Vemo, da do prve polovice tega stoletja niti volilne pravice ni imela, zdaj pa jo srečujemo na vseh področjih, kar je prav. A vendar se vam zdi, da je zdaj pravo ravnovesje, če gledamo na svet kot na vzpostavljanje ravnovesja?

Vem, da se mnoge ne bodo strinjale z mano,

ampak jaz sem ženska - mama in me to osrečuje. Rada skrbim za moža in otroke, kuham, perem, zlikam srajce ... Vsa ta dela delam v ljubeznijo. Ne počutim se manjvredne, ker nisem na položaju in nimam osebnega dohodka.

Ali si predstavljate koliko poljubov in objemov sem deležna vsak dan! Kaj je na tem svetu večjega od LJUBEZNI? Ne vidim se v služenju podjetju, ki hoče celega človeka zase, dokler je zdrav, potem ga zamenja z drugim. Ne mika me celodnevno delo za ceno, da svojega otroka sploh ne vidiš, kaj šele začutiš. Mislim, da ima od take žene mož bolj malo, otroci pa še manj. Vsaj tiste ženske, ki čutijo v sebi klic po materinstvu, bi se morale opogumiti in biti mame. Mislim, da človeka osreči samo to, da postane, za kar je bil poslan na ta svet. Lahko je predsednica države, učiteljica, ministrica, kuharica ... Začutiti mora svoje poslanstvo in ga živeti. Vse drugo je životarjenje. Občutek imam, da je tega veliko. Ni mi pa všeč, da hočejo nekatere ženske postati kot moški in obratno.

Takih družin kot je vajina, ni veliko v Sloveniji. Zanima me, če obstajajo kakšna druženja, srečanja ipd.

V Sloveniji je zelo močno društvo, ki se imenuje Anin sklad. Vključuje največje slovenske družine. Nekaj družin je, ki imajo 12 otrok, tako da se mi počutimo čisto majhni poleg njih. Organizirajo razna srečanja in praznovanja. Najbolj potrebnim tudi finančno pomagajo. Mi nismo ravno aktivno vključeni v ta sklad, smo pa simpatizerji. Obstaja tudi t. i. Svetovni slovenski kongres, ki ob Miklavžu podeli diplomo velikim družinam z naslovom: Za slovenski narod zaslužni družini ... in družino tudi obdari. Prejeli smo bronasto (pri šestem) in srebrno plaketo (pri sedmem otroku).

Kakšen je vaš delovni dan in kakšna je vloga vašega moža pri vaših vsakdanjih opravilih?

Malo po šesti uri zjutraj sem že v kuhinji, kjer pripravljam zajtrk. Osnovnošolci: Ajda, Ambrož in Zala gredo prvi od doma. Mož in srednješolca Urban in Urša zajtrkujejo pozneje. Takrat je tudi čas za kavo, pogovor in še kakšne pomembne informacije za tekoči dan. Skupaj se odpeljejo v Velenje. Doma z mano ostaneta naša cicibana: 4 in polletni Ožbej ter 2-letna Elizabeta Špela. Dopoldan na veliko dela naš pralni stroj, medtem ko se mi igramo, si nagajamo, pogledamo kakšno knjigo ali risanko, zložimo oprano perilo, se učimo risati ... Potem skuhamo kosilo. Ko ati pripelje našo prvošolko domov, izvemo, kaj je novega v šoli, sledi prva domača naloga. Ko pridejo domov še ostali šolarji, se zberemo h kosilu. Srednješolci običajno pridejo kasneje, zato jih čez teden ne čakamo. Ob koncu tedna pa kosimo skupaj. Naš ati, poleg tega, da ima delo na terenu, pripelje tudi otroka iz Velenja, pelje kakšnega v glasbeno šolo

ali nazaj ... Skratka, je družinski taksi Roman. Seveda je včasih en taksi pri petih aktivnih otrocih premalo, zato vskoči tudi taksi Andreja. Tako minejo popoldnevi ob dejavnostih otrok, njihovih domačih nalogah, vadbi instrumentov. Po svojih zmožnostih so aktivni tudi v domači župniji. Naš Ambrož ima disleksijo, zato mu moram pomagati pri vsaki domači nalogi, sicer je ne naredi. Zahteva svoj čas in veliko potrpežljivosti.

Zvečer, pred počitkom, in zjutraj, preden se razidemo si podelimo križek na čelo. Mislim, da nas to zelo poveže.

Kako gledate na svoje otroke? Kakšne ambicije imajo, nekaj jih je že skoraj odraslih, najmlajša pa je stara dve leti. V bistvu toliko različnih otroških »svetov« pod eno streho.

Otroci so si zelo različni, tako na zunaj kot na znotraj. Mislim, da jim nudiva dovolj možnosti, da so lahko aktivni na področjih, ki jih zanimajo. Nihče še ne ve točno, kaj bi rad postal. Najstarejši, Urban (19) je imel kar pestro obdobje samoiskanja zadnji dve leti. Če ne bi že nekaj tega izkusila na lastni koži, bi lahko obupala nad njim. Tako pa vem, da za vsakim dežjem posije toplo sonce. 9 let je igral harmoniko in kasneje še klavir, ampak se je iz glasbene šole kar izpisal. Sliši se zelo preprosto. Sedaj mu je seveda žal. Blizu mu je glasba, zato si vedno najde kakšne prijatelje in z njimi ustvarja. Poje pri pevskem zboru, obiskuje skavte, gasilce ... Sam se je tudi prepisal iz računalniške na elektro šolo. Urša (17,5) je na glasbeni gimnaziji. Ima zelo močno voljo, je aktivna na več področjih in upam, da bo našla svojo pravo pot. Je skavtinja, sodeluje v župniji, poje, igra orgle in klavir, pazi na bratce in sestrice ... Ajda, Ambrož in Zala obiskujejo OŠ Šostanj. Ajda (13) se je v glasbeni šoli odločila za violončelo in kontrabas, je tudi pri skavtih in gasilcih. Ambrož (9,5) pravi, da bo tudi skavt, je pri gasilcih, v glasbeni šoli se uči igrati na tolkala. Zala (7) pa komaj čaka, da jo bomo vpisali v glasbeno šolo, ker ima že pripravljeno flavtico. Vsi trije so tudi ministranti, dekleti tudi prepevata v zborih v šoli in v župniji. Tudi najmlajša: Ožbej (4,5) in Elizabeta Špela (2) kažeta veselje do glasbe. No, Ožbej tudi do telovadbe. Vsi pa imamo eno težavo: ne razumemo se najbolj z matematiko. (Najmlajši trije so izvzeti.)

Kaj menite, se v številčni družini otrok bolj socializira, je bolj pripravljen na svet in ne deluje kot individualist?

Mislim, da se otrok v veliki družini mnogo nauči. Ne more dobiti vsega, kar si želi. To iz prakse vemo, da je dobro. Kar ima ali dobi, mora tudi deliti z drugimi. To je pri teh otrocih samoumevno. Veliko se lahko nauči od starejših. Tako o šoli, medsebojnih odnosih, vedenju.

Mlajši vidijo, kako midva reagirava ob napakah

starejših otrok, včasih tudi mlajši vzgajajo starejše itd. Prepričana sem, da taki otroci niso razvajenčki in individualisti.

Vaši dopusti in izleti, kako potekajo?

Naši dopusti so zelo različni. Včasih je to ena od oblik duhovnih vaj, včasih morje. Imeli smo tudi par izletov. Lahko si predstavljate, da se s toliko otroki težko odpočiješ. Je pa dobro, da od časa do časa zamenjaš kraj, prostor in ne gledaš na uro. Saj nas tudi Jezus uči: Pojdi na samotni kraj ... Želim si, da bi nam uspelo oditi kdaj tudi v hribe, sicer nam je pa tudi doma lepo, potem ko ni pouka in vseh tistih dejavnosti poleg šole.

Gotovo bi se lahko o otrocih pogovarjali v nedogled, saj zapolnjujejo skoraj ves vaš vsakdanjik, a kot vem, se v življenju ukvarjate tudi z drugimi stvarmi. Bi lahko rekli, da to potrebujete?

Lani nas je nekaj v naši župniji obiskovalo Delavnice molitve in življenja. To je bila zame čudovita izkušnja. Po teh delavnicah smo se tri članice (vse skupaj imamo 16 otrok) odločile, da bomo svojo vero utrdile in podkrepile z znanjem. Vpisale smo se na študij Katehetsko pastoralne šole. Tako sedaj poleg otrok hodim v šolo še sama. Imam domače naloge, se učim in pripravljam za izpite, uživam ob predavanjih, ki sem jih deležna. Hvaležna sem možu, da mi to dopušča, in velikim otrokom, ki ta čas pazijo naše cicibane. Na pobudo našega domačega župnika občasno z možem pripraviva nekaj besed za oddajo Duhovna iskanja na radiu Velenje. Tudi to je prijeten izziv zame, za naju in našo družino.

Letos sem bila deležna še enega izziva. Zgodilo se je, da so na hitro potrebovali pomoč pri učenju verouka. Z veliko tremo sem obljubila. Seveda samo začasno in za eno uro tedensko.

Ta izkušnja je zelo lepa, vendar se čutim še zelo majhno ob pogledu na razred s 40 otroki.

Tu seveda velja, da vaja dela mojstra, sama pa se zavedam, da sem popoln začetnik.

Načrti?

Zase, če je Božja volja, si želim dokončati študij. Za otroke si želim, da bi našli svoje bistvo, svoje poslanstvo, ne glede na področje, saj bodo le tako dosegli srečo. Za naju z možem pa, da bi se še naprej trudila in gradila najin odnos, ki je pomemben ne le za naju, temveč tudi za otroke in okolico.

Kakšna vaša misel, pogled na svet?

Svet bi bil čudovit, ko bi vsi starši pustili, da njihovi otroci živijo, in ne bi dovolili, da jim nekdo ubije otroka v njihovem naročju (splav). Otroci kličejo po življenju in ljubezni. Ne po najboljših igračah, le po ljubezni staršev. Otroci ne potrebuje vsega, kar vidi v trgovini. Potrebuje miren dom in ljubezen staršev. Mir in dobro vsem.

Napovednik

April 2009
PRIREDITEV

kavarna & šoštanj

kabelsko razdelilni sistem šoštanj

List

Šoštanj.info
<http://sostanj.info>

KDAJ	ZVRST	KAJ	KJE	VABI VAS
------	-------	-----	-----	----------

1. teden

sreda, 1.4. ob 20:00	košarka	Elektra Esotech : Krka Novo mesto (1. A SKL oz. Liga UPC za prvaka)	Športna dvorana Šoštanj	Košarkarski klub Elektra
četrtek, 2.4. ob 16:00	pravljice	Ure pravljič za otroke od 4. do 8. leta starosti	Mestna knjižnica Šoštanj	Mestna knjižnica Šoštanj
sobota, 4.4. ob 16:30	nogomet	Šoštanj : Bukovci (Štajerska liga v nogometu)	Stadion Šoštanj	Nogometni klub Šoštanj
nedelja, 5.4. ob 10:00	odbojka	Odbojkarski turnir za starejše dečke	Športna dvorana Šoštanj	Odbojkarski klub Šoštanj Topolšica

2. teden

ponedeljek, 6.4. ob 18:00	bridge	Redni tedenski turnir bridga	Gostišče in picerija Kajuh Šoštanj	Šaleški bridge klub Velenje
torek, 7.4. ob 19:00	koncert	Harmonikarski koncert Izidorja Kukovnika	Mestna galerija Šoštanj	Zavod za kulturo Šoštanj
sreda, 8.4. ob 08:00	pohodništvo	Izlet Šoštanj - Sv. Križ 1051m	Šoštanj – Bele Vode	Pohodniška sekcija Društva upokojencev Šoštanj
sreda, 8.4. ob 20:00	košarka	Elektra Esotech : Zlatorog Laško (1. A SKL oz. Liga UPC za prvaka)	Športna dvorana Šoštanj	Košarkarski klub Elektra
četrtek, 9.4. ob 16:00	pravljice	Ure pravljič za otroke od 4. do 8. leta starosti	Mestna knjižnica Šoštanj	Mestna knjižnica Šoštanj

3. teden

ponedeljek, 13.4. ob 18:00	bridge	Redni tedenski turnir bridga	Gostišče in picerija Kajuh Šoštanj	Šaleški bridge klub Velenje
torek, 14.4. ob 19:00	predavanje	Kavarniški večer s Cirilom Zlobcem	Kavarna Šoštanj	Zavod za kulturo Šoštanj

četrtek, 16.4. ob 16:00	pravljice	Ure pravljič za otroke od 4. do 8. leta starosti	Mestna knjižnica Šoštanj	Mestna knjižnica Šoštanj
četrtek, 16.4. ob 19:00	razstava	Otvoritev likovne razstave	Mestna galerija Šoštanj	Zavod za kulturo Šoštanj
sobota, 18.4.	planinstvo	Planinski izlet na Ratitovec 1672m	Gorenjska	Planinsko društvo Šoštanj
sobota, 18.4. ob 8:00	okolje	Očiščevalna akcija Občine Šoštanj	Zbirno mesto – ob Družmirskem jezeru	Občina Šoštanj
sobota, 18.4. ob 9:00	ribištvo	Državno prvenstvo v castingu	Prireditveni prostor ob Družmirskem jezeru	Ribiška družina Paka Šoštanj
sobota, 18.4. ob 16:30	nogomet	Šoštanj : Brežice (Štajerska liga v nogometu)	Stadion Šoštanj	Nogometni klub Šoštanj
sobota, 18.4. ob 20:00	predstava	Lutkovna predstava za odrasle Najlon (lutkovna skupina Koruzno zrno)	Kulturni dom Šoštanj	Zavod za kulturo Šoštanj

4. teden

ponedeljek, 20.4. ob 18:00	bridge	Redni tedenski turnir bridga	Gostišče in picerija Kajuh Šoštanj	Šaleški bridge klub Velenje
sreda, 22.4. ob 19:00	koncert	Letni koncert glasbene šole	Kulturni dom Šoštanj	Glasbena šola FKK Velenje – oddelek Šoštanj
četrtek, 23.4. ob 16:00	pravljice	Ure pravljič za otroke od 4. do 8. leta starosti	Mestna knjižnica Šoštanj	Mestna knjižnica Šoštanj
četrtek, 23.4. ob 18:00	skupščina	Skupščina Kabelsko - razdelilnega sistema Šoštanj	Kulturni dom Šoštanj	Kabelsko-razdelilni sistem Šoštanj z.o.o.
četrtek, 23.4. ob 19:00	predavanje	Dan knjige - pogovor s pisateljem in urednikom Ivanom Dobnikom	Mestna galerija Šoštanj	Zavod za kulturo Šoštanj
petek, 24.4. ob 19:00	predstava	Zabavno glasbena prireditev Zvezdam pojemo	Kulturni dom Šoštanj	Zavod za kulturo Šoštanj
sobota, 25.4. ob 20:00	košarka	Elektra Esotech : Geoplin Slovan (1. A SKL oz. Liga UPC za prvaka)	Športna dvorana Šoštanj	Košarkarski klub Elektra

5. teden

ponedeljek, 27.4. ob 17:00	nogomet	Šoštanj : Bukovci (Štajerska liga v nogometu)	Stadion Šoštanj	Nogometni klub Šoštanj
ponedeljek, 27.4. ob 18:00	bridge	Redni tedenski turnir bridga	Gostišče in picerija Kajuh Šoštanj	Šaleški bridge klub Velenje

Napovednik prireditve objavljajo: mesečnik LIST, Kabelska televizija Šoštanja (C34) in spletni Portal Šoštanj.info (<http://www.sostanj.info>). Podatke o prireditvah pošljite na el. naslov: prireditve@sostanj.net.
KATEGORIJE PRIREDITEV:

šport

kultura in umetnost

splošno

Župnijska obvestila

3. april 2009 (petek)

– Križev pot ob 17.30 v mestni cerkvi (sodeluje 7. razred)

5. april 2009 – cvetna nedelja – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30 s procesijo,
- šoštanjska mestna cerkev ob 11. in ob 19. uri,
- Bele Vode ob 8. uri,
- Zavodnje ob 10.30,
- Topolšica ob 9.45,
- Gaberke ob 9.45.

6. april 2009

(ponedeljek) – začetek devetdnevnice za birmance:

- šoštanjska mestna cerkev ob 19. uri
- 7. april 2009 (torek) – srečanje nadškofa z birmanci: ob 17.30 srečanje nadškofa z birmanci v župnijski cerkvi, ob 19. uri nadškofova sveta maša

9. april 2009 – veliki četrtek – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 19.30,
- Bele Vode ob 17. uri,
- Zavodnje ob 17. uri.

10. april 2009 – veliki petek:

- ob 15. uri bo v šoštanjski mestni cerkvi križev pot

Obredi velikega petka bodo:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 19.30,
- Bele Vode ob 17. uri,
- Zavodnje ob 17. uri.

11. april 2009 – velika sobota:

Blagoslov ognja:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 7. uri,
- Bele Vode ob 8. uri,
- Zavodnje ob 8. uri.

Blagoslov velikonočnih jedil:

- šoštanjska župnijska cerkev od 10. do 16. vsako polno uro,
- šoštanjska mestna cerkev ob 10. in ob 16. uri,

- Bele Vode ob 14. in 18. uri,
- Zavodnje ob 14. in 18. uri,
- Gaberke ob 16. uri,
- Topolšica ob 17. uri.

Velikonočna vigilijska – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 19.30,
- Bele Vode ob 18.30,
- Zavodnje ob 18.30.

12. april 2009 – VELIKA NOČ – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev: maša ob 5.30; ob 6.15 bo vstajenska procesija in po procesiji sveta maša; naslednja maša bo zopet ob 8.30,
- Bele vode ob 8. uri vstajenska procesija in sveta maša,
- Zavodnje ob 10. uri vstajenska procesija in sveta maša,
- šoštanjska mestna cerkev ob 11. in 19. uri,
- Gaberke ob 9.45,
- Topolšica ob 9.45.

13. april 2009 – velikonočni ponedeljek – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 8.30,
- šoštanjska mestna cerkev ob 11. in 19. uri,
- Bele Vode ob 8.30,
- Zavodnje ob 10. uri,
- Sv. Anton ob 11. uri.

19. april – 2009 – bela nedelja in slovesnost svete birme – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 7., ob 8.30 in ob 10. uri (sveta birma),
- šoštanjska mestna cerkev ob 19. uri,
- Bele Vode ob 8.30,
- Zavodnje ob 8. uri.

26. april 2009 – 3. velikonočna nedelja – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30 (skupni krst),

- šoštanjska mestna cerkev ob 11. ob 19. uri,
- Bele Vode ob 8.30,
- Zavodnje ob 10. uri,
- Topolšica ob 9.45,
- Ravne ob 11. uri,
- Olimje ob 15. uri srečanje molivcev za duhovne poklice.

1. maj 2009 (petek) – sv. Jožef Delavec – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 7. uri,
- Sveti Križ ob 10. uri,
- šoštanjska mestna cerkev ob 19. uri.

3. maj 2009 – 4. velikonočna nedelja, nedelja Dobrega pastirja – nedelja duhovnih poklicev – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30,
- Bele Vode ob 8.30,
- Zavodnje ob 10. uri,
- Gaberke ob 9.45,
- Sveti Florjan ob 11. uri.

4. maj 2009 (ponedeljek) – sv. Florjan:

- Sv. Florjan ob 18. uri.

9. maj 2009 (sobota) – srečanje zakoncev jubilantov

- Šoštanjska župnijska cerkev ob 10. uri slovesna sveta maša z zakonci jubilanti.
- Vabljeni vsi zakonci, ki obhajate letos zakonski jubilej, deljiv s številko 5 (5, 10, 15, 20 itd.).

10. maj 2009 – 5. velikonočna nedelja – svete maše:

- šoštanjska župnijska cerkev ob 7. in ob 8.30,
- šoštanjska mestna cerkev ob 11. in ob 19. uri,
- Bele Vode ob 8.30,
- Zavodnje ob 10. uri,
- Topolšica ob 9.45.

Do konca sveta

Velikonočni čudež se dogaja še danes

Osupljivo. Noben drug dogodek ni vplival na toliko življenje v toliko stoletjih kot Jezusovo vstajenje od mrtvih prek skoraj dva tisoč let. Pomislimo na to, kakšna zmeda je vladala na veliki petek, ko je Jezus umrl. Apostoli so bili preveč zaposleni s prerekanjem, kdo je največji, da bi doumeli, kaj je hotel povedati, ko je rekel, da odhaja k Očetu. Peter je celo tajil, da ga je sploh poznal. Juda pa je storil samomor. Vse se je zdelo tako brezupno.

Toda vse se je spremenilo, ko je Jezus vstal od mrtvih. Apostoli so spet verovali in upali. Jezus jim je naročil, naj gredo po vsem svetu in učijo ljudi, oni pa so se tega lotili goreče in predano. Tako so bili prepričani, da so celo ostali skupaj v Jeruzalemu in čakali Svetega Duha, da je prišel nadnje, čeprav v resnici niso imeli pojma, kdo je ta »Sveti Duh« in kaj bo storil.

Potem je prišel čas binkošti, ko so apostoli na povsem nov način doživeli Jezusovo bližino. Povezali so se v Cerkev in skušali uresničevati klic, naj se ljubijo med seboj, kakor jih je Jezus ljubil. Skupaj so molili in lomili kruh ter se spominjali večera pred Jezusovo smrtjo. Dogajala so se čudežna znamenja in ozdravljenja. Odločeni so bili, da bodo evangelij oznanjali čim več ljudem, poleg tega pa bodo skrbeli za uboge, bolne, ostarele in pomoči potrebne. In zato jim je Gospod »vsak dan pridruževal te, ki so našli odrešenje« (Apd 2,47).

V mesecih in letih, ki so sledili, se je božja beseda širila iz Jeruzalema v Samarijo, Antohijo in v Cezarejo, kjer je Sveti Duh prvič prišel nad poganе. Apostole, kot so Peter, Pavel in Barnaba, škofo, starešine, evangeliste in sodelavce je navdihnil Sveti Duh, da so ustanavljali Cerkve in evangelij ponesli na nova ozemlja. Tako Judov kot poganov se je dotaknil Gospod, da so sprejemali sveti krst.

Vse je vrvelo, bilo je vznemirljivo in navdušujoče. Celo sredi krutega preganjanja so nosili glavo pokonci. Kaj je bila njihova skrivnost? Preprosto so delali, kar jim je Jezus naročil, pri tem pa so se zanašali na Svetega Duha.

Jezusovo naročilo apostolom, naj gredo po vsem svetu in učijo ljudi, ni bilo omejeno le na prvo stoletje. Zadnjih dva tisoč let se evangelij še vedno širi, Cerkev pa še vedno raste, celo do skrajnih mej sveta.

Kadar premišljujemo o navdušenju, ki so ga zaradi velikonočnega čudeža občutili prvi verniki, se spominjamo ljudi, kot sta bila Peter in Pavel, in si mislimo: »Česa takega nikoli ne bi zmozel.« Kadar razmišljamo o delovanju Svetega Duha v zgodovini, se spomnimo ljudi, kot so Katarina Sienska, Francišek Asiški in Terezija Avilska. In spet si mislimo: »Nikoli jim ne bi mogel biti podoben.« A nič drugega ne bi moglo biti dlje od resnice. Vse to so običajni ljudje, ki so zaradi srečanja z vstalem Jezusom spremenili življenjski nazor.

Videnje vstalega Gospoda je srčika velike noči. Tedaj priznamo, da smo grešniki, da potrebujemo Odrešenika in da je Jezus naše zveličanje. Zaradi te izkušnje so vsi svetniki hodili za Gospodom in v njegovem imenu delali velike stvari. In prav zaradi te izkušnje se bomo pridružili Jezusu, ko bo prevzel pobodo. Zaradi tega bomo šli v svet in oznanjali odrešenje ter zahrepeneli, da bi se posvetili širjenju božjega kraljestva tukaj na zemlji.

Običajni ljudje, kakršni smo mi, resnično lahko delajo velike stvari za Boga. Apostol Pavel je zapisal: »Njegova stvaritev smo, ustvarjeni v Kristusu Jezusu za dobra dela; zanje nas je Bog vnaprej pripravil, da bi v njih živeli« (Ef 2,10). Potrebno je samo spoznanje, da je on vstali Gospod.

Ko bomo torej letos praznovali veliko noč, prosimo Svetega Duha, naj nam pomaga videti Gospoda Jezusa na nov način. Potem bomo tudi mi hrepeneli po tem, da bi v današnjem času delali narode za njegove učence; vedeli bomo, da bo Jezus z nami »do konca sveta« (prim. Mt 28,19.20).

Tadej Linasi, kaplan

Uradni obisk predsednika države

Predsednik države dr. Danilo Türk je sredi marca obiskal Čebelarški center na Brdu pri Lukovici. Sestal se je z vodstvom Čebelarške zveze Slovenije (ČZS) in prisluhnil njihovim problemom. V pogovoru so sodelovali tudi predstavniki čebelarjev našega območja, med njimi podpredsednik Franc Šmerc.

Med pogovorom je bilo izpostavljeno tudi vprašanje stanja v čebelarstvu in lanskim pomorom čebel. Predsednik ČZS Boštjan Noč je povedal, da je bilo leto 2008 za čebelarstvo eno najtežjih, saj je prišlo do sovpadanja različnih negativnih dejavnikov, v prvi vrsti pa so za akutne pomore kriva fitofarmacevtska sredstva (FFS). ČZS skrbi letošnja sezona uporabe FFS in želijo si, da bi se FFS uporabljala v najmanjših možnih količinah v skladu z navodili proizvajalca. Predlagali so, da se uporabnike FFS z učinkovito kampanjo osveščanja opozori na škodljivost nekaterih FFS za čebele. ČZS je podprla ukrepe MKGP, s katerimi se zmanjšuje možnost zastrupitve čebel, ni pa dala nobenega soglasja k umiku prepovedi uporabe čebelarjem škodljivim FFS, ki jih je MKGP začasno prepovedala lani.

Predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk je v čebelarstvu prepoznal pomemben del naše tradicije in kulture, ki ima tudi nemajhen

Predsednik Türk na uradnem obisku na Čebelarški zvezi Slovenije / foto: arhiv ČZS

gospodarski pomen. Pridružuje se prizadevanju ČZS in prizadevanju vlade za zaščito čebel in pravilno rabo fitofarmacevtskih sredstev, da ne bi prišlo do ponovitve lanskim pomorov.

Po tem, ko si je predsednik ogledal prostore centra s čebelarško knjižnico Janeza Goličnika in čebelnjake v neposredni okolici, je predsednik

ČZS Boštjan Noč predsedniku Republike Slovenije dr. Danilu Türku z delegacijo podarili vrhunski slovenski med v novem kozarcu in slovensko svetovno posebnost – medeno penino.

Marija Lebar

Čebelarjenje za blaginjo vseh

Čebelarška zveza SA-ŠA

Predstavniki enajstih čebelarških društev, združenih v Čebelarško zvezo zgornjesavinjsko-saleškega območja SA-ŠA, kar predstavlja okoli 400 članov, so se konec februarja srečali v Mozirju. Prisluhnili so poročilom o delovanju in načrtom za letošnje leto, najzaslužnejšim pa so podelili priznanja. Občnega zbora se je udeležil tudi predsednik slovenskih čebelarjev Boštjan Noč.

Ta je poudaril odlično delo ČZS SA-ŠA in medsebojno sodelovanje, saj kar šest predstavnikov naše območne zveze deluje v organih Čebelarške zveze Slovenije, Franc Šmerc iz Šmartnega ob Paki pa je podpredsednik slovenske čebelarške zveze.

Noč je povedal, kakšne aktivnosti je zavzela slovenska čebelarška organizacija za izboljšanje stanja te dejavnosti pri nas. Pri tem je izpostavil komuniciranje z resornimi ministrstvi. Dejal je, da je projekt zajtrka s slovenskim medom v vrtcih, ki je letos potekal drugič, podprla soproga predsednika države Barbara Türk in se bo naslednje leto te akcije osebno udeležila.

O delovanju ČZS SA-ŠA v minulem letu je spregovoril njen predsednik Marko Purnat. Med drugim je

povedal, da so organizirali tri izobraževanja, ki se jih je udeležilo 110 slušateljev. V sklop izobraževanj sodi tudi strokovna ekskurzija, ki jo priredijo vsako leto. Za namene turizma in izobraževanja pa so pod imenom Spoznajmo ČZ SA-ŠA izdelali multiprojekcijo s predstavitvijo zveze, čebelarstev in občin tukajšnjega območja. Precej dejavnosti je bilo namenjene pridobivanju mladih za čebelarstvo

dejavnost ali za krožke po šolah. S tem bodo nadaljevali tudi letos. Le na tak način bo mogoče zagotoviti nadaljevanje večstoletne slovenske čebelarške tradicije. Pa pri tem ne gre samo za tradicijo. Lahko bi se reklo, da gre za preživetje, menijo čebelarji. Kajti človekovo poseganje v naravo se odraža tudi na zdravju

čebel – oprasevalk. Zato bodo tudi v bodoče vse svoje – dostikrat ne dovolj cenjene – napore vlagali v zdravje čebel. Na tak način bodo poskrbeli, da bodo kulturne rastline zadovoljivo oprasene, hkrati pa bodo potrošniku na voljo ustrezni in varni čebelji pridelki. Čebelarji samo upajo, da bodo za njihov napor našli več razumevanja v družbi.

Marija Lebar

Prejemniki odličij v družbi z Boštjanom Nočem in Markom Purnatom
foto: Marija Lebar

Zapisani (v) glasbi

ROBERT GOLIČNIK

je rojen Topolščan, rojen na spomladanski dan 1976. leta. Seveda je v svojem kraju tudi gulil šolske klopi, se z vrstniki skrival, ušpičil kakšno, vse dokler ni nekega dne spoznal, kakšna je njegova želja. V 3. razredu se je že odločil, da bi postal muzikant. Začel je obiskovati glasbeno šolo. Čeravno mu je bila želja igrati na klaviature, je pač nanese, da je v rokih obdržal - klavirsko harmoniko! Nekaj let je se učil igranja nanjo, nato pa je želja mame in ščepca samospoznanja vplivalo na to, da se je odločil igrati na diatonično harmoniko (»frajtonarce«). Pri profesorju glasbe Miletu Trampušu je 4 leta obiskoval glasbeno šolo, seveda jo je tudi zaključil in si pridobil veliko izkušenj. Želja po več, boljšem ga je gnala naprej. Spoznal je učitelja diatonične harmonike Roberta Zupana z Vranskega. Le-ta mu je dal toliko znanja in motivacije, da je bil po treh letih pripravljen oditi na prvo tekmovanje za Zlato harmoniko Ljubečne. Osvojil je srebrno plaketo. Še naprej se je udejstvoval tekmovanj, čeravno manj uspešno. Nato je v njegovo življenje je vstopila ljubezen. Spoznal je namreč svojo izvoljenko Ireno. Ob njej je našel dovolj opore in spodbude, da je leta 1996 znova odšel na tekmovanje, bil izbran za polfinale, od tam prišel v finale, kjer je z dvema skladbama osvojil laskavi naslov Absolutnega državnega prvaka Ljubečne 96!

Ta osvojeni naslov je odprl njegova glasbena vrata v svet. Po končani srednji šoli mu je glasba postala njegov svet in vsakdanjik! Svoje znanje in izkušnje v igranju sedaj prenaša na naslednje rodove, zato je ustanovil svojo glasbeno šolo. Kar nekaj njegovih učencev smo lahko že slišali igrati na raznih tekmovanjih, nastopih, prireditvah... V njegovi šoli poučujejo poleg diatonične harmonike še kitaro, bas kitaro, bariton in solo petje, v novem šolskem letu uvajajo še klaviature in klavirsko harmoniko. Poleg Roberta v njegovi glasbeni šoli poučujejo še Matej Glinšek, ki je v zadnjem sestavu Ansambla Goličnik igral kitaro, Dani Avbreht, ki je vodja ansambla bratov Avbreht, in Matej Turinek, tudi član njihovega ansambla, Tone Štritof, ki je član ansambla Lojzeta Slaka, in Romana Cafuta, ki je pevka pri Klavžarju. Tudi njegov Ansambel GOLIČNIK je deloval 15 let. Medtem so posneli 2 kaseti in 3 zgoščenke, zadnjo tudi v tujini. Njegov ansambel je bil gost tudi v mnogih radijskih in TV-oddajah, kot so: Dobro jutro, Po domače, Vsakdanjih in praznik, Raketa pod kozolcem, TV Celje itd. V vseh oddajah so poželi veliko aplavza in komplimentov. Številnim pa je poznan tudi njegov Orkester »frajtonarjev«, saj so atraktivni in

zanimivi in poleg igranja tudi lepo zapojejo. Letno odigrajo na več kot 100 nastopih. Tudi z orkestrom so posneli že tri glasbene zgoščenke, na katerih so Goličnikove kot tudi skladbe drugih avtorjev. Torej, uspeh sledi vloženemu trudu, ki ga posveča vsem svojim varovancem.

To je tudi ansambel Bratov Avbreht, ki obstaja že 5 let in so 15. 3. letos izdali svojo prvo zgoščenko, ki so jo skupaj z gosti predstavili na veliki promociji v kulturnem domu v Velenju. Robert skrbi tudi za ansambel Šepet, ustanovljen pred 6 meseci, v njem pa igra njegov sin Aljaž. Člani mladega ansambla so: Rok Sedovnik in njegova mlajša sestra Neja, Zala Grudnik in njen mlajši brat Nace in Aljaž Goličnik. Prav tako Robert s ponosom pove, da je Jure Vučič,

večkratni dobitnik zlatih plaket in priznanj na raznih tekmovanjih. Robert je ponosen prav na vse, katerim se skupaj s sodelavci trudi odpreti vrata v svet glasbe.

Vse varovance glasbene šole Goličnik in še mnoge druge bomo videli nastopati tudi na koncertu, ki se bo odvijal v Vinski Gori 5. aprila 2009 ob 15. uri.

Ker ga harmonika spremlja že od leta 1988, se je lotil, seveda z željo po čim lepšem zvenu in vizualnemu zgledu, izdelave harmonike pod lastno znamko. Vse skupaj je temeljilo na podlagi lastnih glasbenih izkušenj, seveda. Kar nekaj let je preteklo, da je bil instrument izdelan profesionalno, iz najkvalitetnejših materialov in v celoti ročno. Da je slovenski proizvod, ni potrebno posebej poudarjati, prav tako ne, da harmonika Goličnik zagotavlja še tako zahtevnemu glasbeniku dober zven, saj ima poleg vsega še dodatnih 6 gumbov, poltonov, ki služijo za to, da odigrajo nanjo tudi najzahtevnejše skladbe!

Robertu pomeni glasba poleg družine vse, posveča se obema s srcem in dušo. Zelo je ponosen na svoja otroka: starejšega Aljaža in malega Ambroža, ki sta zelo glasbeno nadarjena, saj ju skupaj z ženo Ireno vzgajata v glasbenem duhu.

Še veliko več o Robertu in njegovem delu si ogledate na njihovi spletni strani www.robertgolicnik.com, ta pa vas vodi tudi do njihovih varovancev.

Na njegovi glasbeni ustvarjalni poti mu želimo obilo uspeha, da bi ob glasbi našel čim več navdiha za življenje!

Goličnik s sinovoma

Robert Goličnik

11. Koncert Orkestra ROBERTA GOLIČNIKA z Ansablom LOJZETA SLAKA

Nedelja, 5. april ob 16.00 uri, Večnamenska dvorana – Vinska Gora

Gosti: Ans. POGUM / NATALIJA KOLŠEK / Ans. BRATOV AVBREHT /
Ans. ŠEPET / JURE VUČIČ / PUNGARTNIKOV KARL / MECPP ŠENTJANŽ NA
VINSKI GORI

Humoristi: KONDI PIŽORN (tudi voditelj) / MARKO JEVŠNIK – MATEVŽ &
SHALCO

Prodaja vstopnic: BOROVO – Šoštanj; Trgovina JAGGER DELMOD – Center Nova
- Velenje; Slaščičarna OHRID – pri glavni avtobusni postaji v Velenju; Gostišče HREN –
Vinska Gora; ROBERT GOLIČNIK – 041 661 229 in uro pred koncertom.

FRANC TOPOLŠEK

Vrtnar iz avtobusne postaje

Franc Topolšek / foto: SiA

Za poklic, kot je vrtnar, moraš imeti prav poseben občutek - smisel. Pravzaprav moraš biti rojen za ta poklic. In če imaš rad rože, ki so na nek način živa bitja, tudi ljudi ne preziraš, preprosto povedano - imaš rad življenje. In le-to se ti na svoj način oddolži. Našemu današnjemu sogovorniku se skrb za rože obrestuje. Kljub temu da je že skoraj dve desetletji v pokoju, mu vitalnost in spomin odlično služita. Kot sogovornik pa je zelo prijeten, odprt.

Franc Topolšek je rojen Šoštanjecan, vse od svojega rojstva, torej od leta 1934 dalje! Že v mladosti je spoznal, da ga vrtnarstvo privlači in ga zanima, predvsem pa ima za to veselje. Da se bi izšolal za svoj poklic, so ga spodbujali vsi domači, posebej teta in njen mož. Imela sta nekaj zemlje, bila brez otrok, zato sta ga še posebej podpirala v njegovi odločitvi rekoč: »... bo pa ta zemlja pozneje tvoja in boš na svojem!« No, Franc je vrtnarsko šolo dokončal, njegov prvi letnik je bil druga generacija vrtnarske šole, a sta žal teta in njen mož medtem umrla in tako iz »jerebije« kasneje ni bilo nič. Toda pridobil si je znanje in izkušnje ter imel voljo v svojem poklicu uspeti.

Tako se je leta 1953 tudi redno zaposlil v takratni Vili Široko. Tukaj je svoje izkušnje pod budnim očesom g. Jakliča še nadgrajeval. Kasneje se je pričelo mesto Velenje širiti in njegov šef je odšel tja, Franc pa je moral k vojakom (to je bilo prvič v njegovem življenju, da je zapustil Šoštanj). Z nasmehom na ustih in iskrivih očih mi pove, da je bil pri vojakih dodeljen v »častni bataljon Titove garde«. Tako je bil deležen ne le Titovega obiska, temveč se zelo dobro spomni, kako sta častni bataljon prišla obiskat tudi **grški kralj in kraljica**, prav tako predsednika, kot sta bila Nehru in Hruščev, ... Spomni se, da se v »postrojenju«, kjer so bili postavljeni in čakali na prihod visokih obiskov, nisi smel niti malo premakniti. Bilo je zelo strogo! Ob povratku domov, bilo je pozimi leta 1954 in je bilo vrtnarstvo v »zimskem spanju«, pa tudi dela ne veliko, si je na pobudo prijatelja poiskal službo na občini in tam ostal zaposlen nadaljnja 4 leta. Nato je imel možnost vzeti vrtnarijo v najem, kajti takratna zadruga je svojo dejavnost opustila. Seveda je možnost izkoristil in vzel vrtnarijo v najem! Nekaj let je tako delal na najemniški zemlji, vse dokler se tistega leta 1966 ni pričela graditi takratna Avtobusna postaja Šoštanj. Imel je vizijo in željo tam vzeti prostor v najem, da bi imel svojo cvetličarno. Njegovim moledovanjem in prošnjam so na občini prisluhnili. Dolga leta je bil edini cvetličar v Šoštanju. Udeleževal se je raznih **razstav** in prireditvev ter požel veliko občudovanja in priznanja. Spomni se, kako je neka natakara naredila

pogrinjek za otvoritev elektrarne Šoštanj in Franc je naredil aranžma: iz samih nagelnjov je izoblikoval tovarniški hladilnik! Jedilni pribor pa si je tista natakara sposodila v Velenju iz hotela, bil je srebrn! Pogrinjek kot se spodobi in mi smo držali stražo, da bi kdo kaj ne ukradel ... Ko je bil član Turističnega društva Šoštanj, je v času začetka pustnega karnevala napisal tudi **2 scenarija**, enega za predstavitev pustne povelje.

Leta 1963 se je zaposlil v Piranu. Tja je odšel, da bi spremenil okolje, kajti Celjska uprava za notranje zadeve mu ni hotela izdati vize za službo v Švici, ki se mu je ponujala. Tudi takratni direktor v vrtnariji Vila Široko je rekel »ne« rekoč: »*Takih sposobnih vrtnarjev ne morem pustiti v stran, kar tako!!*«

Tako si je v Piranu našel zaposlitev za eno leto in tudi tam bil aktiven kot **amaterski igralec** in režiser v Tartinijevem amaterskem gledališču, kjer je režiral Marinčev komedijo s svojim originalnim naslovom Komedija v komediji. Svojo prvo vlogo je odigral v ljudski igri Miklova Zala in poudaril, kako je bila to takrat popularna odrska igra. Obisk je bil številčen. In pri železnici so uvedli posebne linije, da je vlak vozil ljudi od vsepovsod na ogled! Po enem letu bivanja v Piranu ga je pot vodila nazaj v Šoštanj, kjer je bil še naprej predan vrtnarstvu, bil aktiven član v Turističnem društvu Šoštanj, kjer je dobil več priznaja. Za dolgoletno sodelovanje pa ga je **odlikovala Turistična zveza Slovenije!** Sodeloval je tudi v takratnem pevskem zboru Svoboda.

V cvetličarni je delal vse do leta 1991, ko se je upokojil. Toda še vedno in vselej se njegovo življenje vrti okoli rož in vrta, kjer preživi ogromno svojega časa, ob vsem tem pa še vedno rad odide na kakšen pohod ter obuja spomine. Tako sva si ogledovala družinski album, v katerem so izstopale slike, kjer je na pohodu po Triglavskih poteh. Datum? **Septembra lani!**

Kljub vsemu, kar je preživel in doživel v svoji mladosti (tudi vojna vihra druge svetovne ga ni zaobšla), je krepostnega duha in kljubuje svojim letom z vitalnostjo. Še vedno z zanimanjem spremlja razvoj Šoštanja in se veseli vsakega napredka.

Hvala g. Topolšek, za tako zanimiv razgovor in da ste nam odprli nekaj strani iz knjige svojega življenja!

SiA

Naša društva

Že 130 let bližnjemu v pomoč, sebi v ponos

Prostovoljno gasilsko društvo Šoštanj
Zadnjo soboto v februarju so se člani šoštanjskega prostovoljnega gasilskega društva zbrali na rednem občnem zboru. Ta je bil jubilejni - že stotrideseti. Ob tej priložnosti jih je z obiskom počastil predsednik Gasilske zveze Slovenije Anton Koren. Ta večer pa so podelili tudi priznanja zaslužnim članom.

Občnega zbora so se udeležili številni gostje / foto: Marija Lebar

Najprej je številne zbrane člane in goste pozdravil predsednik društva **Boris Goličnik**. Poleg že omenjenega predsednika Korena so se svečanosti udeležili še šoštanjski župan **Darko Menih**, direktor TEŠ dr. **Uroš Rotnik**, predstavnik Gasilske zveze Šaleške doline **Jože Drobež** in **Andrej Ruprecht** ter predstavniki sosednjih gasilskih društev. Gasilci pa so prišli tudi iz prijateljskih društev iz **Sežane, Starš, Gorič, Miklavža, Steklarne Rogaška in Blance**.

Zbrani so si nato ogledali video projekcijo o delu društva na raznih področjih. Med njimi je bilo tudi precej pretresljivih prizorov z intervencij v zadnjih letih. Kot je povedal poveljnik Justin Hudobreznik, so v letu 2008 opravili 22 intervencij, med katerimi je izpostavil začetek lanskega januarja,

ko so iz jezera rešili utaplajočega se lovca in v isti noči gasili požar na žagi Mazej.

Kot je dejal, so intervencije in reševanja vse bolj zahtevna, zato je potrebna tudi primerna oprema, ki so jo dopolnjevali tudi v minulem letu. Prav tako je treba nenehno izpopolnjevati znanje. Člani so se izobraževali v številnih tečajih za naziv specialnosti ali napredovanje v čin, strokovna predavanja pa so organizirali tudi v društvu samem.

Gasilci za psihofizično pripravljenost skrbijo z udeležbo na tekmovanjih. Na občinskem

tekmovanju so sodelovali s kar štirimi ekipami, člani A so pri tem dosegli 2. mesto. Dobro so se odrezale tudi ekipe starejših članov in članic, ki se udeležujejo številnih tekmovanj. Najbolj veseli pa so bili uspeha desetine pionirjev, ki je osvojila srebrno odličje na državnem tekmovanju.

Šoštanjski gasilci vsako leto opravijo številne prostovoljne delovne ure v Termoelektrarni Šoštanj in tako pripomorejo k boljšemu materialnemu stanju društva. Ne pozabijo pa niti na družabne dogodke, ki med člani tkejo še trdnje vezi.

»Zahvaliti so moramo tako Termoelektrarni kot Občini Šoštanj, ki imata razumevanje za naše potrebe in je sodelovanje med vodstvi obeh in društvom odlično,« je med drugim povedal predsednik Goličnik. Predstavil je tudi številne

aktivnosti, ki so si jih v jubilejnim letu zadali. Prva je nakup novega prapora, ki ga bodo razvili na Florjanovi maši. Osrednja slovesnost ob obeležitvi visoke obletnice obstoja društva pa bo konec avgusta.

Spregovorili so tudi številni gostje. Predsednik slovenskih gasilcev Anton Koren je med drugim dejal: »Spoštovani dobri ljudje, videti je, da je bilo vaše delo v preteklem obdobju več kot uspešno. Taki rezultati me navdušujejo in mi dajejo energijo za nadaljnje delo, zato čestitke ob visokem jubileju!«

V imenu Gasilske zveze Šaleške doline je čestitke in pozdrave izrekel poveljnik Jože Drobež, spregovoril pa je tudi šoštanjski župan in poslanec Darko Menih. »Občina je dolžna poskrbeti za

Danilo Čebul st. prejema priznanje za 60 let gasilstva / foto: Marija Lebar

varnost svojih občanov,« je dejal župan. »V našem poveljstvu so štiri društva, ki jim radi prisluhnemo, saj je naše sodelovanje korektno in uspešno. Z nabavo nove opreme, z vašim izobraževanjem, s pridobivanjem novih članov in s skupnimi močmi bomo še naprej skrbeli za dobro vseh, ki so pomoči potrebni.« O zglednem sodelovanju med elektrarno in gasilskim društvom je spregovoril tudi direktor dr. Uroš Rotnik.

Sledil je še sprejem novih članov in podelitev priznanj, kar so opravili predstavniki Gasilske zveze Šaleške doline Jože Drobež in Andrej Ruprecht ter predsednik Anton Koren. Ob tem je Ruprecht prejemnikom čestital. Še posebej slovesno pa je bilo, ko so priznanje za dolgoletno delo v društvu izročili Danilu Čebulu st. Ta je gasilstvu zvest že celih šestdeset let.

Marija Lebar

Odbor Društva invalidov Šoštanj

Tokrat tudi kulturni program

V začetku marca so se srečali predstavniki članov šoštanjskega odbora Medobčinskega društva invalidov Velenje. Kar 74 članov se je udeležilo rednega občnega zbora in sprejelo podana poročila. V programu so sodelovali tudi šoštanjski osnovnošolci.

Šoštanjski odbor je eden od treh krajevnih odborov, ki so združeni v medobčinsko društvo. Poročilo o delovanju šoštanjskega odbora v minulem letu je podal predsednik Tone Plešnik. Kot je povedal, so lanske letne načrte v celoti realizirali. Stalnica v programu so medsebojna druženja in športne dejavnosti, ki pripomorejo k boljšemu psihofizičnemu počutju članov.

Tako so se v minulem letu udeležili tradicionalnih srečanj invalidov na Kopah, Boču in v Logarski dolini. Organizirali so vsakoletni izlet in martinovanje. Njihovi člani so se udeležili

letovanj v toplicah in na morju. Pozabili pa niso niti na starejše in bolne, ki so jih ob novem letu obiskali in obdarili s paketi z bogato praktično vsebino.

Krajevni odbor Šoštanj šteje okoli 400 članov. Za informiranje in povezavo skrbijo poverjeniki po posameznih krajevnih skupnostih. Njim gre tudi zahvala, da vsako leto poberejo članarino in razdelijo članske znamkice, ki imetnikom prinašajo različne ugodnosti.

Kot je povedal športni referent, so samostojno organizirali dva dogodka. V Ravnah je bilo

Valter Golob se je učencem zahvalil s knjigami / foto: Marija Lebar

tekmovanje v pikadu, v Zavodnjah pa tekmovanje v štirih disciplinah. Poleg tega so se udeležili tudi rejlija, ki je organiziran na ravni društva. Predsednik Medobčinskega društva invalidov Velenje Valter Golob je govoril o dejavnosti društva kot celote. Pri tem je omenil, da društvo letos praznuje 40. obletnico obstoja. Povedal je, da je velenjsko društvo med najaktivnejšimi in

najštevilčnejšimi v zvezi na državni ravni. »Edini organ društva, ki ves čas ni imel dela, je častno razsodišče, kar pa je nadvse pohvalno,« se je pošalil predsednik Golob. Tokratni občni zbor šoštanjskih invalidov so popestrili učenci Osnovne šole Šoštanj, ki so na temo invalidnosti narisali slike in napisali spise. Ob tej priložnosti jim je Valter Golob v zahvalo razdelil knjižne nagrade. Prebrali so enega od spisov z zgovornim naslovom Svetlo življenje v temi. Sodelovanje z mladimi na šoli pa bodo še nadgradili.

Marija Lebar

Za Stropnikom - Drev

Planinsko društvo Šoštanj - volitve

Med šoštanjskimi planinci je lepo. Tako na njihovih turah, pohodih in izletih, ki jih pridno organizirajo skozi vso leto, kakor tudi takrat, ko sedejo skupaj in sestankujejo. Minuli občni zbor, ki je bil 6. marca 2009, pa je prinesel tudi spremembe v vrhu. A pojdimo od začetka.

Planinci so na začetku uživali v kulturnem programu, ki ga je povezoval Filip Vrabič, nastopili so otroci Osnovne šole Šoštanj pod mentorstvom Mihaele Ovčjak, Martine Žohar, Lidie Frelih in Jožice Andrejč, ter Moški pevski zbor Lokovica.

Novi predsednik PD Šoštanj, Jure Drev
foto: Dejan Tonkli

Sledila je foto-video reportaža dejavnosti planinskega društva v letu 2008, ki jo je pripravil Andrej Veternik.

Po pozdravu predsednika Vlada Stropnika je občni zbor vodil Danilo Čebul ml. Poročilom predsednika, blagajnika in načelnikov odsekov ter vodij sekcij je sledilo poročilo nadzornega odbora in častnega razsodišča. Povzetek vseh poročil je,

Občni zbor Kulturnice Gaberke

Kulturnica Gaberke je zaključila leto 2008 delovno in finančno uspešno. Ker se je upravnemu in nadzornemu odboru iztekel štiriletni mandat, so bile izvedene volitve. Zamenjalo se je nekaj članov upravnega odbora, ostali pa so bili ponovno izvoljeni. Za

Volilni občni zbor / foto: Dejan Tonkli

da je društvo poslovalo dobro ali kar odlično.

Zato tudi razprave po poročilih ni bilo, je pa občni zbor v tem trenutku pozdravil župan Občine Šoštanj in poslanec v DZ **Darko Menih** ter predsednica Medobčinskega odbora planinskega društva Marija Rajh. V nadaljevanju je projekt gradnje planinskega muzeja v Mojstrani predstavil **Bojan Rotovnik**. Planinsko društvo Šoštanj je ob tem sprejelo sklep, da bodo gradnjo tudi finančno podprli, glede na sprejeta pravila Planinske zveze Slovenije. Tokratni občni zbor je bil volilni, zato je sledila razrešnica organom, v nadaljevanju pa so izvedli volitve. Predsednika **Vlada Stropnika**, ki je vodil društvo dva mandata, je zamenjal **Jure Drev**, podpredsednika **Danila Čebula** pa **Matej Kortnik**. Blagajnik je še naprej Bojan Rotovnik in tudi tajnica društva **Zinka Moškon** je obdržala funkcijo. Tudi sicer

predsednika Kulturnice Gaberke je bil zopet izvoljen dosedanji predsednik Franc Šteharnek. Članom upravnega odbora, ki so izstopili po dolgih letih dela, pa se je predsednik zahvalil s spominkom z motivom kozolca. V društvo je bilo sprejetih 10 novih članov.

Za letošnje leto je izdelan plan, ki se je že začel izvajati. Marca bodo krajanke izdelovale rože iz krep papirja, uredila se bo mini gozdna učna pot.

se vrh ni povsem zamenjal in kot je zaupati enemu najštevilčnejših društev v občini, saj šteje kar 360 članov, bo društvo s 105-letno tradicijo to tudi v bodoče brez hudih pretresov nadaljevalo. »Pridružite se nam,« pravijo, lahko kot člani ali zgolj na njihovih pohodih, ki jih je čez leto krepko čez trideset.

Novi predsednik Jure Drev je očitno dobro pripravljen, saj je dosedanji načelnik vodniškega odseka in hkrati načelnik vodniških odsekov Savinjskega medobčinskega društva, hkrati ima obilo dodatnih znanj s področja planinstva. Ena izmed glavnih aktivnosti v tem letu bo, če bo predlog sprejet, Projekt za izvajanje lokalno razvojne strategije v Šaleški dolini. Postavili bi nove smerne table, povečali informiranost in članstvo.

Milojka Komprej

Aprila so v planu dela pri kozolcu Kulturnice, čistilna akcija in salamijada. Sodelovali bomo v akciji Moja dežela lepa in gostoljubna, kjer pa bo potrebno sodelovanje krajanov, saj se bo ocenjevala urejenost domov in okolice Gaberk. 21. junija je predvideno 3. srečanje preseljencev iz območja rudarjenja Premogovnika Velenje. Letošnja prireditve bo nekaj posebnega, ker bo odkrito spominsko obeležje, za katerega je bil

Branko Špital – Priznanje Kulturnice Gaberke za dolgoletno delo v upravnem odboru je prejel Branko Špital, ki je tudi eden od ustanovnih članov društva
foto: A. Grudnik

Zbor društva podeželskih žena

Sredi februarja so se sešle na redno letno skupščino v Gaberkah članice Društva podeželskih žena Šaleške doline. Ob prisotnosti več kot polovice članic ter več gostov so obravnavale poročila o delu v lanskem letu. Izpostavljene so bile izobraževalne aktivnosti, predavanje o urinski inkontinenci, strokovna ekskurzija na Dunaj, planinski izlet na Veliko planino, sodelovanje pri izvedbi Šmihelovega sejma, udeležba na vseslovenskem shodu kmetov na Ponikvi, organiziran je bil kuharski tečaj o mesnih jedeh, sodelovanje je bilo na ocenjevanju in razstavi Dobrote slovenskih kmetij na Ptuj (nagrajene so bile Suzana Kralj, Zdenka Orozel, Marjana Dolar in Štefka Ločan) ter še nekaj drugih aktivnosti. Ocena o delu je bila pozitivna, kot uspešno pa štejejo tudi druženje ob novem letu ter ob priložnosti izvedbe rednega letnega občnega zbora. Ob tej priložnosti so lahko prisluhnile tudi predavanju gospe Avberškove o »čisto vsakdanjih stvareh«.

Sprejeti plan dela za letošnje leto je vsebinsko

podoben. Članice društva bodo sodelovale na majskem cvetličnem sejmu v Velenju, na razstavi kulinarike Dobrote slovenskih kmetij na Ptuj (tudi z ekskurzijo članic na ta dogodek), junija bodo organizirale izlet na Blatno jezero na Madžarsko, doživele še kakšno kulturno predstavo, se učile kuharskih spretnosti in tudi letos ne bodo pozabile na strokovno izobraževanje.

Predsednica društva Jožica Rotnik je povedala (povzeto), da je druženje kmečkih žena in drugih gospodinj ter žensk, ki najdejo v takšni organizaciji možnosti za udeležanje svojih želja, ambicij, novih izkušenj, izobraževalnih potreb ter ne nazadnje družabnosti, priložnost

lani položen temeljni kamen. Prireditve je vedno bolj odmevna, najbolj pa so je veseli nekdanji preseljenci, ki se lahko po dolgih letih zopet srečajo s svojimi nekdanjimi sosedi in prijatelji.

V jeseni bo pri kozolcu izvedeno že tretje srečanje gobarjev, obenem pa bo tudi razstava nabranih gob. Sodelovali bomo na tradicionalnih Šoštanjskih sejmi,

pozno jeseni pa bo organizirana zabavna prireditev Veselo nedeljsko popoldne. Tudi letos bo v Gaberkah organiziran blagoslov konj, ki je lansko leto privabil čez 70 konjenikov in veliko ljubiteljev konj. Če ne boste imeli kakšne druge ideje, pa boste lahko silvestrovali kar pri kozolcu.

Za konec se je ponovno izvoljeni predsednik Kulturnice Franc Štehar zahvalil vsem prisotnim za dosedanje sodelovanje, še posebej pa je pri tem omenil podporo svoje žene. Delovni plan za to leto je zastavljen, zato je ponovno zaprosil prisotne za pomoč pri organizaciji delovnih akcij in prireditve. Če le vsak po svojih močeh pripomore za skupno dobro, bodo Gaberke družabno, kulturno in estetsko bogatejše.

A. Grudnik

Na »kmečkih tržnicah« so z nepogrešljivo ponudbo prisotne članice Kmečkih žena Šaleške doline / foto: Jože Miklavc

za izmenjavo izkušenj ter spoznavanje novega. Društvo podeželskih žena iz Šaleške doline ni niti slučajno le za okras, saj uspešno izpolnjuje številne cilje in bogati različne krajevne in medobčinske prireditve ter prispeva k ozaveščanju posameznih žensk in tako tudi slovenskih družin.

Jože Miklavc

V objemu snega!

Kot vsako leto smo tudi letos taborniki Rodu Pusti grad Šoštanj za naše najmlajše tabornike pripravili vikend zimovanje. Letos se nas je 50 članov rodu (od tega 40 udeležencev, starih od 5 do 9 let, ter 10 članov vodstva) od 6. 2. do 8. 2. 2009 imenitno zabavalo v ČŠOD Ajda v Libeličah nad Dravogradom. Dom nas je gostil že lansko leto in ker nas je navdušil s svojo ponudbo in okolico, smo se zanj odločili tudi letos. Za zimske radosti je poskrbela teta zima z obilico snega, za dodatne taborniške aktivnosti pa dobro pripravljen program. Od različnih delavnic, usvajanja taborniških znanj, zabavni večerni program, mala šola plezanja pod budnim očesom inštruktorja plezanja ... vse to in še več

bi lahko naštevali. Otroci so uživali v aktivnostih in vsi srečni in zadovoljni se že pripravljamo na nove taborniške dogodivščine, ki so pred nami.

Že kaj kmalu, 16. maja, bomo praznovali 50. obletnico našega društva. A to je že povsem druga zgodba.

Lep taborniški pozdrav.

Tomaž
Sinigajda
- SiNi

veselo na snegu.... in na toplem / foto: SiNi

Dogodki in ljudje

Uradni začetek uporabe CT-aparata

Naprava predvsem v dobro bolnikov

V Bolnišnici Topolšica so v četrtek, 5. marca, slovesno predali namenu novi CT-aparat. Cena novega aparata je bila 1,3 milijona evrov, kar tretjino tega zneska pa je bilo zbranega v akciji Za moje zdravje gre – darujem za CT.

»V čast mi je, da sem lahko zaključil projekt, ki ga je leta 2006 začel prim. Janez Poles,« je dejal direktor Bolnišnice Topolšica Damjan Justinek. Pri tem je poudaril, da je izredno ponosen na podporo ljudi iz lokalnega okolja, ki so v že omenjeni akciji zbrali 450.000 evrov.

To predstavlja tretjino vrednosti, kot je bilo načrtovano že od začetka. Preostala sredstva je zagotovilo Ministrstvo za zdravje RS. Na listi donatorjev je najti 7532 naslovov in imen posameznikov, podjetij, lokalnih skupnosti, bank in ustanov. Med njimi so tudi številna podjetja in posamezniki iz Šoštanja, Šaleške in Zgornje Savinjske doline.

»Še vedno gre za rentgensko metodo,« je še povedal Damjan Justinek, »vendar je sevanje minimalno. Zlasti pa je pridobitev pomembna za hitro diagnosticiranje in za težke bolnike. Te smo do sedaj morali voziti v druge ustanove in skoraj moledovati za termine preiskav.«

V nadaljevanju je direktor povedal: »V mislih ljudi želimo povezati ime Bolnišnica Topolšica s pojmom sodobne bolnišnice. Novi CT-aparat je eden temeljnih kamnov te trditve.«

»Najlepše v življenju je, ko se uresniči sanje. Še posebej, če so te sanje na začetku videti povsem utopične,« pa je dejal prim. Janez Poles, ki je

CT-aparat je v uradni uporabi od 5. marca dalje / foto: Marija Lebar

idejo o CT-aparatu »pestoval« že kar nekaj časa. »Ponosen sem na vse, ki so kakor koli pripomogli k tej res veliki pridobitvi. Kot marsikje so tudi tukaj ženske »držale tri vogale«. Zahvala velja zato predstavnicam Univerze za tretje življenjsko obdobje in vodji projekta Heleni Imperl ter Medobčinski zvezi društev upokoјencev Šaleške doline, zakaj njihov doprinos je resnično velik.« Prim. Poles je izrazil veselje, da je znaten znesek za nakup nove naprave prispevalo Ministrstvo za zdravje, kar kaže na to, da so tudi v Ljubljani spoznali pomen tukajšnje ustanove za zdravje v regiji. Znano je, da so bile večkrat izražene težnje po ukinitvi Bolnišnice Topolšica, kar je zdaj očitno preteklost.

Po tiskovni konferenci so pripravili priložnostno slovesnost, na kateri je spregovoril tudi predstavnik Ministrstva za zdravje, sicer rojak,

prim. Jože Arzenšek. Svečanost je povezovala Urša Menih Dokl, v kulturnem programu so sodelovali učenci topolške podružnične šole in šoštanskega oddelka Glasbene šole Frana Koruna Koželskega Velenje. Med občinstvom, ki je povsem zasedlo dvorano kulturnega doma v Topolšici, so bili številni predstavniki podjetij - donatorjev in posamezniki, ki jim je mar, da bo Bolnišnica Topolšica sodobno opremljena. Sledilo je še slovesno rezanje traku in predaja aparata namenu.

CT-aparat so v Topolšico pripeljali že v začetku decembra. Bolnikom pa je uradno na razpolago od 5. marca. Zaposleni v bolnišnici so ob tej priložnosti za predstavnike medijev pripravili tudi prikaz delovanja te učinkovite diagnostične naprave.

Marija Lebar

Zastave so vihrale / foto: Nastja Stropnik Naveršnik

Še pomnite tovariši... Spominska svečanost ob 65. letnici pohoda XIV. divizije v Osreških pečeh Letos mineva 65 let od prihoda in krvavih bojov XIV. divizije na Štajerskem. V ta namen so na več štajerskih mestih potekale številne spominske prireditve.

V Ravnah pri Šoštanju je bila 21. februarja 2009 organizirana spominska proslava v Osreških pečeh, kjer so boji XIV. divizije leta 1944 pojili tla te ozke dolinice s krvjo.

Pohod XIV. divizije so ponazorili mladi harmonikarji s partizansko melodijo, katerim so sledili praporščaki, delegacija Zveze borcev Ravne, številni drugi udeleženci in domačini. Sprehodili so se do Osreških peči, kjer so s polaganjem venca pri spomeniku štirinajstim padlim borcem izkazali spomin na te težke trenutke. Venca sta položili delegacija Zveze

borcev Ravne in Šaleške konjenice, ki je pot nadaljevala do Žlebnika. Župan Občine Šoštanj in poslanec v DZ Darko Menih je pozdravil prisotne in nas spomnil na pomen teh zgodovinskih dejanj med vojno za današnjo svobodo.

Kulturni program, ki je sledil v nadaljevanju, je pripravilo Kulturno-umetniško društvo s svojimi sekcijami. Z deklamacijami Kajuhovih pesmi so se jim pridružili še učenci podružnične šole Ravne pod mentorstvom profesorice Brigitte Robida.

Moški pevski zbor je zapel partizanske pesmi, mladi harmonikarji Urban, Aljaž in Anže so zaigrali na svoje frajtonarice. Jana in Špela sta pripravili recital z vojno tematiko o odhodu mladih ljudi v nepoznan svet krvavih bojov, a z upanjem v srcu. Danes je živčih še 83 borcev in bork, udeležencev Tomšičeve, Šercerjeve in Bračičeve brigade. Med njimi tudi tovariš Alojz Dolničar, ki je na proslavi obudil leto 1944 in spregovoril o svojih doživetjih:

Polaganje venca, kulturni program / foto: Nastja Stropnik Naveršnik

"6. januarja 1944 smo bili poslani na Štajersko. V jurišu in z zadnjimi močmi smo se prebili iz Osreških peči do Žlebnika in vrh Smrekovca. 14 borcev, partizanov, je za vedno ostalo v tej soteski. Koliko poguma je bilo potrebnega, da smo si takrat upali in zmogli upreti italijanskemu fašizmu in nemškemu nacizmu.

Koliko neustrašnosti, da smo skoraj goloroki samozavestno zrl v oči do zob oboroženemu okupatorju, in koliko neverjetne energije, da smo vse to preživeli in premagali. Ampak iz trpljenja, solz in gorja smo zgradili nov svet - našo svobodno domovino, kjer smo danes na svoji zemlji sami svoji gospodarji!" Organizacija zveze borcev Ravne je s spominsko svečanostjo obudila spomine grozodejstev, ki so se dogajala, in spomnila na žrtve boja, da smo danes, kot je dejal tovariš Dolničar, "na svoji zemlji sami svoji gospodarji".

Nastja Stropnik Naveršnik

Ustanovni zbor v Šoštanju / foto: Dejan Tonkli

Zares

Nova stranka v Šoštanju

V sredo, 4. marca, so se v Šoštanju prvič zbrali člani in simpatizerji stranke Zares ter ustanovili lokalni Občinski odbor Zares. Srečanja se je udeležil dr. Matej Lahovnik, gospodarski minister, zato

je beseda poleg politike tekla tudi o aktualnih gospodarskih zadevah, kot je gradnja bloka VI. Ustanovitveni zbor je potrdil predsednika Zorana Kaca in dva podpredsednika ter ostale organe. Vsi kandidati so obljubljali inovativne koncepte v nadaljnjem razvoju Občine Šoštanj, saj verjamejo, da bodo znali ustvarjati in podpirati strategijo razvoja, ki bo pokazala na ključne težave in priložnosti razvoja občine, ter ponuditi odgovore, ki bodo realni in izvedljivi. Zares.

M.K.

Razstavo si je ogledal tudi poslanec Jakob Presečnik / foto: Marija Lebar

likovna in fotografska dela različnih avtorjev. Tokrat so k sodelovanju povabili likovnega samouka Stanka Gorjupa iz Gaberka. Avtorja so predstavili številnim stanovalcem in obiskovalcem, ki so bili navzoči na slovesnosti, med njimi je bil tudi poslanec Jakob Presečnik. Direktorica centra Francka Voler je poudarila, da so likovna dela slikarja

oblikovanje lesa ga je že v osnovni šoli navdušil takratni likovni pedagog na OŠ Bibe Rōcka Viktor Kojc. Učitelj je bil z Gorjupovim oblikovanjem tako zadovoljen, da mu je celo posodil svoja dleta, ki jih sicer ni dal nikomur, se spominja Stanko.

Stanko Gorjup se je rodil v Gaberkah, pozneje pa je živel v Velenju in znova v svojem rojstnem kraju. Služboval je kot jamski električar v velenjskem rudniku, sedaj pa je že v pokoju. Kot otrok je zbiral sličice Walta Disneya iz živalskega sveta in jih prerisoval v večjem formatu ter se tako seznanil s perspektivo. Pozneje se je tudi likovno izraževal. Obiskoval je različne tečaje, med drugim v Velenju pa tudi v Ljubljani.

Avtor pravi, da najraje slika sam zase. To je šele njegova druga večja samostojna razstava. Prvo je pripravil v Višnji Gori. Sicer pa ima Stanko Gorjup poleg likovnih ambicij še veliko drugih konjičkov, ki pa jih bomo morda predstavili kdaj pozneje.

Marija Lebar

Gorjup v Gornjem Gradu

V ponedeljek, 9. marca, je bila v Centru starejših v Gornjem Gradu posebna slovesnost. Poleg praznovanja dneva žena so odprli razstavo likovnika Stanka Gorjupa iz Gaberka pri Šoštanju. V avli Centra si je večkrat mogoče ogledati

Gorjupa podoba sveta, kot ga avtor vidi s srcem. Gorjup je v avli razstavil slike v več tehnikah, kot so pastel, akvarel, akril, olje ... Tematika je različna: od portreta in akta do tihožitij, izražanje pa je realistično. Poleg tega so bile na ogled tudi njegove manjše plastike v lesu, saj tudi kipari. Za

Dejavni in zabavni

V Ravnah so tamkajšnji upokojenci oziroma pododbor DU Šoštanj vedno aktivni. Tudi zimsko spanje jih ni premamilo, še vedno se dobivajo ob torkih v stari šoli, kjer igrajo pikado in kegljajo, ob četrkih pa v telovadnici TVD Partizan Šoštanj. Če še kdo izmed članov prej ni začutil želje po druženju in gibanju, naj se jim pridruži vsaj zdaj, da bo dobro pripravljen na pomlad. Če bo vreme služilo, se bodo že aprila začeli dobivati na prostem, to je na igrišču v Ravnah, kjer je vedno živahno okoli balinanja in kegljanja ali pa

gibanja kar tako. Takšnega in drugačnega. Za razgibano zimo pa so člani poskrbeli ob različnih praznikih in eden izmed takih je ravno pust, kjer je dovoljeno vse, razen slabe volje. Temu načelu so, kot kaže, pridno sledili in si pripravili prav zanimivo pustovanje. Sledil je še dan žena, ki je bil združen z mučeniki, potem bo že materinski dan in velika noč in ... Ja, prav je tako. Življenje se je treba znati veseliti, ravno prav delati in prav užiti, pravi tudi Jože Jančič, predsednik.

Milojka Komprej

foto: Jože Jančič

Zgodovinski uspeh Elektre Esotech

Košarkarski klub Elektra je lansko leto praznoval 60-letnico delovanja. V vsej svoji bogati zgodovini je klub dosegal različne uspehe na vseh tekmovalnih nivojih, od najmlajših igralcev pa vse do članske ekipe. Do začetka letošnje sezone 2008/09 je bil največji uspeh kluba dosežen v sezoni 2005/06, ko se je članska ekipa pod vodstvom trenerja Dušana Hauptmana uvrstila v play-off državnega prvenstva oz. med 4 najboljše slovenske košarkarske ekipe - poleg Elektre Esotech so sodelovale še ekipe Geoplin Slovana, Union Olimpije in Heliosa.

Letošnjo sezono je ekipa Elektra Esotech pričela popolnoma prenovljena, saj so ekipo zapustili skoraj vsi igralci z izjemo mladincev kluba ter domačega izkušenega organizatorja igre Nika Ivanoviča. Vodenje ekipe je prevzel domači trener Borut Cerar, ki je s tem po skoraj 10 letih kot pomočnik trenerja članske ekipe prvič postal trener članske ekipe. Vlogo pomočnika trenerja

morala Elekta Esotech v 4. krogu kvalifikacij premagati ekipo Parkljev, ki sicer nastopa v 1.B ligi, a je skoraj celotno sezono na 1. mestu te lige in zato še kako neugoden nasprotnik. Po uspehu nad ekipo iz 1. B lige je v 5. krogu kvalifikacij čakal Elektro Esotech ponovno zelo neugoden nasprotnik, in sicer ekipa Hopsov s Polzele. Prvo srečanje se je končalo z neodločenim rezultatom, kar je v košarki možno samo v prvi tekmi pokalnega tekmovanja. Na povratni tekmi na Polzeli je Elektra Esotech za koš razlike premagala domačine in se tako z najtesnejšim rezultatom kvalifikacij uvrstila na finalni turnir pokala.

Finalni turnir pokala SPAR, na katerem so poleg Elektre Esotech sodelovale še ekipe Union Olimpija, Zlatorog Laško, Krka Novo mesto, Helios Domžale, Geoplin Slovan, TCG Škofja Loka in Zagorje, je potekal od 19. do 22. februarja 2009 v Laškem. Med osmimi ekipami finalnega turnirja so poznavalci najmanj možnosti pripisovali ravno ekipi iz Šaleške doline. A so igralci Elektre Esotech na veliko presenečenje slovenske košarkarske javnosti prišli vse do velikega finala tega prestižnega tekmovanja!

Dolenjska ekipa se je že pred tekmo namestila v hotel v Laškem, saj so bili popolnoma prepričani, da se bodo zlahka uvrstili v finale pokalnega tekmovanja. A te načrte jim je prekržila ekipa iz Šaleške doline, ki je med mnogimi pred tekmo veljala za absolutnega poraženca tega srečanja. Na presenečenje vseh v dvorani in tudi tistih pred TV zasloni (tekma je bila v neposrednem TV-prenosu na ŠPORT TV) je Elektra Esotech prikazala odlično igro in visoko vodila praktično celotno srečanje. V zaključku 3. četrtine so igralci Krke izenačili in celo povedli za koš, a so jim igralci Elektre Esotech v začetku zadnje četrtine silovito odgovorili, močno povedli in na koncu slavili s presenetljivimi 13 točkami prednosti.

Zmaga Elektre Esotech v pol-finalu in s tem uvrstitev v veliki finale pokala SPAR je po mnenju nekaterih poznavalcev največje presenečenje v zgodovini košarkarskega pokalnega tekmovanja v času samostojne Slovenije! Z uvrstitvijo v finale pokalnega tekmovanja je Košarkarski klub Elektra dosegel največji klubski uspeh. Finalna tekma, kjer se je evroligaška ekipa Union Olimpije pomerila z Elektro Esotech, je bila obračun Davida in Goljata. Če pogledamo samo

je klub zaupal prav tako domačemu trenerju Franciju Ruprehtu.

Vodstvo Košarkarskega kluba Elektra je glede na obsežno zamenjavo igralškega kadra in zamenjavo v vodstvu članske ekipe v sezoni 2008/09 postavilo kar zahtevne cilje. Ti so uvrstitev na finalni turnir Pokala SPAR ter uvrstitev v Ligo za prvaka.

Prvi zastavljeni cilj v pokalnem tekmovanju je Elektra Esotech močno preseгла. V kvalifikacijah za uvrstitev na zaključni pokalni turnir je

V četrt-finalni tekmi, ki je bila na sporedu v petek popoldan, je Elektra Esotech premagala ekipo TCG Mercatorja iz Škofje Loke, ki je na prvenstveni lestvico neposreden konkurent za uvrstitev v Ligo za prvaka. Tekma je bila izenačena, a so bili v zaključku tekme igralci Elektre Esotech bolj zbrani od igralcev z Gorenjske ter tekmo zaslužno zmagali in se tako uvrstili v pol-finale Pokala SPAR, kar je že bil največji uspeh kluba v pokalnih tekmovanjih. V sobotni pol-finalni tekmi se je Elektra Esotech pomerila s favorizirano ekipo Krke iz Novega mesta.

finančno plat, ugotovimo, da prejme povprečni igralec Union Olimpije takšno plačilo kot celotna ekipa Elektre Esotech! Poleg tega nastopa ekipa Union Olimpije v regionalni Jadranski ligi in v najprestižnejšem košarkarskem tekmovanju v Evropi, to je Evroligi.

Pred finalnim obračunom so ponovno bile napovedi, da bo Union Olimpija z lahkoto prišla do novega pokala. A mala Elektra Esotech je znova dokazala, da lahko igra tudi proti takšnim velikanom, kot je Union Olimpija. Na koncu srečanja je sicer zaslužno slavila zmago Union

Olimpija, a številnih čestitk je bila deležna tudi ekipa Elektre Esotech, ki se je v finalu dostojno upirala favorizirani ekipi iz Ljubljane. Po zaključku finalnega srečanja je ekipa Elektre Esotech prejela srebrne medalje za 2. mesto v pokalu SPAR in se je s tem velikim uspehom z zlatimi črkami vpisala v bogato zgodovino Košarkarskega kluba Elektra.

Rezultati posameznih tekem finalnega turnirja

Pokala SPAR:

- finale - Union Olimpija:Elektra Esotech 75:58
- polfinale - Elektra Esotech:Krka Novo mesto 83:70
- četrtfinale - Elektra Esotech:TCG Mercator 70:64

Finalni turnir Pokala SPAR pa je dal nov zagon ekipi Elektre Esotech tudi pri nastopih v državnem prvenstvu, kjer je ekipa na treh preostalih tekmah do konca rednega dela dosegla kar dve zmagi in se s tem uvrstila med 8 najboljših slovenskih košarkarskih ekip oz. v Ligo UPC za prvaka. S

tem uspehom mlade šoštanjske ekipe v državnem prvenstvu bomo lahko v Športni dvorani Šoštanj, tako kot že nekaj sezon pred tem, ponovno spremljali vse najboljše slovenske košarkarske ekipe, kot so Union Olimpija, Krka Novo mesto, Helios Domžale, Zlatorog Laško, Geoplin Slovan, Hopsi Polzela in Luka Koper.

Naj zaključim s sloganom Košarkarskega kluba Elektra: VABLJENI NA TEKMO – ZMAGAJMO SKUPAJ!

Bojan Rotovnik

Utrinki iz finalne tekme Pokal Spar / foto: ARHIV KSZ

Anket (ic)a

Borut Cerar

V igro smo se podali z upanjem na zmago. Seveda je nasprotna ekipa pokazala, da so trd oreh, ki ga je težko streti.

Igro proti Union Olimpiji lahko dobiš samo, če izkoristiš njihove napake in to uporabiš v svoj prid. Več bi lahko iztržili na zunanjih pozicijah, tam smo bili enakovredni ali celo boljši na momente, žal, to ni bilo dovolj. Več bi lahko naredili pod košem, kjer pa so bili krepko premočni nasprotniki naše ekipe. Vsekakor so naši igralci pokazali maksimum in dobro igro!!!!

Žiga Mravljak

V tekmo smo odšli popolnoma sproščeno in smo si želeli pokazati vrhunsko igro proti odlični ekipi. Potihem smo upal in želeli zmage, kar se na koncu ni izšlo. Napako smo storili že v drugi četrtini, ker smo preveč popustili, nasprotnik je to dobro izkoristil in si priboril veliko razliko, ki je bila zelo težko ulovljiva. Posledično je padla morala, zbranost in agresivnost v napadu. Končni rezultat tega je bil seveda poraz.

Bojan Rotovnik

Osebo sem tekmo med Elektro Esotech in evroligaško Union Olimpijo spremljal iz druge perspektive, saj sem na tekmi opravljal naloge uradnega predstavnika domače ekipe in sem zato sedel ob klopi za rezervne igralce. Tako sem imel odličen pogled na polne tribune

Športne dvorane Šoštanj, ki so dajale še poseben čar že tako ali tako zanimivi košarkarski tekmi. Obisk številnih gledalcev in glasbena podpora Pihalnega orkestra Zarja sta dala dodatno energijo našim igralcem, da so se še bolje upirali favorizirani ekipi košarkarskih zvezdnikov. Kot košarkarski delavec sem bil zelo vesel, da so številni gledalci uživali tako v tekmi kot v dogajanju v dvorani. Tekma je vsekakor bila dobra promocija za košarko v Šaleški dolini in upam, da bodo tudi ostale domače tekme z znanimi košarkarskimi ekipami deležne velike obiska, saj je znano, da se v Šoštanju igra dobra košarka!

Razpored preostalih domačih tekem Elektre Esotech v Ligi UPC za prvaka:

Krog	Datum	Dan	Ura	Domača ekipa : Gostujoča ekipa
4.	1. 4.	sreda	20.00	Elektra Esotech : Krka Novo mesto
6.	8. 4.	sreda	20.00	Elektra Esotech : Zlatorog Laško
10.	25. 4.	sobota	20.00	Elektra Esotech : Geoplin Slovan
12.	3. 5.	nedelja	20.00	Elektra Esotech : Hopsi Polzela
14.	9. 5.	sobota	20.00	Elektra Esotech : Luka Koper

Berejo - pišejo

NATOČIMO SI ČISTEGA VINA

Na v novembrskem Listu 23/2008 objavljeni članek Šoštanj praznuje imam pripombo.

Res je, da večina Šoštanjčanov tega dogodka ne pozna, ni se pa godilo tako, kot ga opisuje pisec. Jaz sem ga doživel v neposredni bližini in sem ga pred leti že opisal v Listu. Če kdo želi, ga še enkrat. Šoštanj ni bil nikoli osvobojen, saj se partizani iz zasede, od koder so streljali mimo Kunsta po Levstikovi cesti, niti prikazali niso. Rezultat napada: Cesta talcev! Tudi v Šoštanju takrat ni bilo nobenih vojaških enot. Omenjene utrdbe, bunkerji ob železniški progi so bili zgrajeni za zaščito meščanov, v slučaju bombnega ali partizanskega napada. Teh partizani niso nikoli napadli. Druga skupina je zažgala Strojnik, Haukejevo žago, pozvonili so pri farni cerkvi in pobegnili.

Prav bi pa tudi bilo obvestiti Šoštanjčane o dogodkih po vojni. Na Goricah niso pobiti samo Šoštanjčani, zraven je precej beguncev, med katerimi so tudi matere z dojenčki.

Sedaj ko rudnik Gorice spodkopava, bodo ostanki pobitih ribja hrana.

Talci pri Vili Široko in na Frankolovem so tudi partizansko maslo.

Kaj se je zgodilo kmetom v Ravnah? Požarjeva banda. Med vojno so pa partizane zalagali s hrano.

Kaj se je zgodilo pobeglim Gradisovim industrijskim miličnikom?

Še nešteto raznih poveljnih dogodkov v Šoštanju bil lahko naštel, česar sedanji Šoštanjčani ne vedo.

Šoštanj, mesto svetlobe, zanika in prikriva lastno preteklost.

Anton Skornšek

PRIPOMBE NA ČLANEK O OZONU (LIST2/XVI)

V prejšnjem listu (št. 2/2009) je bil objavljen članek, ki malo razmetano in na nekaterih delih netočno obravnava problematiko toplogrednih plinov in ozona. Nastal je pod rubriko Ekologija in pod peresom Judite Čas Krneža. Zmotile so me med drugim naslednje navedbe:

(1) "Ozon je eden izmed plinov, ki povzročajo učinek tople grede in tako poskrbijo, da se Zemlja ne ohladi." "Ozon ima med plini, ki povzročajo ta pojav, 12-odstotni delež." Ozon je sicer res naravni toplogreden plin, vendar predstavlja le neznaten delež proti ostalim toplogrednim plinom. Njegovo nastajanje pri tleh je namreč vezano na obdobje visokih temperatur zraka in velike intenzitete sončnega sevanja, t. j. od konca pomladi do začetka jeseni. Npr. pri izpušnih toplogrednih plinov v letu 2006 je imel največji prispevek CO₂ (82,0 %), ki nastaja predvsem pri zgorevanju goriva, sledil mu je metan (10,5 %), ki večinoma izvira iz odpadkov in kmetijstva, ter N₂O (6,4 %), ki prav tako nastaja v kmetijstvu, pa tudi v emisijah iz prometa. Izpusti F-plinov, med katere sodijo fluorirani ogljikovodiki (HFC), perfluorirani ogljikovodiki (PFC) in žveplov heksafluorid (SF₆), so bili sicer zelo majhni (1,1 %), vendar zaradi visokega toplogrednega učinka njihov prispevek k segrevanju ozračja ni zanemarljiv. Seštevek odstotkov je točno 100 %, kar potrjuje neznaten delež ozona proti drugim toplogrednim plinom.

(2) »Ti plini omogočijo, da sončni žarki dosežejo Zemljo, potem pa preprečijo, da bi energija ušla v vesolje.« Toplogredni plini niso zaslužni za to, da sončni žarki dosežejo Zemljo, skupna lastnost vseh toplogrednih plinov pa je, da sončevemu kratkovalovnemu sevanju (UV-sevanju in vidni svetlobi) večinoma dopuščajo vstop nazaj v ozračje, vpijejo pa del izhajajočega dolgovalovnega sevanja (infrardeče sevanje) in tako segrejejo zrak. Zmerna količina toplogrednih plinov v ozračju je dobrodejna, saj bi

bila brez njih temperatura na površju le okoli 18°C namesto sedanjih 15°C povprečne temperature. Toda, če se v ozračje izpušča preveč omenjenih plinov, se povprečna temperatura planeta postopoma viša in pojavljajo se podnebne spremembe.

(3) »Žarki UV škodujejo ljudem, živalim in rastlinam.« UV sevanje ni samo škodljivo. V zmernih koncentracijah je celo zaželeno in koristno, npr. pomembno je za tvorbo vitamina D v našem telesu, ugodno vpliva na naše počutje in razpoloženje, v medicini pa ga uporabljajo za zdravljenje nekaterih kožnih bolezni.

(4) »Tudi Sonce zmanjšuje količino ozona. Na površju Sonca nastajajo temni deli, ki jim pravimo sončne pege. Te pege in druge oblike sončeve dejavnosti se ponavljajo vsakih 11 let.« Potem pa nobene razlage več. Sonce zmanjšuje količino ozona na ta način, ker se zaradi njegove močne svetlobe v stratosferi trgajo in sproščajo atomi klora, ki reagirajo z ozonom. Poleg toplote in svetlobe Sonce oddaja tudi slab tok naelektrjenih delcev, v glavnem elektronov in protonov. Pojav sončnih peg (odprti kraterji na Soncu, iz katerih se pare in plini po vijačnicah dvigujejo iz Sončeve notranjosti in raztezajo), ki se pojavljajo v dokaj enakomernem 11-letnem ciklusu, ustreza večji magnetni aktivnosti Sonca, zaradi katere se iz Sonca poveča tok naelektrjenih delcev – pojav imenujejo Sončev veter. Ti izbruhi Sončevega vetra pa lahko na Zemlji povzročajo občasne neugodnosti: motijo radijske zveze, povzročajo spremembe v Zemljinem magnetnem polju in otežujejo navigacijo. Povzročajo tudi polarni sij. In kakšna naj bi bila torej povezava med ozonom in sončnimi pegami? Zemeljsko ozračje nenehoma prebadajo kozmični delci (kozmični žarki). To so nabiti delci, ki so izven galaktičnega ali galaktičnega izvora (npr. ostanki Sončevega vetra iz drugih zvezd). Ko dospejo v Zemljino ozračje, ionizirajo molekule v ozračju. Ta nato lahko delujejo kot kondenzacijska jedra in s tem povečajo kondenzacijo oziroma tvorbo oblakov. Manj kot je kozmičnih žarkov, manjša je oblačnost na Zemlji in seveda obratno, več kot je kozmičnih žarkov, večja je oblačnost na Zemlji. Sončev veter se širi radialno navzven s Soncem v središču in vpliva na to, da manj kozmičnih žarkov prodre v sončni sistem in s tem do Zemlje. Izpostavljenost zemeljskega ozračja kozmičnim žarkom se tako zmanjša, kar nato povzroči manjšo oblačnost na Zemlji. Torej več kot je sončevih peg, manjša je oblačnost na Zemlji in zato pride do Zemlje več sončnega sevanja. Posledica tega je večje segrevanje troposfere in posledično ohlajanje stratosfere, zaradi česar je tvorba stratosferskega ozona upočasnjena (zakaj, je razloženo v naslednjih dveh poglavjih tega prispevka). Resnici na ljubo pa so te spremembe res majhne, na oblačnost na Zemlji vplivajo le v okviru procenta ali dveh.

(5) »Znanstveniki so izmerili, da se količina ozona nad Antarktiko vsako pomlad zmanjša za 40-50 %. Glavni povzročitelji tega so freoni.« Ob tej trditvi je avtorica pozabila omeniti, da »luknja« (območje stanjšane plasti ozona) traja nekje 6 tednov, potem pa se plast ozona regenerira in zapolni »luknjo«. »Luknja« nad Antarktiko (južni pol) se od sredine 80. let oblikuje vsako leto ob koncu polarne zime, ki jo zaznamujejo izredno nizke temperature. Izjemen mraz namreč skupaj z vetrovi in polarnim soncem ustvarja idealne pogoje za tanjšanje ozonske plasti. Oktobrski pojav izrazite antarktične luknje je posledica treh vzrokov: meteorološke razmere nad Antarktiko, stratosferske ohlaiditve nad tečaji in visoka koncentracija aktivnega klora. V dolgi 6 mesecev trajajoči temačni zimi polarnih območij južne poloble se nad Antarktiko pojavi zelo hladen zrak s T do -90 °C. Tako je dovolj mrzlo, da vodni hlapi v suhem ozračju zmrznejo in se spremenijo v ledene kristale stratosferskih oblakov. S pomočjo kemičnih reakcij na ledenih kristalih se klorove spojine iz neaktivnih oblik preoblikujejo v

aktivne molekule, ki so zelo občutljive na sončno svetlobo. Prvi spomladanski žarki v hladnem ozračju nad Antarktiko (september) začnejo sproščati klor iz kristalov in silovita kemična reakcija uničevanja ozona traja 5 ali 6 tednov. V tej reakciji se 2 molekuli ozona pretvorita v 3 molekule kisika, klor pa preživi nedotaknjen in je sposoben uničiti naslednje molekule ozona. To je bistvo tanjšanja ozonske plasti na Antarktiki. Kasneje, s pritokom toplejšega zraka, ledeni kristali izpuhtijo, ozon začne znova nastajati in s prihodom ozona iz soseščine se »luknja« zapolni. Ravno zaradi različnih vremenskih razmer se velikost »luknje« med leti razlikuje.

In kakšna naj bi bila povezava med tanjšanjem ozonske luknje in globalnim segrevanjem Zemlje, čeprav gre v bistvu za dva čisto različna procesa? Mehanizma povratnih lokov obeh procesov se namreč medsebojno krepita. Globalno segrevanje povzroča večje izhlapevanje in vlažnost ozračja (vodna para veliko prispeva k topli gredi), zato se ujame več toplote, ki bi se sicer razpršila v višje plasti ozračja in v vesolje. Končni rezultat je torej toplejša nižja troposfera in hladnejša višja stratosfera. To povzroči, da se v stratosferi (z ozonsko plastjo) več vodnih hlapov spremeni v ledene kristale. Zlasti v polarnih območjih, kjer se CFC združujejo z ozonom ob navzočnosti ledu, ki pospešuje razkrajanje ozona. Zato prihaja do zemeljskega površja več UV-B žarkov, ki poškodujejo rastline in tako zmanjšujejo njihovo sposobnost vpijanja CO₂. Ker rastline absorbirajo manjše količine CO₂, se ta v večji količini ohranja v ozračju. Ozračje in zemeljsko površje se torej še bolj segrevata, povečuje pa se ohlajanje višje stratosfere.

dr. Zdenka Mazej, univ. dipl. biol.

ODGOVOR NA PRIPOMBO

Šoštanski list je v prvi vrsti namenjen za obveščanje ljudi o dogajanju in življenju v naši občini. Njegovi bralci si želijo zvedeti kaj je novega v naši bližnji in daljni okolici, zato tudi njegovo ime. Vsekakor pa ni namenjen za objavljanje strogo strokovnih člankov, kakor tudi ni namen bralca, da bo prebiral članke, v katerih bo vrsta specifičnih strokovnih izrazov. Tisti, ki želijo prebirati takšne vrste člankov, posegajo po specializiranih časopisih oz. revijah. Iz tega razloga je moj članek takšen kot je, strokovno podkrepjen in preverjen. Moj namen ni bil poučevati bralca z vrsto nepomembnih podrobnosti, temveč pisati za širšo populacijo ljudi in v njih prebuditi ekološko zavest.

Judita Čas Krneža

Pripis: Namenoma smo dali možnost odgovora avtorici članka v tem izvodu časopisa in s tem zaključujemo to temo. Za list, urednica.

Ni meja

FAKULTETNI ŠTUDIJ GLASBE V VELENJU

Univerza v Mariboru, Mestna občina Velenje in Glasbena šola Fran Korun Koželjski Velenje bodo v študijskem letu 2010/2011 skoraj zanesljivo prvič vpisali v program fakultetnega študija glasbe v Velenju. S podpisom pogodbe 11. februarja o zagotavljanju pogojev za ustanovitev Akademije za glasbo (podpisali so jo rektor Univerze v Mariboru **prof. dr. Ivan Rozman**, župan Mestne občine Velenje **Srečko Meh** ter ravnatelj Glasbene šole Velenje **prof. Boris Štih**), je projekt, ki ga je operativno vodilo Regijsko študijsko središče Celje, predzadnji korak k uspehu in vpisu prvih študentov glasbe na to visokošolsko ustanovo. Programe mora potrditi še Svet za visoko šolstvo Republike Slovenije, podpisniki pogodbe pa uresničiti v pogodbah določene finančne in materialne pogoje za izvajanje študija. S pogodbo so zagotovljena sredstva za pripravo in izvedbo programov, glasbene inštrumente ter akademije do prehoda v proračunsko financiranje. Predvidena pa je tudi zagotovitev 50 postelj za bivanje študentov iz drugih regij.

S tem bo Velenje postalo univerzitetno mesto, sta poudarila Ivan Rozman in Srečko Meh. Oba pa tudi dejstvo, da v nekaterih okoljih (Celje, Maribor) niso bili navdušeni nad projektom. Menila pa sta, da se naj odpirajo novi študijski programi prav tam, kjer obstajajo za to najboljši vsebinski (strokovni) in materialni pogoji. To, s svojo tradicijo in dosežki, Velenje in tukajšnja glasbena šola vsekakor je.

Jože Miklavc

NA TEHNIČNI PREGLED ŠE VEDNO V VELENJE

Pomembna pridobitev za celotno dolino

Zadnji februarjski dan je v Črnovi pri Velenju podjetje A. M. Miklavc d. o. o. iz Nizke predalo v uporabo nov objekt tehničnih pregledov ob samopostrežnem bencinskem servisu 24/7. Slavnostno odprtje sta opravila direktor Direktorata za upravne notranje zadeve Ministrstva za notranje zadeve RS mag. Bojan Trnovšek in direktor podjetja A. M. Miklavc d. o. o. Toni Miklavc ob prisotnosti velikega števila občanov iz vseh občin SA-ŠA regije.

Ob kulturnem programu so svoje zloščene avtomobile pripravili za tehnični pregled člani Kluba starodobnikov Zgornje Savinjske doline, člani ZŠAM Šaleške doline pa so s svojimi šoferskimi uniformami pričarali prometno vzdušje.

Investitor in direktor Toni Miklavc je povedal, da je to »praktični primer povezovanja gospodarstva v SA-ŠA regiji ter iskanje tržne niše, ki bo zagotavljala dovolj dela in zasluzka za zaposlene ter vsaj še za pet do devet na novo zaposlenih v tej enoti. To zagotavlja število vozil v Šaleški dolini, povpraševanje naših strank, ki so se vozili na tehnične preglede iz Šoštanja, Šmartnega ob Paki in Velenja ter bližnje okolice v Nizko, ter izvajanje posebnih strokovnih pregledov, ugotavljanje skladnosti vozil (homologacija), kjer smo edini s tovrstno dejavnostjo na tem predelu Štajerske. Na novi lokaciji pričakujejo že v letošnjem letu med pet in osem tisoč tehničnih pregledov ter večje število ostalih storitev.«

Ob otvoritvi sta spregovorila **mag. Bojan Trnovšek** in podžupan Mestne občine Velenje Miha Letonje. Menila sta, da je to velik gospodarski podvig, hkrati pa, da to

pomeni veliko uslugo prebivalcem Šaleške doline, saj bodo na enem mestu (poleg novega bencinskega servisa 24/7 En plus) lahko hitro in kakovostno izkoristili prepotrebne usluge pooblaščenih tehničnih služb.

V zadovoljstvo lastniku objekta, ki ga je zgradilo podjetje **Cigrad d. o. o.**, je tudi dejstvo, da to pomeni dvig kakovosti tovrstnih storitev, saj je za tako število motornih vozil v Šaleški dolini nova zmogljivost ravno praviša tudi v smislu zdrave konkurence.

Jože Miklavc

UPOKOJENCE PREMOGOVNIKA POVEZUJE TUDI RUDARSKA TRADICIJA

Velenje, 19. marec 2009 - 198 članov Kluba upokojencev Premogovnik Velenje od 1.010 vpisanih, se je v sredo, 18. marca, zbralo v Domu kulture na občnem zboru. Kot je običajno, je bil zbor namenjen pregledu delovanja kluba v preteklem letu ter načrtovanju dela za letos.

Uvodoma je udeležence nagovoril direktor Premogovnika Velenje **dr. Milan Medved**. Izrazil je zadovoljstvo nad naraščajočim številom članov kluba, ki upokojenim sodelavkam in sodelavcem Skupine Premogovnik Velenje nudi možnost za srečevanja, sodelovanje v različnih dejavnostih, stik z nekdanjim podjetjem, pa tudi negovanje rudarske tradicije. Orisal je dosežke in težave pri pridobivanju premoga v lanskem letu ter predstavil glavne načrte, ki si jih je Premogovnik Velenje zastavil glede osnovne dejavnosti do leta 2015. Klubu upokojencev je zaželel uspešno delo, njegovim članicam in članom pa veliko druženja in aktivno preživljanje prostega časa. Povabil jih je na prireditve, ki jih organizira Premogovnik Velenje, posebej ob dnevu rudarjev, ter na prireditve, ki se bodo letos odvijale ob 50-letnici Velenja.

O delu kluba v prvem letu delovanja je poročal njegov predsednik **Pavle Župevc**. Člani plačujejo pet vrst članarine in od tega so odvisne ugodnosti, ki jih lahko koristijo. Precej zanimanja je bilo lani za vpis v sindikalne apartmaje, prav tako člani dobro koristijo ugodnosti na športnih igriščih, v bazenih in trgovinah, ki jih nudi Športno društvo PV. Upokojenci se rekreirajo na prostem in v telovadnicah, hodijo na planinske pohode, zanje so brezplačni ogledi nogometnih tekem NK Rudarja na domačem igrišču.

Ob dnevu rudarjev so se množično udeležili parade, skoka čez kožo in rudarskega piknika, spomladi so napolnili dva avtobusa in si ogledali Kras. Februarja letos so smučali na Golteh in bili povabljeni na gledališko predstavo.

Pavle Župevc je predstavil tudi načrtovane aktivnosti za letos. Nameravajo organizirati dva izleta, različne oblike rekreacije, rekreativno-družabno srečanje v TRC Jezero, gledališko predstavo in prednovoletno srečanje. Predsednik je še povedal, da pobiranje članarine za letos dobro poteka, mogoče pa jo je plačati do konca aprila.

O svojem delu klub obvešča člane prek spletne strani Premogovnika Velenje (www.rlv.si), brezplačnega telefonskega odzivnika (080 9893), internega časopisa Rudar, vsako sredo od 9. do 11. ure pa imajo v stekleni direkciji na Rudarski 6 v Velenju odprto pisarno.

Diana Janežič,

Služba za odnose z javnostmi Skupine Premogovnik Velenje

ČETRTRA PODELITEV PRESTIŽNE NAGRADE ZA POETIKO ŠE NAJBOLJ ŽLAHTNA DOSLEJ

Čaša nesmrtnosti/velenjica pesniku Vinku Möderndorferju *Slavnostna podelitev nagrade čaša nesmrtnosti /velenjica, ki jo podeljuje Akademija Poetična Slovenija, je potekala na letošnji svetovni dan poezije, v soboto, 21. marca, na Akademiji Poetična Slovenija '09 v Orgelski dvorani Glasbene šole Frana Koruna Koželjskega v Velenju.*

Čaša nesmrtnosti/velenjica je književna nagrada Akademije Poetična

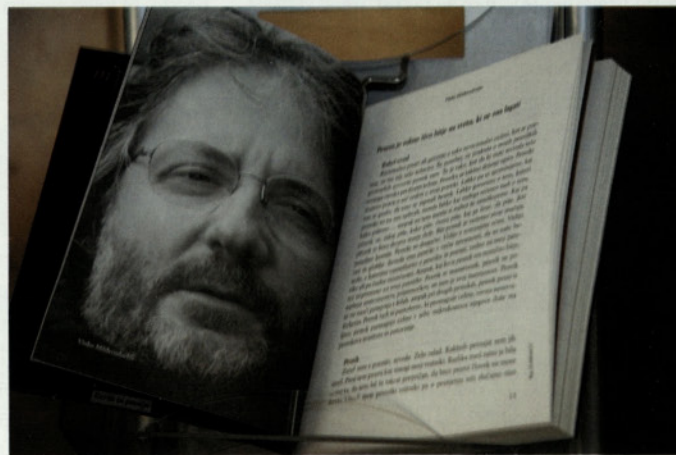
Slovenija za desetletni vrhunski pesniški ali mladinski poetično-dramski opus slovenskega književnika/književnice, ki v zadnjem desetletju pomembno zaznamuje sodobno slovensko poezijo ali mladinsko poetično dramatiko. Doslej so jo prejeli (za sto vrhunskih slovenskih verzov in obenem desetletni vrhunski pesniški opus): **Andrej Medved** (2006), **Milan Vincetič** (2007) in **Milan Dekleva** (2008).

Ob letošnji 50-letnici mesta Velenje, kjer to nagrado podeljujejo ob *svetovnem dnevu poezije in lutk* (21. marca), v organizaciji **Književne asociacije Velenika** in **Velenjske knjižne fundacije** ter pod pokroviteljstvom **Javne agencije za knjigo RS**, **Mestne občine Velenje** in družbe **Premogovnik Velenje**, je njenemu prvotnemu poimenovanju (čaša nesmrtnosti) odslej pridruženo so-poimenovanje »velenjica«, nagrada pa je poleg vrhunskih desetletnih pesniških opusov za odrasle, otroke in mladino, namenjena tudi vrhunskim desetletnim poetično-dramskim besedilom za otroke in mladino.

Umetniško-strokovni sosvet (s predstavniki književnih ustvarjalcev, literarne vede in kritike, slovenistične, knjižničarske ter novinarske stroke) v sestavi **dr. Sonja Hudej**, **Tadeja Mravljak Jegrišnik**, **dr. Amans Nesciri**, **mag. Zoran Pevec**, **Lado Planko**, **Ivo Stropnik** (predsednik sosveta), **Slavica Šavli** in **Bojana Špegel** je ovrednotil na razpis priglašene desetletne književne opuse slovenskih književnikov/književnic, ki so med 1999–2009 prepoznavno zaznamovali sodobno slovensko poezijo ali mladinsko dramatiko z najmanj tremi knjižno objavljenimi pesniškimi zbirkami (za odrasle, otroke ali mladino) oziroma z najmanj tremi knjižnimi ali petimi revijalnimi objavami poetično-dramskih del za otroke ali mladino. Letošnjo čašo nesmrtnosti/velenjico je prisodil **Vinku Möderndorferju** za desetletni vrhunski pesniški opus za odrasle, s katerim je pomembno zaznamoval sodobno slovensko poezijo. Vinko Möderndorfer (1958) je že dobra tri desetletja vsestranski književni ustvarjalec. Njegov opus obsega okrog štirideset knjižno objavljenih del proze, poezije, dramatike in esejistike, od tega dvanajst knjig poezije za odrasle in otroke. V zadnjem desetletju (1999–2009) je objavil sedem pesniških zbirk za odrasle, med katerimi je letošnji sosvet za nagrado še posebej ovrednotil zbirke: *Pesmi iz nočne kronike* (SKS Glosa, 1999), *Temno modro kot september* (Goga, 2003) in *Dotikanja* (Goga, 2008).

Književna nagrada čaša nesmrtnosti/velenjica (letos v vrednosti 5.000€) je izkazana z umetniško skulpturo akademskega kiparja Jureta Smoleta (izdelana po motivu Mladega favna akademskega kiparja **Ivana Napotnika**), z ustvarjalnim bivanjem v Lirikonovi književniški rezidenci in ob letošnji 50-letnici mesta Velenje tudi denarno. Slavnostna podelitev nagrade je bila v vsem sijaju na svetovni dan poezije, v soboto, 21. marca, na Akademiji Poetična Slovenija '09 v Orgelski dvorani Glasbene šole Frana Koruna Koželjskega v Velenju s koncertom profesorjev glasbe iste ustanove ter ob predstavitvi odlomkov iz Möderndorferjevih del.

Jože Miklavc

Vinko Möderndorfer (s knjigo) / foto: Jože Miklavc

Pružev stric

Tisto leto je bilo v kraju veliko mrličev. Pomladanska otoplitev jih je pobirala enega za drugim in zvon v turnu majhne cerkvice na hribu je skoraj vsak teden trojančil. Ljudje po vasi so že kar določili, kdo bo tisto pomlad šel ... Kot bi jih vaščani obsodili na smrt, tako so držale napovedi. Lipnikar pa Grajfarca in Ofer pa Pružev stric, ki je imel že jeseni odprto rano na nogi, zdaj je pa že cela noga črna kot ožgana veja in dedec še pokakšuje brez konca ... 92 let pa že tudi nosi na puklu. Lani spomladi je pevcil zadnje gartrože in pevčke, potem ga je pa dalo ... Koder je šel, je imel v žepu nožek za šuse pa smolo in frpant in je pevcil, pevcil ... Še po kozolcu je plezala gartroža, ki je cvetela pol belo, pol rdeče ... Veselje je imel s tem, da je malo ponagajal naravi in na isto vejo vtikal cepiče različnih sort. Prijelo se je vse, kar je vtaknil skupaj. Ko je pevcil, si je vzel čas, veliko časa ... Zraven je potihlo prepeval večno eno in isto: » Oj, lepo je res na deželi ...« Samo prvi dve kitici, nikdar se jih ni naveličal. Stric je bil pri hiši pravzaprav šele zadnjih 10 let. Do dvainosemdesetega leta je živel nekje na Pohorju, na samotni pohorski kmetiji. Žena mu je rodila samo enega otroka, poba, ki pa ni bil kaj prida. Že mlad se je vdal pijači in ker je bil vsak dan že do malice naltit, ni bil več ne za v goščo ne za na travnik. Delo je zastajalo, žena, pobova mati je umrla, in fant, ki je že krepko presegel najlepša mladeniška leta, ni kazal pravega veselja, da bi pogledal za kakšno kiklo.

Stari Pruž pa ni več zmozel vsega voziti sam. Krave so počasi šle iz hleva. Svoj čas so molzli štiri, pa še kakšno prase je krulilo v svinjaku. Nekaj let po tistem, ko je ženo vzela kap, je v prevelikem in mrzlem hlevu mukala samo še Linča. Pa še ta je bila kot kak obešalnik, saj pob ni nakosil zadosti mrve, da bi brez skrbi fotrali. Najlepše senožeti so pokosili sosed, ki so opravili hitro in z lahkoto, saj so že takrat imeli štajerja. Pobu in Pružu so tako ostali samo strmi robovi, ki jih ni bilo mogoče pokositi s traktorjem. Pob je potem v tistih redkih dneh, ko ni bil do konca pijan, nekako spravil skupaj mrve za eno kravo, fotral je pa navadno stari Pruž ... Je bil vsaj red. Molsti je že leta ni bilo treba, ker je nista več spravljala k biku in ni bilo ne teleta ne mleka ... Tudi cimpovje je začelo propadati, streha je točila kot cedilnik in premočen rajh je odpadal s stropov.

Stari Pruž ni imel kje vzeti, saj ni bilo kaj prodati, pa tudi telesno je slabe. Ni bilo prave hrane niti pravega veselja ... Pob se je brigal samo za to, da je pobral sadje in ga v šajtergi vozil še od sosed,

da je naprešal po tri, štiri tisoč litrov mošta. Če ga je drugo jesen potem kak sod ostal, ga je skuhal za šnops. Všeč mu je bil občutek, da pije brez skrbi, da mu pijače ne more zmanjkati, pa če je pijan vse dni in noči v letu. To ga je navdajalo z nekakšnim ponosom, občutkom neodvisnosti od sosedov. Sosedje so k Pružu prihajali samo še zadeli očeta, ki je bil svoje dni pošten, priden gospodar. Poba nihče ni obračunal, kajti po glavi se mu je začelo mešati in tu pa tam je bil tudi napadalen. Za vsako narobe obrnjeno besedo bi se bil stebel in tudi oče Pruž je tu pa tam čutil sinovo pest.

No, nekega jutra je poba našel na tleh v kamri, postelja je bila vsa krvava, kosi strjene krvi so bili prilepljeni po steni in po mizi, še napol prazna flaša je bila vsa pomazana s krvjo. »Jetra je bruhnil,« je postavil diagnozo sosed, ki ga je Pruž prvega priklical. »Cele kose jeter je bruhnil,« je šlo po vasi in vsi, ki so prišli kropit, so govorili o tem, kako smrdelo bo, ko ga bo začelo razganjati ... »Trugo zabiti, drugače ne bo za bit noter!« je odločil Bukovc, ki je imel na vasi status mrliškega oglednika. Če je on potrdil smrt, je bila gotova. In potrdil jo je tako, da je s čistim, vroče zlikanim robcem dobro obrisal majhno okroglo ogledalce, nato pa ga je kako minuto držal mrliču pred usti. Če je na steklu ostala kaka sled rose, ki bi jo naredil izdihan zrak, bi še klicali zdravnika. Če pa rose ni bilo – in nikoli je ni bilo – so klicali župnika in pogrebce.

Poba so pokopali, na dan pogreba je bil star 51 let. Govorili so, da mu je na parah iz kotička očesa še polzela solza ... Ata Pruž si je potem mogel še manj pomagati. Noge so ga pekle, roke so bile brez moči in tudi samota ga je dajala. Saj s pobom se ni nikoli kaj pogovarjal, bil je pa le v hiši. Tu pa tam, ko je imel kak dober dan, je celo kaj rekel pri južini ... Takrat je pravzaprav gospodaril, delal načrte, še kako žensko je omenil. Ampak ko mu je že čez kratek čas um omračil tisti tropinovec, iz vsega skupaj ni bilo nič ...

Pruževe travnike so potem kosili sosed, hiša se je začela sesedati in tako je stari Pruž prišel v naše kraje. Tu je imel sestrčno, katere tamladi so bili prijazni, dobrosrčni ljudje, ki so za Pruža na novo prebelili kamro, ki je bila po smrti stare gospodinje tako ali tako prazna. Vsi pri hiši so ga klicali za strica, tudi njegova sestrčna. Kmalu si je opomogel, domača hrana in red sta naredila svoje in stric se je hitro naveličal postopanja po hiši. Čeprav se mu je na hrbet nabasalo že čez 8 križev, je bil še zmeraj dober za marsikatero delo.

Otroci, takrat sem imela kakšnih osem, devet let, smo k sosedu, kjer je stric preživel zadnja leta, včasih šli pomagat tlačiti seno ali pobirat sadje. Niso nas preveč gnali, pa še sok smo dobili za odžejat, saj je bila hiša premožnejša od naše. Flajvuraj smo pravili tistemu prašku, Fla Vor Aid je namreč pisalo na malih škrnicljih. Vsul si ga v vodo, primešal malo sladkorja in nastala je okusna, živo obarvana pijača, rezna in dišeča po svežih pomarančah. No, ko je bilo taverha konec, sem včasih smuknila k stricu v kamrico, saj so ga leta začela dajati in je rad zvečer zgodaj legal. Pri hiši ni bilo več majhnih otrok, tako ali tako pa so morali zvečer vsi v štalo in še dobro se jim je zdelo, če je bil kdo pri stricu. Rada sem bila sama z njim, saj sva imela svojo skrivnost. V predalu svoje nočne omarice je stric imel oguljen zvečič z nacufanimi, razpadajočimi platnicami. Prvič mi je ta zvezek pokazal pred letom, ko me je spraševal o šoli in sem mu povedala, da rada berem in pišem pesmice. Takrat mi je tudi izdal, da je hodil v šolo samo dve leti, ampak je bil brihten in se je naučil pisati in gladko brati. In rad je to počel. Že davno, ko je bil še sam čisto mlad fant, je v ta zvezek začel zapisovati pesmi, ki jih je slišal od svoje matere, ki je tudi vzela slovo, ko je bil še deček. In ta zvezek je bil potem vse življenje njegov spomin na mamo in bal se je, da bi se izgubil, on pa bi pozabil te pesmi, ki jih tako nikoli nihče več ne bi slišal. Kadar sva bila sama, je tisti zvezek počasi, kot jemlje duhovnik monštranco, dvignil iz predala, se namestil, da je luč obsvetila papir in njegove otrdele, popraskane koščene prste, in začel spoštljivo prebirati, jaz pa sem molčala kot miš, si zraven predstavljala njegovo mater, pa si je nisem znala naslikati. Če je bil on že blizu devetdesetih, kakšna je morala biti šele njegova mati? Nisem še razumela, da je umrla čisto mlada, ko pa je bil on vendar starček ... Njegove tihe besede so kapljale v zrak in vpijala sem jih, da so mi še danes ostale v spominu:

Ko bil sem star jaz leta tri, se mi prva žalost prigodi. Umrli so mi mamica, nič več jih videt ni.

Ker sem imela mamo, me to, da je nekomu umrla, pač ni tako prizadelo, saj sem bila še premajhna, da bi dojela, kaj je smrt. Hujša se mi je zdela druga kitica:

Ko bil sem star jaz leta štir, se druga žalost mi primer: opekel sem se neki dan tam po ta desni stran ...

Živo sem si predstavljala dečka, ki je po eni strani gorel in mu zdaj visi sluzasta, oranžno ožgana koža z roke in noge, polovica njegovega obraza pa je ena sama pečena spaka ... Tako sem se živela, da so mi iz oči začele lesti solze. Stric pa je že prilistal do naslednje, ki sem jo tudi rada poslušala, do Desetačekove. Zmeraj, ko jo je recitiral, je prej povedal: »Desetaček je bil

pohorski kmet, ki so mu partizani med vojno pobrali vso živino, zato je vsak večer v gostilni prepeval: Naši so vzeli dvaintrideset glav, več volov kot krav. Pa nobenja ni blo, da bi dnarja bil dal, to pa ni prav.«

Ko sem tisti poletni večer odprla vrata, mi je v nos udaril vonj po gnijočem mesu, pomešan z vonjem po scalnici, da sem za trenutek obstala. Stric je ležal z zaprtimi očmi, podprt z dvema blazinama, pa še tako je težko lovil sapo. Vstopila sem potih, saj če je spal, ga pač nisem nikoli budila, pač pa sem neslišno odšla. Tokrat pa je tako globoko dihal, da sem kar otrpnila med podboji in začudeno strmela v njegov suhi, črni kocinasti obraz in napol odprta usta, ki so skoraj razgaljala brezzobe dlesni. Začutil je mojo bližino in počasi obrnil glavo proti vratom, odprta usta pa so se komaj opazno raztegnila v blag nasmešek: »Lejo, pužo, a si tu?!«

»Ja, stric. Slamo smo tlačli, oni so zdaj v štali, teta pa kuhajo! Moram počakati na večerjo, so rekli!«

»Prav je tako, le jej, da boš velika zrasla. Jaz pa ne morem več kaj spraviti dol ...«

»Zakaj pa danes tako smrdite?« sem z otroško iskrenostjo naravnost vprašala, kajti smrad v sobi je bil čuden, takega nikoli prej nisem občutila. Ko sem bila nazadnje pri stricu, kaka dva tedna nazaj, je dišalo po arniki, namočeni v žganje, s katero so stricu mazali odprto rano.

»Gnijem, da veš. Noga je za odrezat, ampak je nisem hotel dat. Cel bom šel v grob, magari če napol gnij.« To je povedal z nekakšnim trmastim ponosom v glasu, da sem celo jaz, otroče pri devetih letih, začutila njegovo močno voljo, ki ni dopuščala misli na predajo ...

Le glas je imel tako rahel, da ga ne bi prepoznala. Kako minuto sva oba molčala, jaz sem se čisto približala postelji in zlezla na rob, tako kot navadno, in stric me je prijel za ročico. Potem ga je napadel kašelj, ki ni in ni ponehal, dokler ni v postelji sedel čisto pokonci, potem pa je izpod blazine potegnil brisačo, da je vanjo obrisal izpljunek.

»Stric, zakaj imate pa krvavo coto?« sem vprašala in odskočila s postelje, kot bi bil kužen.

»Zato, ker kri kašljam. Pa noga mi gnije. Ker sem že starinal! Ti si pužika, jaz pa starina. Tako gre to ... A bi poslušala pesmico?«

Nikoli mi ni dal zvezka v roke, da bi jaz brala, pa sem že poznala tudi pisane črke. Vselej je bral on, kot bi se bal, da bom z neprimernim zvokom glasu omalovaževala čarobnost zapiskov. Smela pa sem gledati v zvezek, ki ga je držal v rokah. Tu pa tam, sploh pozimi, sem zlezla k njemu v posteljo in svojo glavo stisnila čisto k njegovi, da sem lahko gledala velike, šolsko zaobljene pisane črke.

»Bom, če bote lahko brali, če ne bote preveč hrecali!«

»Tej mi pa daj sveto pismo ven!« Kadar je bil dobre volje, je zvezek poimenoval »sveto pismo«. Spoštljivo in previdno sem segla v predal in mu izročila pisanje. Stric je legel nazaj, si za trenutek odpočil, nekajkrat vzdihnil, potem pa začel listati. Čital je naslove, počasi, kot da ima neskončno veliko časa ... Falot ... Na gozdni jasi ... Nemci so vzeli ... Rožica rudeča ... Si mela lica kot potonka ... veliko naslovov. Ustavil se je in nagajivo pokukal iz za zvezka: »A hočeš eno tako bolj nemarno, te ti še nisem nikoli prebral. Pa je niso znali moji mama, ampak atej ...« Ne spomnim se, da bi bil kdaj prej omenil očeta, in presenečeno sem zinila: »A ste vi tud meli ateja?«

»Mel, mel, vežda sem ga mel!«

»Ja, kiro vi hočete, tisto pa preberte!« sem se izognila izbiri.

Nasmešek na njegovem obrazu ga je nenadoma naredil mlajšega, bolj zdravega. Še črnina je izpuhtela iz brazd okoli oči in nosu. Odkušal se je in začel brati: »Ko štirinajst pomladi mine, se pojavijo kocine pri dekletih in pri fantih – in celo pri buzerantih!« Tukaj je obstal in raztegnil brezzoba usta v širok nasmešek.

Ko sem ga videla tako razposajenega, sem se še jaz v trenutku nalezla boljše volje. Mogoče me je zadelj nemogočega smradu v sobi, zaradi krvave cote in stričevih bolnih oči, pa zaradi »buzerantov« ta nenaadni nasmešek na njegovem obrazu tako presenetil, da sem se začela krohotati in se potem nisem mogla ustaviti. »In celo pri buzerantih!« sem med smehom ponavljala, ne da bi vedela, kaj beseda pomeni. Smejal se je tudi stric, med krohotanjem pa ga je posilil kašelj, najprej na kratko, plitvo, potem pa vedno bolj sunkovito, zaganjal se je, hlastal za zrakom, ki ga je bilo vse manj in nazadnje se mu je iz koticke ust po bradi pocedila temno rdeča sled.

Kašljanje se je spremenilo v hropenje, to pa v glasno vzdihovanje in takrat sem se še zavedla, da stric umira. Hotela sem pobegniti, pa je tako čvrsto držal mojo roko, da se je nisem mogla rešiti. Vlekel me je k sebi in ko je bil moj obraz čisto ob njegovem, je še enkrat potihlo zaklical: »Pužika,« potem pa vzdihnil, tako kot nekdo, ki je začutil neznansko olajšanje. Prijem je počasi popuščal, »sveto pismo« je padlo na tla, stric pa je obležal s široko odprtimi očmi in usti, kot bi se čudil. Negibno sem stala, zrla v njegov obraz in takrat je iz koticke njegovega očesa spolzela solza.

Smrt sem prvič videla čisto od blizu in obraz Pruževega strica se mi je potem dolga leta prikazoval. Takoj ko smo zvečer v sobi ugasnili luč, sem nad posteljo zagledala tisti suhi, udrti obraz, črne oči in odprta brezzoba usta. Sosedovi so stričev zvezek najbrž imeli za nevreden

in neugleden kupček papirja, ki so ga zavrgli in tako so šle v pozabo vse pesmice in z njimi najina skrivnost.

Marjana Kotnik

Berem, torej sem

V sodobnem svetu, ki je preokupiran z računalniki in internetom in kjer se fenomen »facebooka« ter podobnih strani vsak dan vse bolj in bolj širi, je branje pravzaprav postalo neka postranska dejavnost, ki se ji večina izogiba.

Zakaj sploh brati, bo marsikdo pomislil ob branju teh vrstic, a razlogov je ogromno. Z branjem bomo obdržali vsaj osnovno raven bralne in pisne kulture, ki vodi do boljše splošne razgledanosti, širšega besednega zaklada, lažjega navezovanja stikov ... Navsezadnje tudi zato, ker je branje pravzaprav potovanje na cilj, kjer naša domišljija dobi krila. Prebiranje o različnih kulturah, poistovetenje z junaki in njihovimi notranjimi bitkami, vse to nas dela bogatejše kot individualne osebnosti.

Kaj ni enkratno, ko obrnete zadnji list v knjigi, jo zaprete in ste zadovoljni? Srečni ste, a sploh ni razloga.

Ljudje si premalokrat vzamemo čas za branje, pa tudi za vse tiste majhne stvari, ki nam polepšajo dneve. Vsi nekam hitimo, ne znamo uživati življenja, ki je v resnici zelo preprosto, le pravega recepta zanj ni. Manjka nam domišljije, kreativnosti, poguma, novih znanj in spoznanj. Manjkajo nam barve. Saj svet ni črno-bel, kot se zdi večini ljudi.

Nedavno sem prebrala knjigo, ki govori o življenju, časti, strahu ... Knjigo, ki se človeka dotakne. Moram priznati, da sem bila, ko sem jo začela brati, kar skeptična. Zdela se mi je dolgočasna, le ena izmed mnogih podobnih. A z obračanjem strani je naraščalo tudi moje zanimanje. Ta knjiga je ena izmed tistih, ki imajo častno mesto na moji knjižni polici. Zelo dragocena je, pa ne zaradi trdih platnic ali visoke cene, temveč zaradi sporočila, ki ga knjiga nosi. In kar neverjetno je, koliko novih odtenkov barv sem spoznala in kako čudovito obarvan je moj svet. Zato ker berem in ker sem. Ker živim v vrtljaku ljubezni, uspeha, veselja, znanja ...

Vesna P.

Slovenska jamarska odprava Filipini 2008

Slavko Hostnik, Jamarski klub Topolšica

nadaljevanje iz prejšnje številke

Manila

Prestolnico Filipinov je leta 1570 osnoval španski kapitan Miguel Lopez de Legaspi, vodja prve uspešne španske kolonialne odprave na filipinsko otočje. V Manili danes živijo vzhodnjaški Filipinci skupaj z zahodnjaki, povečini Američani. Gre za mešanje dveh zelo različnih kultur, kar povzroča med ljudmi hude napetosti. Manila je danes

Kot smo v času našega bivanja na Boholu vse prevečkrat izkusili, Filipinci zelo radi pretiravajo z uporabo klimatskih naprav, bodisi v avtomobilih ali v poslopih.

Najprej se napotimo do guvernerja otoka Bohola, kjer se srečamo z njegovim namestnikom in ostalimi otoškimi predstavniki. Guverner je ta dan v Manili. Sprejem je prisrčen in deležni smo velikega zanimanja. Seznanijo nas z razvojem njihovega otoka, mi pa jim predstavimo našo domovino in jim izročimo nekaj daril ter propagandni material.

Uradnih sprejemov pa za ta dan še ni konec. Čaka nas še obisk vladnega urada za Varstvo naravne in kulturne dediščine, kamor se odpravimo po

pa miocenske starosti. Bohol je znan po svoji značilni stožčasti kraški pokrajini (Gunung Sewu) in belih peščenih plažah. Ime Bohol je otok dobil davnega leta 1565 v času španske kolonizacije. Najbolj verjeten izvor imena je v lokalnem izrazu »boho«, kar pomeni zalito (potopljeno) luknjo v tleh oziroma globok vertikalni jamski rov, lahko tudi vodnjak. Ta pojem se razlikuje od besede »langob«, ki sicer pomeni bolj vodoravno jamo ali podzemni hodnik. Iz tega sledi, da je Bohol tako kot v preteklosti tudi danes znan kot otok z veliko luknjami in jamami.

Začetek raziskav

Četrti dan odprave gremo prvič na teren, na soočenje s kraškim podzemljem otoka Bohola.

Manila ponoči / foto: Darko Naraglav

Po pristanku, skupni posnetek / foto: Darko Naraglav

metropola ostrih nasprotij, kjer se bok ob boku stikata podoba tehnološke družbe 21. stoletja in revščina tretjega sveta. Ena od simpatičnih značilnosti tako Manile kot tudi drugih filipinskih mest so jeepneyi. To so predelani in podaljšani modeli ameriškega vojaškega jeepa iz 2. svet. vojne, ki ga uporabljajo kot poceni javno prevozno sredstvo na krajše razdalje. Večina jih je bolj ali manj posrečeno okrašenih z različnimi podobami, od svetnikov do reklame za pijačo Coca Colo.

Prvi stik s Filipini

Ko v Manili pozno popoldne stopimo iz letala, vročina kar buhne v nas. Nastanimo se v bližnjem hotelu, kjer imamo rezervirano nočitev. Po celonočnem privajanju na tropsko podnebje nas jutraj čaka še zadnji del poti, in sicer polet z letalom na otok Bohol, ki je naša končna destinacija. Po dobri uri prijetnega leta z Airbusom 320 filipinske družbe Philippine Airlines pristanemo v glavnem mestu otoka Tagbilaranu. Že v Manili smo vročino in soparo komaj prenašali, v Tagbilaranu pa je še huje. Izstop iz letala spominja na vstop v savno. Na letališču nas pričaka lokalni jamar Gil, ki je bil že na prejšnjih dveh odpravah glavni organizator in logist. Srečanje med njim in našimi tremi člani odprave, ki Gila poznajo že iz prejšnjih odprav, je prisrčno in ganljivo. Objemanja in smeha kar ni konec. Naposled se vkrcamo v dva klimatizirana terenca, v katerih je za več kot 10 stopinj hladneje kot zunaj. Za naša prepotena telesa je to novi temperaturni šok in po nekaj minutah vožnje nas že malo zebe.

dovoljenje za raziskovanje jam na otoku Boholu. Tudi tu doživimo lep in prisrčen sprejem.

Dan se počasi preveša v popoldan, mi pa se odpeljemo do 7 km oddaljenega mesteca Baclayon in do njihovega kamping centra v vasi Laya, ki bo naslednjih 7 dni naš dom oziroma baza. Prijetno smo presenečeni, saj nas namestijo v dokaj udobno in novo zgrajeno stavbo.

Po namestitvi se odpeljemo v mesto po nakupih. Potrebujemo marsikaj, najbolj pa gumijaste škornje, ki jih najdemo v dobro založeni trgovini. Prodajalci si manejo roke, saj toliko škornjev naenkrat verjetno še nikoli niso prodali. Pokupimo še skoraj vso zalogo »japonk« in drugih natikačev, ki so smešno poceni.

Baclayon kot mesto sicer ni nič posebnega, ima pa nekaj, kar si je vredno ogledati. To je najstarejša cerkev na Filipinih, ki so jo Španci zgradili daljnjega leta 1595. Zvečer imamo srečanje z lokalnimi veljaki občine Baclayon, županom, predsedniki Barangayev (krajevnih skupnosti) in predstavniki za turistični razvoj njihove občine. Naše raziskovalno delo jih zelo zanima, za kar je najboljši dokaz dejstvo, da smo bili vse dni bivanja v Baclayonu njihovi gostje in živeli na njihove stroške.

Bohol – luknja v tleh

Za razliko od večine filipinskih otokov, ki so vulkanskega izvora, je otok Bohol zgrajen pretežno iz apnencev. Apnenci segajo od morske gladine do nekaj sto metrov visoko. V priobalnem pasu so apnenci pleistocenske starosti, v notranjosti otoka

Zjutraj sicer dežuje, a ker kaže na izboljšanje, se vseeno odpravimo. Gil nas najprej odpelje na obrobje Baclayona, kjer raziščemo dve manjši vodni jami. Jami bolj kot nas, jamarje, zanimajo našega biologa Borisa, ki z mrežo brodi po vodi in vneta išče morebitne jamske živali. Na prvi odpravi leta 1995 je Boris namreč odkril kar štiri povsem nove živalske primerke, zato je njegova vnema razumljiva. Nato se peljemo v griče nad Baclayonom, kjer pregledamo še dve manjši suhi jami, ki pa nista nič posebnega. Za vse jame je značilno, da v njih živi mnogo netopirjev, precej več, kot, denimo, v slovenskih jamah. Pozno popoldan končamo s terenskim delom. Preostanek dneva (na Filipinih se stemni že malo pred šesto zvečer) nato v glavnem izkoristimo za pranje opreme, po večerji pa se lotimo risanja načrtov in pisanja zapisnikov.

Naslednji dan je vreme čudovito, sončno in toplo, a žal tudi zelo vlažno. Zanimivo, da je vlaga v zraku tolikšna, da se mokra oblačila sploh ne posušijo, če ni sonca ali vetra. Dnevne temperature se povzpnejo nad 30°C, kar je za te kraje čisto običajna vrednost. Sonce je zelo močno z visoko UV opozorilno vrednostjo. Zato je čez dan bolje biti kje v senci, oziroma, se je treba ustrezno zaščititi, če je zadrževanje na soncu neizogibno. Za nas sončni žarki k sreči še ne predstavljajo posebne nadloge, saj se podnevi zadržujemo pretežno po jamah.

Po zajtrku se okoli 9 ure odpravimo na teren. Tokrat gremo še nekoliko bolj v notranjost

otoka do ene izmed vasic, kjer nam kapetan Barangaya osebno pokaže jamo, v kateri so se med II. svetovno vojno domačini skrivali pred japonskimi okupatorji. Pot do jame traja okoli 10 minut, vodi pa skozi brezpotje, ki je tukaj praktično neprehodno. A na naše začudenje je bila pot tokrat lepo prehodna. Očitno so vodiči že prejšnji dan obvestili vaščane o našem prihodu, ter se z njimi dogovorili o ureditvi dostopa do jame. Jama je dobro skrita in kar primerna za skrivališče. Namenu oziroma uporabi primerno pa je tudi njeno ime – »Secret room«. Vhod v jamo se odpira ob vznožju 10 metrov visoke apnenčeve stene. Sama jama je pretežno vodoravna in lepo prehodna. Glavni rov, ki je lepo kapniško okrašen,

po zatrjevanju vodičev živila večja kolonija (okoli milijon) netopirjev. Do jame se najprej peljemo slabe 3 km. Ko zmanjka ceste, pa gremo še 10 minut peš. Jama se pričenja z ogromnim vhodom, nadaljuje pa s prav tako ogromno dvorano, v kateri pod stropom kar mrgoli netopirjev. Cviljenje in frfotanje nepopisne trume teh letečih miši, ki se očitno ustrašijo naše prisotnosti, je prav grozljivo. Netopirjev je toliko, da »dežuje« zaradi njihovega uriniranja. Na tleh najdemo večje kupe netopirjevih iztrebkov oz. guana, ki povzročajo v jami neznosen smrad, po iztrebkih pa gomazi zalega ščurkov. Ti se hranijo v glavnem s poginulimi netopirji. Pri hoji smo izjemno pazljivi, kajti vemo, da lahko staknemo gripi

oddaljen eno uro plovbe od obale Baclayona. Če si raj na zemlji predstavljate kot ležanje na peščeni obali v zavetju kokosovih palm, namakanje v turkizno modrem morju, v katerem se skriva na stotine koral, potem je Pamilacan točno to. Kot rajski otok vidimo Pamilacan seveda le turisti, domačini pa se s tako tezo najbrž ne bi strinjali. Zanje je življenje na otoku vse prej kot lahko. Za golo preživetje sicer ni problema, za vse ostalo, kot npr. v šolo, v trgovino ali k zdravniku, pa se je treba z ladjo zapeljati na Bohol.

Na Pamilacanu, kjer živi okoli 200 družin, naj bi mi raziskali jamo Pamilacan cave in ugotovili, če je primerna za morebitno turistično ureditev. Žal najdemo le ozko, težje prehodno in okoli 60

Sprejem pri guvernerju Bohola / foto: Darko Naraglav

Otok Bohol - peščena plaža / foto: Slavko Hostnik

občasno prečijo posamezni stranski rovi. Po dobrih 100 metrih nenadejano naletimo na 6 metrov globok jašek, ki ga ni mogoče obiti. Ker nimamo zraven plezalne opreme, si pomagamo z bambusovim deblom, ki nam ga domačini posekajo in prinesejo v jamo. Improvizacija se kar dobro obnese, a plezanje po gladkem bambusu v globino je dokaj naporno, zato gresta dalje samo dva jamarja, ostali pa medtem merimo stranske rove. Ker v jami ni prepaha, nam postaja vedno bolj vroče. Za hec izmerimo temperaturo zraka, ki pokaže za naše pojme neverjetnih 30o C. Kmalu se vrneta kolega iz jaska, a imata pri plezanju po bambusu nemalo problemov, saj jima zaradi blatnih sten močno drsi. Ko pregledamo in izmerimo to jamo, se napotimo k naslednji. Ker danes »obdelujemo« suhe jame, se naš biolog prof.dr.Boris Sket in Gill raje odpeljeta do vodnih jam v Antiqueri, kjer se Boris nadeja uloviti še kakšno jamsko rakovico, kozico ali kaj drugega. Ostali se s kamionom, ki je že zdavnaj za na odpad, odpeljemo do jame Da-Tag, ki je podobna prejšnji, le kapniško je bolj bogata. Za konec nam ostane še »poslastica« - prava bat-cave, oziroma netopirjeva jama, imenovana Caramell cave, ki se nahaja na zaščitenem območju, v njej pa naj bi

podobno bolezen, ki jo povzroča v gvanu živeča mikroskopska gliva Histoplasma capsulatum. V blagi obliki se bolezen kaže s simptomi kot so slabost, vročina, bolečine v prsih, suhi kašelj, glavobol, zadihanost, bolečine v sklepih in mišicah. Resnejše oblike pa povzročijo dušenje, okvare živčevja in srca. Med hojo pomendramo tudi precej ščurkov, saj se jim ni mogoče izogniti. Pohojenih ščurkov se takoj lotijo drugi ščurki in po nekaj sekundah ne ostane od mrtvega ščurka skoraj nič. Zaradi teh neznosnih okoliščin, ki so zaradi vročine v jami še bolj neznosne, nekateri člani ekipe bruhaajo in predčasno zapustijo jamo, ostali pa se komaj prebijemo do konca približno 150 metrov dolge jame. Nazaj grede izmerimo jamo v rekordnem času, si želimo čimprej ven. Proti večeru se utrujeni a zadovoljni nad opravljenim delom vrnemo v bazo. Sledi čiščenje opreme, tuširanje z mrzlo vodo (na Filipinskem podeželju tople vode za umivanje ne poznajo), večerja in obdelava podatkov.

Vikend na otočku Pamilacanu

Po napornem petku nam naslednja dva dneva prineseta veliko lepega in nepozabnega. Gostitelji nas namreč z ladjico odpeljejo na manjši koralni otok Pamilacan, ki spada pod njihovo občino in je

metrov dolgo jamo s sifonom na koncu. Ker je v jami voda, je seveda zanimiva za našega biologa Borisa, ki se loti iskanja vodnih jamskih živalic. Njegovo početje je pravi obred in dokler on ne konča z raziskavami, ne sme nihče v vodo. Vse skupaj seveda traja kar nekaj časa, zato ostali medtem merimo suhe dele jame, fotografiramo in snemamo. Ko profesor naposled konča s svojim znanstvenim delom, se lotimo raziskave vodnega rova še ostali. Kot rečeno, na koncu rova naletimo na sifon, ki v jamarskem žargonu pomeni neprehoden – z vodo do stropa zalit rov. To pa pomeni konec dela v jami in vrnitev na površje. Zunaj je že trda tema, mi pa se namestimo v tri kolibe tik ob obali. Sledi večerja na prostem s poudarkom na morskih specialitetah. Na mizi se znajde (poleg riža seveda) vse, kar živi v morju okoli otoka. Od kozic, škampov, lignjev, vseh mogočih rib, do solate iz morskih alg. Vse je seveda sveže, zato je okus božanski. Večer na peščeni obali pod palmami, ob šumenju valov in rahlem toplem vetru je nadvse prijeten, kot se pač za rajski otok spodobi. V daljavi opazujem migetajoče luči Baclayona in komaj verjamem, da sem na drugem koncu sveta nekje blizu ekvatorja, 12000 km daleč od doma. (se nadaljuje...)

Otok Pamilacan / foto: Slavko Hostnik

Malo za šalo – več pa zares

Naj bo začetek, kot se za »pravljico« spodobi.

Nekoč, v ne tako davnih časih, je v južnem delu Gaberka, poimenovanem Žabja vas, živela ženica srednjih let, visoke krepke postave, pa kljub temu mladostnega videza in vedno prijaznega obraza. No, in ta ženica je bila Brodnikova Franca, uradno vdova Franciška Cavnika, za nas, ki smo jo bolje poznali, pa kar Franca. Bila pa je Franca pridna delavka v šoštanski usnjarni, kjer je za tisti čas kar dobro zaslužila in si je tako s prihranki ob cesti proti Šoštanju zgradila lično hišico.

Tistih časov, nekako pred 70. leti se še prav dobro spominjam, kajti Franca je bila ena redkih, ki je posedovala gramofon in nekaj takratnih ebonitnih plošč. In na moje veselje pa tudi drugih je običajno ob nedeljskih popoldnevih prišla k nam na obisk in seveda s seboj prinesla svoj gramofon. Mene pa je potem doletela čast, da sem opravljal funkcijo Dj-ja (di-džeja), kar je takrat pomenilo, da sem navijal gramofon, menjal plošče in izrabljene igle. Gramofon seveda še ni bil na električni pogon, temveč na posebno vzmet, ki jo je bilo seveda treba za vsako ploščo posebej naviti.

Tako so dnevi, meseci in leta pred drugo svetovno vojno naši Franci potekali še kar mirno in več ali manj enolično. Med tednom je redno hodila na delo v tovarno, ob nedeljah pa si je le privoščila malo kakršnega koli razvedrila, tako da je bila s svojim skromnim življenjskim okoljem in delom kar zadovoljna.

Vse to pa se je naenkrat spremenilo, ko se je na njeni mirni življenjski poti pojavila neka ovira oziroma motnja v obliki mlajšega moškega, ki jo je nagovoril s ceste in ji ponudil svojo pomoč pri čiščenju odtočnega kanala pred njeno hišico. Ker je že bila malo utrujena, je rade volje sprejela pomoč, tako da sta s skupnimi močmi očistila odtočni kanal. Franca je tega moškega sicer poznala, saj sta bila skoraj sosedata, bil je namreč Kresnikov Tonč, ki so ga verjetno vsi Gaberčani dobro poznali, ker ni bil ravno »na dobrem glasu«. Vedela je tudi, da je ušpilil že marsikatero lumparijo, ki pa menda niso imele kakšnih hujših posledic.

Trenutno to naše France sicer ni motilo, vendar se je to kmalu spremenilo, ko je začel Tonč vse pogostejše prihajati na obiske, ki pa ji niso bili prav nič všeč. Sicer mu je po ovinkih dala vedeti, da je starostna razlika med njima le prevelika, vendar to ni kaj prida zaleгло. Ko pa je pri nekem poznem obisku postal že kar vsiljiv in nasilen, je tudi Franci prekipelo in mu je vsa razburjena dobesedno ježno zabrusila: »Veš kaj, fant moj! Tam, kjer tebe menda še srbi – pa mene že davno boli! Zapomni si to in me v bodoče lepo pusti pri miru!« Pa je Tonč sicer malo »zafarbal«, vendar je brez besede »pobral šila in kopita« in izginil v noč.

Tonč pa tega večera nikakor ni mogel pozabiti. V užaljenem ponosu je dolgo tuhtal, kako bi se za doživeto ponižujočo Francino odslovitev ustrezno in učinkovito maščeval, in končno po daljšem razmišljanju skoval famozen načrt, ki ga je nameraval čim prej uresničiti.

Nekega večera je kar na hitro zbral svojo klapo in jim obrazložil nameravani podvig, ki so ga z navdušenjem enoglasno odobrili in si, ob čakanju na poznejšo nočno uro, pridno nalivali šmarnico za korajžo pri predvideni nočni akciji. Ko pa se je že približala polnočna ura in je vsa vas počivala v globokem spancu, se je Tonč s svojo družino odpravil do Francinega domovanja. Vedel je, da se za stanovanjsko hišo nahaja še mala lesena hiška, z izrezanim okencem v obliki srčka na vratih, skozi katera bi moral tudi cesar priti peš in ki jo

Križanka marec 2009

1. april

					LIST	Grčija	Vzhod (angl.)	Turški košarkar	Enodnevni delavci	Pesniško ime za Irsko	Letovišče na otoku Pašmanu
					Zemlje-merec						
					Vročni vodni hlapi						
Avtor: LOM	Prebivalec Besarabije	Nem. slikar (Max)	Avstral. atletinja (Peris)	Geslo							
Plamenica					Otroško vozilo, kolo						
Norv. politik (Gehardsen)					Tan(n)en Psevdonom slikarja Meška						
Sneženi mož					Natrij					Edward (krajše)	Pritrdilnica
Konec molitve					Prired. veznik				Šolska ocena		
					Urugv. nogometaš (Pedro)				Češka pritrdilnica		
Majhna riba					Vrsta jesen. žita						
Meščani Alovera					Prebivalec Angole					Anetov roman	Slov. slikar
Bl(a)anca					Nobelij					Anton Janša	
Štirje enaki samo-glasniki					Oparitev				Oranžada	Oseb. zaimsek	
					Ogulin				Tiva(t)		
Krom			Slov. pesnik (Cene)		Znamika traktorjev						
										Anton Ingolič	
										Emil Navinšek	
					Sladko juž. sadje						Žveplo

Ugankarski slovarček:

AINMILLER – nemški slikar (Max) / CEA – urugvajski nogometaš (Pedro) / EINAR – norv. politik / KNEEBONE – avstral. atletinja (Peris) / OZKAN – turški košarkar

je Franca enostavno krstila za »sekrete«. No, in ob tej hišici je Tonč svojim pajdašem obrazložil svoj maščevalni načrt:

»Fantje, sedaj bomo mi tole malo hišico prevrnili na bok, vsak bo zgrabil en vogal, jo bomo odnesli pred glavni vhod hiše, jo postavili na prag in pritrdili na podboje.« Rečeno – storjeno!

Previdno in potih, ob pomoči bledega sijaja polne lune, so brez težav izvršili premontažo sekreta na prag pred glavna vhodna vrata. In ko je bilo vse končano, se je kolovodja Tonč cinično nasmehnil in dejal: »Ne vem, kaj bi dal za to, da bi jutraj videl, kakšen ksiht bo naredila Franca, ko se bo namesto na cesti znašla v svojem sekretu!« Potem pa so si, še preden se je luna skrila za oblake, še enkrat ogledali svojo lumparijo in nato prihuljeno izginili v noč.

Naslednje jutro je Franca vstala kot običajno, se na hitro kar z mrzlo vodo malo osvežila, popila lonček knajpove kave s kosom kruha in se napravila za odhod »na ših« v šoštansko tovarno usnja. Korajžno je zakorakala proti izhodnim vratom, jih odprla in, o groza, namesto

da bi vstopila v hladno jesensko jutro, se je znašla v svojem ljubem sekretu! »O, Jezus Marija!« je nejeverno pogledala okrog sebe, upajoč, da samo sanja. Ko pa je ugotovila, da je vse to le kruta resnica, se je onemoglo sesedla na straniščno desko in nemo strmela predse. Šele ko si je malo

opomogla, je pričela preklinjati in se pridružila, da bo že stokrat povrnila tistim, ki so ji to storili. Ko pa je ugotovila, da je že skrajni čas za odhod na ših, se je na hitro odločila za zasilni izhod, namreč okno na zadnji strani hiše, skozi katero je mukoma splezala in jadrno odpešala po makadamski cesti proti Šoštanju.

Pa so tisti dan mimoidoči imeli kaj videti: Francina hiša je dobila prizidek pred vhodom. »Menda si je dala namestiti vetrolov, da bi ji pri odpiranju vrat ne udaril mrzel zrak v obraz,« so nekateri bistroumno modrovali, drugi pa so zopet menili, da si Franca kaj takega res ni zaslužila. Se pa Franca tistega dne ni vrnila domov, temveč je po daljši poti čez Gorice prišla k nam in pri nas prespala.

Je pa menda naslednjega dne nekoga izmed lumpov, ki so vse to zakuhal, le malo zapekla vest, da je organiziral sosedove fante, ki so potem pomagali vzpostaviti prvotno stanje z namestitvijo stranišča na staro lokacijo. Ta dogodek je Franco tako pretresel, da je po krajšem času svojo prvo hišico enostavno prodala in si nedaleč stran za ta denar zgradila novo, kjer je nato živela do svoje smrti.

Tistemu nepridipravu Tonču pa usoda ni bila preveč naklonjena, med vojno je bil interniran v koncentracijskem taborišču Dachau, od koder se ni več vrnil.

Maks Lomšek

Krajevna skupnost Šoštanj, Trg svobode 12, 3325 Šoštanj
www.ks-sostanj.si / info@ks-sostanj.si

**OBJAVLJA JAVNI POZIV za
 izvedbo in zbiranje fotografij za izdajo monografije z delovnim naslovom
 100 LET MESTA ŠOŠTANJ**

Monografija je zasnovana v dveh delih, in sicer **Stoletje Šoštanja** ter **Sodobni Šoštanj (v štirih letnih časih)**

1. Stoletje Šoštanja

Za prvi del monografije bodo uporabljene znane in neznane fotografije iz življenja Šoštanja, posnete v časovnem obdobju 1911-2008.

Prednost bomo dali fotografijam, ki niso zgolj posnetki mesta, njegovih vedut, arhitekture, itd., ampak bomo iskali fotografije, s katerih bo razbrati predvsem življenje prebivalcev mesta, bodisi iz osebnih zbirk, ki beležijo družinske dogodke (*poroke, obhajila, birme, pogrebe, obletnice ...*), pa tudi vse druge družabne dogodke, (*veselice, parade, športne tekme, delovni uspehi, nesreče, poplave, požari ...*) vse to posneto na način, da je s posnetkov mogoče razbrati, da se je dogodek zgodil v Šoštanju.

Od lastnikov fotografij pričakujemo tudi osnovne podatke o fotografiji: točno ali vsaj približno letnico nastanka fotografije, avtorja fotografije in kaj oz. kdo na fotografiji je.

Posredovanje fotografije na ta razpis pomeni, da njen lastnik dovoljuje skeniranje, arhiviranje posnetka v arhivu KS Šoštanj ter objavo fotografije.

Fotografije so lahko na fotografskem papirju, diapozitivu ali v digitalni tehniki ustrezne resolucije. Fotokopije, preslikave ali nizko-resolucijske digitalne fotografije za potrebe monografije niso primerne.

Fotografije oddajte v času uradnih ur (vsako sredo med 15. in 16. uro) v pisarni KS Šoštanj, Trg Svobode 12, kjer boste po končani obdelavi lahko dobili v dogovorjenem roku fotografije vrnjene.

2. Sodobni Šoštanj

Za vse fotografe, tako ljubiteljske kot poklicne, razpisujemo natečaj za štiri serije fotografij, od katerih naj ena serija ne presega 100 posnetkov, in sicer na temo: **Sodobni Šoštanj v štirih letnih časih**. Fotografije ne smejo biti posnete pred 1. 1. 2009 (starejše fotografije po tem razpisu sodijo v del pod točko 1.)

Fotografije naj bodo v standardnem digitalnem formatu, lahko so zgolj minimalno računalniško obdelane, brez vsake montaže motiva. Velikost fotografij naj bo vsaj 2000 pix (slikovnih pik) po najdaljši stranici. Vse fotografije naj bodo zapisane na zgoščenko (CD ali DVD) in s povzetkom osnovnih podatkov, natisnjenih na papir: ime, priimek, naslov in elektronski naslov avtorja ter število fotografij in imena datotek.

Izbrane fotografije bodo ohranjene v arhivu KS Šoštanj z ustreznimi avtorskimi podatki, v primeru objave pa bo z avtorjem sklenjena pogodba za odkup avtorskih pravic. Neizbrane fotografije bodo vrnjene avtorjem. Prednost pri objavi fotografij v monografiji bodo imeli dinamični motivi, s katerih je mogoče razbrati tako praznični kot vsakdanji utrip mesta in predvsem življenja prebivalcev v njemu.

Avtorske fotografije bomo zbirali kvartalno, in sicer:

- **prvo serijo** – POMLAD: od 10. do 20. junija 2009,
- **drugo serijo** – POLETJE: od 10. do 20. septembra 2009,
- **tretjo serijo** – JESEN: od 10. do 20. decembra 2009 in
- **četrto serijo** – ZIMA: od 10. do 20. februarja 2010.

Vsi udeleženci razpisa, ki bodo oddali prvo serijo fotografij, bodo povabljeni na enodnevno fotografsko delavnico, ki jo bo vodil mednarodni mojster umetniške fotografije Joco Žnidaršič, predvidoma v mesecu juniju oz. v začetku julija 2009.

3. Splošno

Krajevna skupnost Šoštanj je za projekt izdaje monografije imenovala in pooblastila uredniški odbor v sestavi: Joco Žnidaršič, Peter Rezman, Vilma Fece in Bojan Rotovnik (vodja). Člani uredniškega odbora in člani Krajevne skupnosti Šoštanj ne smejo sodelovati na razpisu. Odločitve uredniškega odbora glede izbora fotografij so dokončne.

Javni poziv za izvedbo in zbiranje fotografij za izdajo monografije z delovnim naslovom 100 LET MESTA ŠOŠTANJ traja od 16. marca 2009 do 20. februarja 2010.

Z avtorji oz. lastniki izbranih fotografij bo Krajevna skupnost Šoštanj sklenila ustrezne avtorske pogodbe, kjer bo tudi finančno ovrednotena vsaka odkupljena fotografija. Predviden termin izida monografije je september 2010.

Dodatne informacije posreduje član uredniškega odbora Peter Rezman, ki je dosegljiv na el. naslov monografija@ks-sostanj.si oz. na GSM 041/987-634.

V Šoštanju, 18. februarja 2009

Vodja uredniškega odbora: Bojan Rotovnik
 Predsednica KS Šoštanj: Vilma Fece

Fotografski nagradni natečaj: **Kje(r) sem doma?**

Spoštovani (na)tečajniki!

Veseli, zelo veseli smo vašega odziva. Veseli, ker vidimo, da znate opaziti in videti lepote svojega kraja. Na naš natečaj je prispelo devet fotografij. Urednica **Milojka Komprej** jih je anonimno posredovala v presojo preostalima članoma komisije. Fotografije so bile zares lepe, zato sta imela mag. **Uroš Acman** in fotograf **Marjan Tekauc** kar nekaj dela. Ocenjevala sta kompozicijo, svetlobo, izvirnost, a se glede na to, da bodo fotografije koncem leta natisnjene v obliki koledarja, odločila za: fotografijo meseca januarja (z natečajem smo začeli nekoliko pozno) fotografijo, ki jo je posnel **Klemen Belavič** *Potok pod graščino*.

Za fotografijo meseca marca pa je bila izbrana fotografija **Labodi na Družmirskem jezeru**, ki jo je posnel **Andrej Brišnik**. ČESTITAMO! Ker imamo samo imena in priimke, oziroma elektronski naslov obeh avtorjev, ju prosimo, da nam po elektronski pošti pošljeta popolne naslove. Fotografije se bodo še enkrat ocenjevale koncem leta, v izboru za fotografijo leta.

Mi pa nadaljujemo z natečajem po pogojih objavljenih v **List št 2/XVI**. Fotografirajte in pošljite na e-mail: list.revija@gmail.com.

Zavod za kulturo Šoštanj,
revija List, uredništvo.

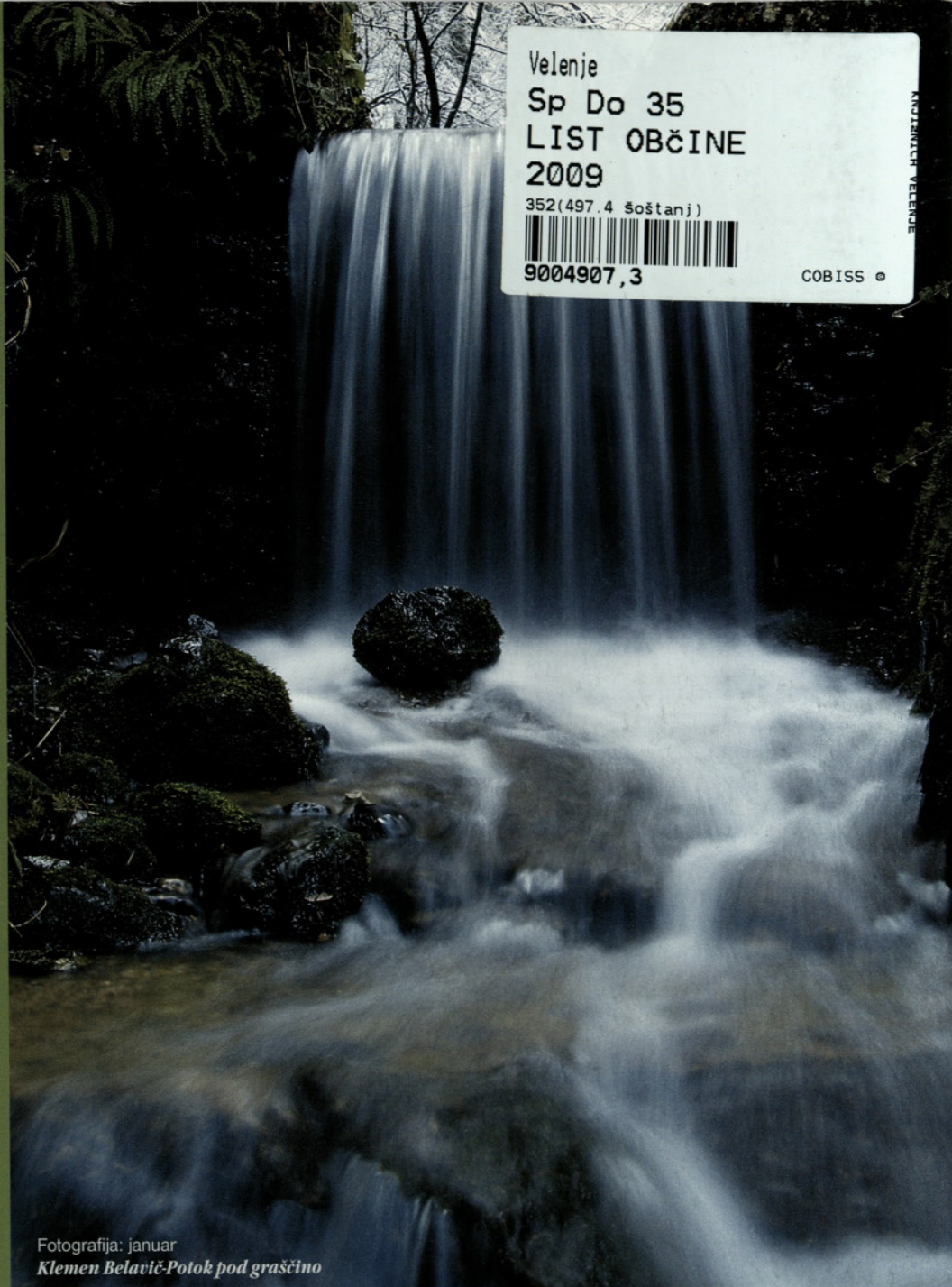
Velenje
Sp Do 35
LIST OBČINE
2009

352(497.4 Šoštanj)

9004907,3

COBISS

Fotografija: januar
Klemen Belavič *Potok pod graščino*

Fotografija: marec